

№ 4 (33) 2016

ҚАРЖЫ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ
ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
FINANCIAL-ECONOMIC JOURNAL

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ

МЕМЛЕКЕТТІК
Аудит

16 желтоқсан

*Қазақстан Республикасының
Тәуелсіздік күні*

Немір тақырыбы:

ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарымен өзара іс-қимыл жасау кезінде Есеп комитетінің әдіснамалық ролі туралы

Тема номера:

О методологической роли Счетного комитета при взаимодействии с высшими органами финансового контроля (аудита) государств-участников СНГ

ОСЫ НӨМІРДЕ:

ЖАҢАЛЫҚТАР	3
К.Ф. ПЛОТНИКОВ ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарымен өзара іс-қимыл жасау кезінде Есеп комитетінің әдіснамалық рөлі туралы	20
С.Н. НӨГЕРБЕКОВ Халық денсаулығын жақсарту бойынша іс-шараларға бөлінген бюджет қаражатын пайдаланудың негізгі проблемалары	29
А.В. ГОРЯИНОВ Облыстардың, Астана, Алматы қалаларының тексеру комиссияларының қызметін талдау	35
А.М. МҰХАМЕТКӘРІМ Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік сараптама жүйесі: талдау және проблемалар	46
А.Б. ЗЕЙНЕЛҒАБДИН Б.А. ӘЛІБЕКОВА Республикада мемлекеттік аудит жүйесін құру мәселелері	60
Ә.М. ҚАРИ Ғ.А. ҚҰЛМҰРЗИНОВА Ғылымды дамытуға бағытталған бюджет қаражатына тиімділік аудитін жүргізу ерекшеліктері	66
Е.А. ӘУБӘКІРОВ С.А. ЖАМЫШЕВА Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінде анықталатын бұзушылықтар сыныптауышын жетілдіру мәселелері	78
Қ.А. МОЛДАБАЕВ Г.С. ОРДАБАЕВА Салық түсімдерінің сәйкестігіне мемлекеттік аудит жүргізу әдіснамасына кейбір ұсынымдар	86

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРЕ:

НОВОСТИ	3
ПЛОТНИКОВ К.Ф. О методологической роли Счетного комитета при взаимодействии с высшими органами финансового контроля (аудита) государств-участников СНГ	23
PLOTNIKOV K.F. On methodological role of the Accounts Committee under arrangements with Supreme Audit Institutions of CIS member-states	26
НУГЕРБЕКОВ С.Н. Основные проблемы использования бюджетных средств, выделенных на мероприятия по улучшению здоровья населения	32
ГОРЯИНОВ А.В. Анализ деятельности ревизионных комиссий областей, городов Астана, Алматы	41
МУХАМЕТКАРИМ А.М. Система государственной экспертизы в Республике Казахстан: анализ и проблемы	53
ЗЕЙНЕЛЬГАБДИН А.Б. АЛИБЕКОВА Б.А. Вопросы создания системы государственного аудита в республике	63
КАРИ А.М. КУЛМҰРЗИНОВА Г.А. Особенности проведения аудита эффективности бюджетных средств, направленных на развитие науки	72
АУБАКИРОВ Е.А. ЖАМЫШЕВА С.А. Вопросы совершенствования классификатора нарушений, выявляемых на объектах государственного аудита и финансового контроля	82
МОЛДАБАЕВ К.А. ОРДАБАЕВА Г.С. Некоторые предложения к методологии государственного аудита соответствия налоговых поступлений	90

14.12.2016

Есеп комитетінің ұжымында Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған салтанатты жиналыс өтті

Салтанатты жиналыста Есеп комитетінің Төрағасы Қозы-Көрпеш Жаңбыршин ұжымды Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығымен құттықтады.

Қ. Жаңбыршин Тәуелсіздік мерейтойы ел дамуындағы жетістіктердің басында тұрған қазіргі Қазақстанның негізін салушы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың атымен тығыз байланысты екенін атап өтті.

«Мемлекеттің экономикалық, саяси және әлеуметтік салаларында түбегейлі өзгерістер орын алды. Тәуелсіздік жылдарында Қазақстан өзінің саяси тұрақтылығымен, ашықтығымен, ынтымақшылдығымен танылып, әлемдік аренада берік негіз қалай білді», – деп сөзін толықтырды Есеп комитетінің Төрағасы.

Сондай-ақ Қозы-Көрпеш Жаңбыршин Тәуелсіз Қазақстанның жетістіктеріне Есеп комитеті қызметкерлерінің де айтарлықтай үлес қосқанын атап өтті.

«Биылғы жыл - біз үшін де мерейлі жыл. 20 жыл ішінде біз айтарлықтай жетістіктерге жетіп, атқарған қызметіміздің жақсы нәтижелерін көрсете білдік. Көптеген көрсеткіштер бойынша біз халықаралық талаптарға жауап беретін әлемдік аудиторлық қауымдастықтың толыққанды мүшесіне айналдық. Бұл Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Есеп комитетіне берген жоғары бағасымен расталады», – деді ол.

Қозы-Көрпеш Жаңбыршиннің айтуынша, Тәуелсіздік жылдарында Есеп комитеті республикалық бюджет қаражаты мен мемлекет активтерінің тиімді пайдаланылуына,

бюджет шығындарының барлық бағыттары бойынша бағалау жүргізуді қамтамасыз етіп, жоғары мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органы мәртебесін нығайтты.

Салтанатты іс-шара барысында мемлекеттік және ведомстволық наградалар табыс етілді.

Елдің әлеуметтік-экономикалық және мәдени дамуына, халықтар арасындағы достық пен ынтымақтастықты нығайтуға қосқан елеулі үлесі және белсенді қоғамдық қызметі үшін Есеп комитетінің аппарат басшысы Ержан Зағитов және Қарағанды облысы бойынша тексеру комиссиясының төрағасы Серік Өтешов «Құрмет» орденімен, Есеп комитеті бөлімдерінің меңгерушілері Қамбар Омаров және Юлия Энгель «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапатталды. Қазақстан Республикасының Құрмет грамотасымен – Есеп комитетінің мемлекеттік аудитору Салтанат Нұғманова және Ақмола облысы бойынша тексеру комиссиясының мүшесі Ольга Роберт.

Қазақстан Республикасының дамуына, мемлекеттілігінің қалыптасуы мен егемендігінің нығаюына елеулі үлес қосқан Есеп комитетінің мүшелері мен аппараттың жекелеген қызметкерлері «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 25 жыл» мерекелік медальмен марапатталды.

Есеп комитетінің ардагерлері Әнуарбек Сұлтанғазинге және Ермек Имантаевқа ІІ және ІІІ дәрежелі «Қаржы сақшысы» ведомстволық медальдары табыс етілді. Есеп комитеті мен тексеру комиссияларының, сондай-ақ

«Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу орталығы» РМК бірқатар қызметкерлері ІІІ дәрежелі «Қаржы сақшысы» медалімен, сондай-ақ Есеп комитеті Төрағасының құрмет грамоталарымен және алғыс хаттарымен марапатталды.

Бұдан басқа, Есеп комитетінің Төрағасы Қозы-Көрпеш Жаңбыршин өз әріптестерін Мемлекеттік аудиторларды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссияның әңгімелесуінен сәтті өткені үшін құттықтап, олар Тәуелсіз Қазақстанның тарихында мемлекеттік аудитор сертификатының алғашқы иегерлері екенін атап өтті.

Ол ағымдағы жылда Мемлекеттік аудиторларды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссия ауқымды жұмыс жүргізгенін атап өтті.

«Біз Елбасы осы жылы алдымызға қойған міндеттерді толық орындадық. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының барлық қызметкерлері сертификаттау рәсімінен өтті. Қысқа уақыт аралығында, атап айтқанда ағымдағы жылғы тамыз-қарашада Ұлттық комиссияның 26 отырысы өткізілді, 1400-қа жуық үміткер әңгімелесуден өтті», – деді ол.

Қозы-Көрпеш Жаңбыршин өз сөзін қорытындылай келе, барлық жиналғандарға мықты денсаулық, құт-береке, бақыт және еңбекте жаңа жетістіктер тіледі.

«Еліміз аман, жеріміз тыныш болсын. Еркін тәуелсіз еліміз гүлдене берсін!», – деп қорытындылады сөзін Есеп комитетінің Төрағасы.

Состоялось торжественное собрание коллектива Счетного комитета, посвященное 25-летию Независимости Республики Казахстан

На торжественном собрании Председатель Счетного комитета Козы-Корпеш Джанбурчин поздравил коллектив с 25-летием Независимости Республики Казахстан.

К. Джанбурчин отметил, что юбилей Независимости мы отмечаем с чувством законной гордости за те впечатляющие достижения, которых добилась страна за прошедший период благодаря широкомасштабным преобразованиям Основателя современного Казахстана – Нурсултана Абишевича Назарбаева.

«В стране произошли кардинальные преобразования в экономической, политической и социальной сферах. За годы независимости Казахстану удалось утвердиться на мировой арене, мы стали известны миру своей открытостью, доброжелательностью, миролюбием, политической стабильностью», – добавил Председатель Счетного комитета.

Козы-Корпеш Джанбурчин подчеркнул, что в достижениях независимого Казахстана есть доля труда и работников Счетного комитета.

«Нынешний год для нас тоже юбилейный. За 20 лет деятельности достигнуты хорошие результаты. По большинству параметров мы вышли на современный, адекватный требованиям и вызовам времени уровень, полноценно представляем страну в мировом аудиторском сообществе. Это подтверждает высокая оценка Главы государства Нурсултана Абишевича Назарбаева, данная Счетному комитету», – сказал он.

По словам Козы-Корпеша Джанбурчина, за период

независимости Счетный комитет прочно укрепил за собой статус высшего органа государственного аудита и финансового контроля, обеспечивая оценку по всем направлениям расходов республиканского бюджета, активов государства, налогового и таможенного администрирования.

В ходе торжественного мероприятия вручены государственные и ведомственные награды.

За заслуги в государственной и общественной деятельности, значительный вклад в социально-экономическое и культурное развитие страны, укрепление дружбы и сотрудничества между народами орденом «Кұрмет» награждены руководитель аппарата Счетного комитета Ержан Загитов и Председатель Ревизионной комиссии по Карагандинской области Серик Утешов, медалью «Ерен еңбегі үшін» – заведующие отделами Счетного комитета Камбар Омаров и Юлия Энгель, Почетной грамотой Республики Казахстан – государственный аудитор Счетного комитета Салтанат Нугманова и член Ревизионной комиссии по Акмолинской области Ольга Роберт.

За вклад в становление государственности, укрепление суверенитета и социально-экономическое развитие Республики Казахстан юбилейной медалью «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 25 жыл» награждены члены Счетного комитета и отдельные работники аппарата.

Ветеранам Счетного комитета Ануарбеку Султангазину и Еркему Имантаеву вручены ведомственные медали «Қаржы сақшысы» II и III степени. Ряд работников Счетного

комитета, ревизионных комиссий, а также РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений» удостоен медалей «Қаржы сақшысы» III степени, а также почетных грамот и благодарственных писем Председателя Счетного комитета.

Кроме того, Председатель Счетного комитета Козы-Корпеш Джанбурчин поздравил коллег с успешным прохождением собеседования в Национальной комиссии по сертификации государственных аудиторов, подчеркнув, что они являются первыми в независимом Казахстане обладателями сертификата государственного аудитора.

Он отметил, что в текущем году Национальной комиссией по сертификации государственных аудиторов проведена большая работа.

«Задачи, поставленные Главой государства на 2016 год, мы выполнили. Все действующие работники органов государственного аудита и финансового контроля прошли процедуру сертификации. За короткий период – с августа по ноябрь текущего года проведено 26 заседаний Национальной комиссии, собеседования прошли почти 1400 кандидатов», – сказал он.

В завершение Козы-Корпеш Джанбурчин пожелал всем здоровья, счастья, благополучия и новых достижений.

«Пусть торжествует на благословенной земле Казахстана мир и благополучие. Пусть и дальше процветает наша Родина – свободный Казахстан!», – заключил Председатель Счетного комитета.

12.12.2016

Есеп комитетінің Төрағасы Қозыкөрпеш Жаңбыршин басқарған делегация ИНТОСАЙ XXII Конгресінің отырысына қатысты, Абу-Даби қ. (БАӘ)

Конгрестің жұмысына И Н Т О С А И - ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржы бақылау органдарының (ЖҚБО) өкілдері қатысты.

ИНТОСАИ XXII Конгресінің күн тәртібіне сәйкес БҰҰ 2030 тұрақты даму бойынша күн тәртібінің іске асыруына ИНТОСАИ ЖҚБО мүшелерінің қатысуы, соның ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті күшейту, сондай-ақ мемлекеттік аудиторлардың кәсіби деңгейін көтеру бойынша мәселелері талқыланды.

Есеп комитетінің Төрағасы Қозыкөрпеш Жаңбыршин Конгрестің негізгі тақырыбы бойынша баяндама жасады.

Ол Қазақстан Республикасында қолданылатын аудиторлық кадрлардың кәсібилігін арттырудың негізгі тәсілдері туралы, соның ішінде ұлттық және халықаралық деңгейде академиялық білімді дамыту, аудиторларды даярлау және қайта даярлау арқылы біліктілігін арттыру туралы айтып өтті.

Есеп комитетінің Төрағасы қазіргі мемлекеттік және қоғамдық қызметтердің күрделілігі, мемлекеттік қорымен басқарудың қиындығы, аудитті өткізу ортасының үнемі өзгеріп тұруы жоғары мемлекеттік аудит органдарынан биік кәсібилігін талап ететінін баса айтты.

Осыған орай Қ. Жаңбыршиннің айтуынша, тиісті біліктілігі деңгейіне талаптарды енгізу, мемлекеттік аудиторларды сертификаттау және олардың кәсіби деңгейін тиісінше дамыту мен одан әрі көтерудің үздіксіз процесі бұл жүргізетін аудит сапасын арттыруға әсер етеді.

Есеп комитетінің Төрағасы өзінің баяндамасында мемлекеттік аудиторларды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссияны құру мәселесіне көңіл бөлді.

«Қазақстанның сертификаттау жүйесінің бірегейлігі, ол сыртқы және ішкі мемлекеттік аудит органдарының қызметкерлеріне бірдей қатысты, сондай-ақ танылған әлемдік институттардың халықаралық сертификаттауымен етене ықпалдасқан» - деп баса айтты ол.

Конгрестің қорытындысы бойынша 2017-2022 жылдарға ИНТОСАИ Стратегиялық жоспары қабылданды.

Бұдан басқа, Конгрестің шеңберінде Қозыкөрпеш Жаңбыршин екіжақты кездесулер өткізді, соның ішінде БАӘ, Эстония, Малайзия, Қытай, Беларусь, Қырғызстан, Латвия, Литва, Пәкістан, Жапония, Швеция, Австралия, Ресей және Вьетнам жоғары қаржылық бақылау органдарының басшыларымен

және өкілдерімен кездесті.

Әріптестер ынтымақтастықты нығайту мен кеңейту мәселелері, сондай-ақ мемлекеттік аудитті өткізудің нысандары мен әдістерін жетілдіру бойынша өзара пікірлермен алмасты.

БАӘ Мемлекеттік аудит институтының Президенті, доктор Хариб Саид аль-Амими мырзамен кездесу барысында мемлекеттік аудиторларды оқыту мен кәсіби даму, сондай-ақ ведомстволық бағынышты оқыту орталықтарымен ынтымақтастығы бойынша мәселелері талқыланды. Қозыкөрпеш Жаңбыршин кездесу кезінде оның басшысын БАӘ Мемлекеттік аудит институтының құрылуына 40 жыл толуымен және БАӘ тәуелсіздігінің 45 жылдығымен құттықтады.

Эстонияның бас аудитору Алар Карис мырзамен екіжақты кездесу барысында Есеп комитеті мен Эстония мемлекеттік аудит офисімен арасындағы өзара түсіністік туралы Меморандумға қол қойылды.

ИНТОСАИ – жоғары халықаралық аудит органдарының ұйымы. Оның құрамына 190 астам жоғары аудит органдары кіреді. ИНТОСАИ Конгресі үш жылда бір рет өтеді. Есеп комитеті ИНТОСАИ құрамына 2000 жылдың мамырында қабылданды.

12.12.2016

Делегация Счетного комитета во главе с Председателем Козы-Корпешем Джанбурчиным приняла участие в заседании XXII Конгресса ИНТОСАИ, г.Абу-Даби (ОАЭ)

В работе Конгресса приняли участие представители высших органов государственного контроля (ВОФК) стран-членов ИНТОСАИ.

В соответствии с повесткой дня XXII Конгресса обсуждены вопросы участия ВОФК-членов ИНТОСАИ в реализации повестки Дня ООН 2030 по

устойчивому развитию, в том числе в части усиления борьбы с коррупцией, а также повышения профессионального уровня государственных аудиторов.

Председатель Счетного комитета Козы-Корпеш Джанбурчин выступил с докладом по основной теме Конгресса.

Он рассказал об основных подходах к профессионализации аудиторских кадров, применяемых в Республике Казахстан, в том числе в части развития академического образования, повышения квалификации посредством подготовки и переподготовки аудиторов, как на национальном, так и на международном уровне.

Председатель Счетного комитета отметил, что сложность современных государственных и общественных услуг, управления государственными фондами, постоянно меняющаяся среда проведения аудита требуют от высших органов государственного аудита высокого профессионализма.

В этой связи, по словам К. Джанбурчина, внедрение требований к соответствующему уровню квалификации, сертификация государственных аудиторов и дальнейший непрерывный процесс их профессионального развития способствуют повышению

качества проводимого аудита.

Основное внимание в своем выступлении Председатель Счетного комитета уделил вопросам создания национальной системы сертификации государственных аудиторов.

«Уникальность системы сертификации Казахстана состоит в том, что она распространяется как на работников органов внешнего государственного аудита, так и внутреннего, а также в том, что система интегрирована с международными сертификациями признанных институтов», – подчеркнул он.

По итогам заседания Конгресса принят Стратегический план ИНТОСАИ на 2017-2022 годы.

Кроме того, в рамках Конгресса Козы-Корпеш Джанбурчин провел двусторонние встречи с главами и представителями высших органов финансового контроля ОАЭ, Эстонии, Малайзии, Китая, Беларуси, Кыргызстана, Латвии, Литвы, Пакистана, Японии, Швеции, Австралии, России и Вьетнама.

Коллеги обменялись мнениями по вопросам усиления и расширения сотрудничества, а также совершенствования

форм и методов проведения государственного аудита.

В ходе встречи с Президентом Института государственного аудита ОАЭ, доктором Харибом Саид аль-Амими обсуждены вопросы обучения и профессионального развития государственных аудиторов, а также сотрудничества подведомственных обучающих центров. Козы-Корпеш Джанбурчин также поздравил коллегу с 40-летним юбилеем Института государственного аудита ОАЭ и 45-летием Независимости страны.

В ходе двусторонней встречи с генеральным аудитором Эстонии господином Аларом Карисом был подписан Меморандум о взаимопонимании между Счетным комитетом и Офисом государственного аудита Эстонии.

ИНТОСАИ – международная организация высших органов аудита. В ее состав входят более 190 высших органов аудита. Конгресс ИНТОСАИ проводится один раз в три года. Счетный комитет принят в ИНТОСАИ в мае 2000 года.

30.11.2016

Есеп комитетінің Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күніне арналған салтанатты жиналысы болып өтті

Салтанатты жиында Есеп комитетінің Төрағасы Қозыкөрпеш Жаңбыршин ұжымды келе жатқан мерекемен - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күнімен құттықтады.

1991 жылғы 1 желтоқсан – біздің еліміздің жаңа тарихындағы ерекше күн деп баса айтты Қ. Жаңбыршин.

Осы тарихи күн бүгінде Тұңғыш Президент күні ретінде тойланады. Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев үшін өз дауыстарын берген қазақстандықтар алдағы

жылдардағы бейбітшілік пен тұрақтылық, ұлтаралық және конфессияаралық үйлесім, табысты әлеуметтік-экономикалық даму үшін тандау жасады.

Президент Н. Назарбаев – біздің мемлекетіміздің болашағы үшін шешуші сәтте өзіне тарихи жауапкершілік алған, қазіргі замаңғы Қазақстанның негізін қалаушы деп атап көрсетті Қозыкөрпеш Жаңбыршин.

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жоғары органы Басшысының айтуынша,

Тұңғыш Президент күні еліміздің 25 жылдық Тәуелсіздігі қарсаңында аталып өтілуде.

«Тарихи өлшемдері бойынша осындай қысқа жолда Қазақстан Елбасының басшылығымен, үлкен табыстарға қол жеткізіп, өңір көшбасшысы және әлемдік қоғамдастықтың толыққанды мүшесі болды» - деді Қозыкөрпеш Жаңбыршин.

Жиын соңында Есеп комитетінің Төрағасы барлығына мықты денсаулық, амандық пен тұрақтылықты тіледі.

30.11.2016

Состоялось торжественное собрание Счетного комитета, посвященное Дню Первого Президента Республики Казахстан

На торжественном собрании Председатель Счетного комитета Козы-Корпеш Джанбурчин поздравил коллектив с наступающим Днем Первого Президента Республики Казахстан.

Козы-Корпеш Джанбурчин отметил, что 1 декабря 1991 года – особая дата в новейшей истории нашей страны.

«Этот исторический день сегодня отмечается как День Первого Президента. Отдав свои голоса за Нурсултана Абишевича Назарбаева, казахстанцы сделали выбор в пользу мира и

стабильности, межнационального и межконфессионального согласия, успешного социально-экономического развития на долгие годы вперед», – сказал Председатель Счетного комитета.

Козы-Корпеш Джанбурчин отметил, что Президент Н.Назарбаев – это Основатель современного Казахстана, взявший на себя в решающий момент историческую ответственность за будущее нашего государства.

По словам Руководителя высшего органа государственного аудита и финансового контроля,

День Первого Президента проходит в преддверии 25-летия Независимости страны.

«За столь короткий по историческим меркам путь Казахстан под руководством Елбасы добился грандиозных успехов, став реальным региональным лидером и полноправным членом мирового сообщества», – сказал Козы-Корпеш Джанбурчин.

В завершение Председатель Счетного комитета пожелал всем крепкого здоровья, благополучия и стабильности.

29.11.2016

2016 жылғы 29 қарашада Еуразиялық экономикалық одаққа қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржы бақылау (аудит) органдарының бірлескен отырысы өтті

Алғаш рет бейнеконференция режимінде өткен отырысқа Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің, Ресей Федерациясы Есеп палатасының, Беларусь Республикасы Мемлекеттік бақылау комитетінің, Армения Республикасы Бақылау палатасының және Қырғыз Республикасы Есеп палатасының басшылары мен өкілдері қатысты.

2015 жылы бес мемлекеттің уәкілетті органдарының Кедендік әкелу баждарының сомаларын (баламалы қолданылатын өзге де баждарды, салықтар мен алымдарды) есепке жатқызу мен бөлу, оларды Еуразиялық

экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің бюджеттері кірісіне аудару тәртібі туралы хаттаманы сақтауына жүргізілген бірлескен тексерудің қорытындылары шығарылды.

2015 жылы ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің уәкілетті органдарының жалпы алғанда кедендік әкелу баждарын бес мемлекеттің бюджеттері арасында бөлу тәртібін сақтауды қамтамасыз еткені атап өтілді.

Еуразиялық экономикалық одаққа мүше бес мемлекеттің бюджетіне 2015 жылы түскен кедендік әкелу баждарының жалпы сомасы 10 599,6 млн.

АҚШ долларын құрады.

Бірлескен отырыстың қорытындысы бойынша Хаттаманың міндеттемелерін толық және уақтылы орындауды қамтамасыз етуге бағытталған бірқатар ұсынымдар қамтылған. Бірлескен тексерудің қорытындылары туралы есепті бекіту және Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің үкіметтеріне, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық комиссияға жіберу жөнінде шешім қабылданды.

29.11.2016

29 ноября 2016 года состоялось совместное заседание высших органов финансового контроля (аудита) государств-участников Евразийского экономического союза

В заседании, впервые проведенном в режиме видеоконференции, приняли участие руководители и представители Счетного комитета Республики Казахстан, Счетной

палаты Российской Федерации, Комитета государственного контроля Республики Беларусь, Контрольной палаты Республики Армения и Счетной палаты Кыргызской Республики.

Подведены итоги совместной проверки соблюдения в 2015 году уполномоченными органами пяти государств Протокола о порядке зачисления и распределения сумм ввозных таможенных

пошлин (иных пошлин, налогов и сборов, имеющих эквивалентное действие), их перечисления в доход бюджетов государств-членов Евразийского экономического союза.

Отмечено, что в 2015 году уполномоченными органами государств – членов ЕАЭС в целом обеспечено соблюдение порядка распределения ввозных

таможенных пошлин между бюджетами пяти государств.

Общая сумма ввозных таможенных пошлин, поступивших в бюджеты пяти государств-членов ЕАЭС за 2015 год, составила 10 599,6 млн. долларов США.

По итогам совместного заседания принято решение утвердить Отчет об итогах

совместной проверки, содержащий ряд рекомендаций, направленных на обеспечение полного и своевременного исполнения обязательств Протокола, и направить его в правительства государств-членов Евразийского экономического союза, а также в Евразийскую экономическую комиссию.

29.11.2016

5B052100, 6M052100, 6D052100 – «Мемлекеттік аудит» мамандықтары бойынша ҚР БҒМ РОӘК оқу-әдістемелік біріктірудің мәжілісі өтті

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-де 5B052100, 6M052100, 6D052100 – «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша ҚР БҒМ РОӘК оқу-әдістемелік біріктірудің мәжілісі өткізілді. РОӘК ОӘБ-дің мәжілісі республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі Есеп комитетінің, ҚР Қаржы министрлігінің ішкі бақылау бойынша Комитетінің, республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі Есеп комитеті негізіндегі «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталығы» ШЖҚ РМК өкілдерінің, сонымен қатар оқу әдістемелік біріктірудің мүшелері болып табылатын ҚР-ның алдыңғы қатарлы жоғары оқу орындарының өкілдерінің қатысуымен өтті.

Күн тәртібі бойынша келесідей сұрақтар талқыланды:

1. Кәсіби стандарттар: құры-

лымы, мазмұны және дайындау тәртібі

2. Мемлекеттік аудиторлардың кәсіби құзыреттілігін құру.

Бірінші сұрақ бойынша Атамекен ҰКП-ның сарапшысы Исабеков М.У. баяндама жасады. Баяндамада 2012-2016жж. Қазақстанда кәсіби стандарттарын дайындау сатылары; ҰБЖ нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету; кәсіби стандарттарды дайындаудың халықаралық тәжірибесі мазмұндалды, сонымен қатар кәсіби стандарттарды дайындау процедуралары бойынша жоғары оқу орындарымен ынтымақтастық ұсыныстары айтылды.

Мемлекеттік аудиторлардың кәсіби құзыреттілігін құру жөнінде екінші сұрақ бойынша республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөнінде

Есеп комитетінің кеңесшісі, э.ғ.д., профессор Зейнельгабдин А.Б. сөз сойледі. Өз баяндамасында Алтай Болтайханович мемлекеттік аудиторлардың кәсіби құзыреттілігі белгіленген білім берудің үш деңгейі бойынша «Мемлекеттік аудит» мамандығының білім беру бағдарламаларын дайындауда Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Есеп, аудит және талдау» кафедрасының ПОҚ-ның және Есеп комитеті өкілдерінің бірлескен жұмысы белгіленді.

Мәжіліс тәртібінің барлық сұрақтары кеңінен талқыланды. РОӘК ОӘБ мүшелерімен қызықты сұрақтар қойылды, және кәсіби стандарттарды дайындау процедураларын жетілдіру мен мемлекеттік аудиторлардың кәсіби құзыреттілігін құруға бағытталған ұсыныстар жасалды.

**Л.Н.Гумилев атындағы
ЕҰУ Баспасөз қызметі**

Заседание учебно-методического объединения РУМС МОН РК по специальности 5B 052100, 6M 052100, 6 D052100 –«Государственный аудит»

В ЕНУ им. Л.Н. Гумилева состоялось заседание учебно-методического объединения РУМС МОН РК по специальности 5B 052100, 6M 052100, 6 D052100 –«Государственный аудит». Заседание УМО РУМС проходило с участием представителей Счетного комитета по контролю за исполнением

республиканского бюджета, Комитета по внутреннему контролю МФ РК, РГП на ПХВ «Центр по исследованию финансовых нарушений» при Счетном комитете по контролю за исполнением республиканского бюджета, а также представителей ведущих вузов РК которые являются членами учебно-

методического объединения.

По повестке дня обсуждались следующие вопросы:

1. Профессиональные стандарты: структура; содержание и порядок разработки

2. Формирование профессиональных компетенций государственных аудиторов.

По первому вопросу с

докладом выступил эксперт НПП Атамекен Исабеков М.У. В докладе были освещены: этапы разработки профстандартов в Казахстане 2012-2016 гг; нормативное правовое обеспечение НСК; международный опыт разработки профстандарта; а также были озвучены предложения сотрудничества с вузами по процедуре разработки профстандартов.

По второму вопросу о формировании профессиональных компетенций

государственных аудиторов выступил советник председателя Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, д.э.н, профессор Зейнельгабдин А.Б. В своем докладе Алтай Болтайханович отметил совместную работу ППС кафедры «Учет, аудит и анализ» ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и представителей Счетного комитета при разработке образовательных программ по специальности «Государственный аудит» по трем уровням образования,

в которых были обозначены профессиональные компетенции государственных аудиторов.

Все вопросы повестки заседания получили широкое обсуждение. Членами УМО РУМС задавались интересные вопросы, и были высказаны пожелания, направленные на совершенствование процедуры разработки профессиональных стандартов и формированию профессиональных компетенций государственных аудиторов.

**Пресс-служба ЕНУ
им.Л.Н.Гумилева**

The meeting of educational-methodical association RSMB Ministry of Education of RK by the specialty 5B 052100, 052100 6M, 6 D052100 - «State Audit»

ENU named after L.N. Gumilyev held a meeting of educational-methodical association RSMB Ministry of Education, specialty 5B 052100, 052100 6M, 6 D052100 - «State Audit» in 29.11.2016. The meeting took place with participation of representatives of the Accounts Committee for Control over Execution of the Republican Budget, the Internal Control Committee MF RK, RSE on RHI “Centre for Financial Violations Research” in the Accounts Committee for Control over Execution of the Republican budget, as well as representatives of the Republic of Kazakhstan leading universities that are members of the educational-methodical association.

The following issues were discussed on the agenda:

1. Professional standards: the structure, content and procedure

development

2. Formation of professional competence of state auditors.

On the first issue the report was made by the expert NEC “Atameken” Issabekov M.U. The report highlights: professional standards development stages in Kazakhstan of 2012-2016; normative legal support NSC; international experience in the development of professional standards; as well as the proposals were announced cooperation with universities for professional standards development process.

On the second question about the formation of the professional competence of state auditors the report was made by Advisor to the Chairman of the Accounts Committee for Control over Execution of the Republican Budget, Doctor of Economics,

Professor Zeynelgabdin A.B. In its report, the Altai Boltayhanovich said about teamwork staff of the department “Accounting, Audit and Analysis” ENU. L.N.Gumilyev and representatives of the Accounts Committee in the development of educational programs for specialty “State Audit” at the three levels of education, in which the professional competence of state auditors have been identified.

All issues on the agenda of the meeting received extensive discussion. The members of the RSMB asked interesting questions, and suggestions were made to improve the procedures for the development of professional standards and the development of professional competencies of state auditors.

Press office L.N.Gumilyov ENU

«Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша дуалды білім беру элементтерін ендіру келешегі» тақырыбындағы Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған дөңгелек үстел

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-де «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша дуалды білім беру элементтерін ендіру келешегі» тақырыбындағы Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 25 жылдығына

арналған дөңгелек үстел өткізілді. Дөңгелек үстелдің ұйымдастырушылары: республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі Есеп комитеті және 5B052100, 6M052100, 6D052100 – «Мемлекеттік аудит»

мамандығы бойынша ҚР БҒМ РОӘК оқу-әдістемелік біріктіру.

«Дуалды білім беру: әлемдік тәжірибе және Қазақстанға ендіру тәжірибесі» тақырыбында ОӘБ-дің мүшесі э.ғ.к., доцент Нурхалиева Д.М. баяндама

жасады. Баяндамада оқытудың дуалды жүйесін тек техникалық бағыттарға ғана емес, сонымен қатар гуманитарлық бағыттарға ендіру қажеттілігі белгіленді. Оқытудың дуалды жүйесі ертеден әлемдік деңгейде танылған болатын. Жүйе Германия, Франция, Қытай және т.б. секілді еуропалық және азиялық мемлекеттерде сәтті жүзеге асырылуда. Дуалды білім берудің лидері болып Германия танылады, және оның экономикалық жетістіктері дуалды білім берудің құндылықтарын айқындайды. Германияның

бәсекеге қабілеттілігі көбінесе дуалды жүйеге тәуелді екендігін айта кеткен жөн. Мысалы, Германиядағы жұмыс күші нарығының 54%-ы дуалды бағдарламалар түлектері есебінен құрылады.

Есеп комитетінің мүшесі, э.ғ.д. Нугербеков С.Н. дөңгелек үстел тақырыбын талқылауда «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша білім алушыларды даярлауда дуалды білім берудің келесідей элементтерінің пайдаланылатындығын айтты:

- Есеп комитеті жұмыс беруші ретінде қатысумен білім беру бағдарламалары дайындалды;

- «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» ШЖҚ РМК базасында «Есеп, аудит және талдау» кафедрасының филиалы ашылды;

- білім алушылардың Есеп комитетінде және мемлекеттік мекемелерде кәсіби тәжірибелерін өтуі жөнінде келісімшарт жасалды.

Жалпылай, дөңгелек үстелдің тақырыбы қатысушылар РОЭК ОӘБ мүшелері тарапынан қызығушылыққа ие болды, қызықты пікірталас өтті.

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Баспасөз қызметі

Круглый стол посвященный 25-летию Независимости Республики Казахстан на тему: «Перспективы внедрения элементов дуального образования по специальности «Государственный аудит»»

В ЕНУ им. Л.Н. Гумилева состоялся круглый стол, посвященный 25-летию Независимости Республики Казахстан на тему: «Перспективы внедрения элементов дуального образования по специальности «Государственный аудит». Организаторы круглого стола: Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета и учебно-методическое объединение РУМС МОН РК по специальности 5В 052100, 6М 052100, 6 D052100 – «Государственный аудит».

С докладом на тему: «Дуальное образование: мировая практика и опыт внедрения в Казахстане» выступила, член УМО к.э.н., доцент Нурхалиева Д.М. В докладе была отмечена необходимость внедрения дуального образования не

только по техническим, но и по гуманитарным направлениям. Дуальная система обучения уже давно получила мировое признание. Система успешно функционирует во многих европейских и азиатских странах, как Германия, Франция, Китай и др. Лидером дуального обучения является Германия, и ее экономические успехи красноречиво свидетельствуют о ценности дуального обучения. Принято считать, что конкурентоспособность Германии во многом зависит от дуальной системы. Рынок рабочей силы в Германии, например, на 54% формируется за счет выпускников дуальных программ.

В обсуждении темы круглого стола членом Счетного комитета, д.э.н. Нугербековым С.Н. было

отмечено, что при подготовке обучающихся по специальности «Государственный аудит» используются следующие элементы дуального образования:

совместно с работодателем в лице Счетного комитета были разработаны образовательные программы;

на базе РГП на ПХВ «Центр по исследованию финансовых нарушений» открыт филиал кафедры «Учет, аудит и анализ»; заключен договор о прохождении профессиональных практик обучающимися в Счетном комитете и государственных учреждениях.

В целом, тема круглого стола вызвал огромный интерес со стороны участников – членов УМО РУМС, состоялась интересная полемика.

Пресс-служба ЕНУ им.Л.Н.Гумилева

Round table dedicated to the 25th anniversary of Independence of the Republic of Kazakhstan on the topic: “Prospects for the introduction of elements of dual education in the specialty” State Audit “”

The round table devoted to the 25th anniversary of Independence

of the Republic of Kazakhstan on the topic: “Prospects for the

introduction of elements of dual education in the specialty” State

Audit” took place at the ENU named after L.N.Gumilyev in 29.11.2016. The initiators of the round table: the Accounts Committee for Control over Execution of the Republican budget and the teaching union RSMB Ministry of Education, specialty 5B 052100, 052100 6M, 6 D052100 - «State Audit”.

The report on the topic: “The dual education: international practice and experience of introduction in Kazakhstan” was read by a member of the SMO senior lecturer Nurhalieva D.M. The report noted the need for the introduction of dual education is not only technical, but also in humanitarian areas. The dual education system has long been recognized worldwide.

The system operates successfully in many European and Asian countries, such as Germany, France, China, and others. The leader of the dual training is Germany, and its economic successes eloquently about the value of the dual training. It is believed that Germany’s competitiveness depends largely on the dual system. Labour market in Germany, for example, 54% is formed by graduates of the dual programs.

The round table discussion threads a member of the Audit Committee, Ph.D. Nugerbekov S.N noted that in the preparation of students by the specialty “State Audit”, the following elements of dual education are used:

- Together with the employer in the name of the Accounts Committee of educational programs have been developed;

- On the basis of RSE on RHI “Centre for Financial Violations Research” opened a branch of the department “Accounting, Audit and Analysis”;

- Contract on passage of professional practices of trainees in the Accounts Committee and state institutions were approved.

In general, the roundtable topic aroused great interest of the participants - members of the SMO RSMB, there was an interesting debate.

Press office L.N.Gumilyov ENU

02.11.2016

Есеп комитетінің өкілдері ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржы бақылау (аудит) органдары басшылары кеңесінің Ұлттық түйінді көрсеткіштер жөніндегі сараптамалық тобының отырысына қатысты

Алғаш рет бейнеконференция режимінде өткен отырысқа Армения, Әзербайжан, Қазақстан, Қырғызстан, Молдова, Ресей мен Тәжікстанның жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарының өкілдері қатысты.

Ресей Есеп палатасының департаментінің директоры, Сараптама тобының үйлестіруші Дмитрий Зайцев ағымдағы жылдың қыркүйегінде Мехико қаласында (Мексика) өткен ИНТОСАИ Комитетінің 8-ші отырысы қорытындылары туралы қатысушыларды хабардар етті.

Орнықты дамудың мақсаттарына қол жеткізудің келешегін анықтауға бағытталған «Орнықты даму саласындағы ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің тәжірибесі» атты жобаны Сараптамалық тобының мүшелері дайындау мәселелері талқыланды.

Бейнеконференция қаты-

сушылардың пікірінше, ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ұзақ мерзімді стратегиялық құжаттарды жүзеге асыру кезіндегі өзекті проблемасы, оларды орындауда жауапты мемлекеттік органдарының өзара тиімді іс-қимылының жоқтығы болып табылады.

Осы мәселелерде, атап айтқанда, әлеуметтік-экономикалық бағдарламаларды орындауды талдау және бағалау жүргізу кезіндегі, сондай-ақ анықталған кемшіліктерді жою бойынша тиісті ұсынымдарды әзірлеу бойынша жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарының ерекше рөлі баса айтып өтілді.

Зерттеудің қорытындысы бойынша, ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарының тәжірибесін жинақтайтын және мемлекеттің дамуындағы стратегиялық

мақсаттарға қол жеткізетін ұсынымдарды қамтитын талдамалық құжатты әзірлеу жоспарланған.

Анықтама үшін:

Ұлттық түйінді көрсеткіштер жөніндегі сараптамалық тобы 2008 жылғы қыркүйекте Мәскеу қаласында (Ресей Федерациясы) өткен ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржы бақылау органдары басшыларының VIII сессиясы шешімі бойынша құрылған.

ИНТОСАИ – Біріккен Ұлттар Ұйымына қатысушы 191 мемлекеттің өкілдерін біріктіретін жоғары қаржылық бақылау органдарының халықаралық ұйымы. Ол 1953 жыл құрлыған. Есеп комитеті 2000 жылдан бері ИНТОСАИ мүшесі.

Представители Счетного комитета приняли участие в заседании Экспертной группы по ключевым национальным показателям Совета руководителей высших органов финансового контроля (аудита) государств – участников СНГ

В заседании, впервые прошедшем в режиме видеоконференции, приняли участие представители высших органов финансового контроля (аудита) Азербайджана, Армении, Казахстана, Кыргызстана, Молдовы, России и Таджикистана.

Директор Департамента Счетной палаты России, координатор Экспертной группы Дмитрий Зайцев проинформировал участников об итогах 8-го заседания Комитета ИНТОСАИ по обмену опытом, прошедшего в сентябре текущего года в г. Мехико (Мексика).

Обсуждены вопросы подготовки членами Экспертной группы проекта «Опыт стран СНГ в сфере устойчивого развития», направленного на определение перспектив достижения целей устойчивого развития.

По мнению участников видеоконференции, наиболее актуальной проблемой при реализации долгосрочных стратегических документов

стран-участниц СНГ является отсутствие эффективного взаимодействия государственных органов, ответственных за их исполнение.

Отмечена особая роль высших органов государственного аудита (контроля) в данных вопросах, в частности, при проведении анализа и оценки исполнения социально-экономических программ, а также разработки соответствующих рекомендаций по устранению выявляемых недостатков.

По результатам исследования планируется подготовка аналитического документа, обобщающего опыт высших органов финансового контроля (аудита) стран-участниц СНГ и содержащего рекомендации, направленные на достижение стратегических целей развития государства.

Справочно:
Экспертная группа по ключевым национальным показателям Совета

руководителей ВОФК государств – участников СНГ образована по решению VIII сессии Совета руководителей высших органов финансового контроля государств-участников СНГ, прошедшей в сентябре 2008 года в г. Москве (Российская Федерация).

Деятельность группы содействует реализации регионального пилотного проекта Совета руководителей ВОФК государств – участников СНГ в рамках Рабочей группы по ключевым национальным показателям ИНТОСАИ.

ИНТОСАИ – Международная организация высших органов финансового контроля, которая объединяет представителей 191 государства-члена Организации Объединенных Наций. Создана в 1953 году. Счетный комитет является членом ИНТОСАИ с 2000 года.

31.10.2016

Есеп комитеті ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖҚБО мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобының тоғызыншы отырысын ұйымдастырды

Есеп комитетінің мүшесі Константин Плотниковтың төрағалығымен, алғаш рет бейнеконференция режимінде өткен отырысқа, Армения, Беларусь, Қазақстан, Қырғызстан, Молдова, Ресей мен Тәжікстанның жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарының өкілдері қатысты. Отырыс барысында «ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржылық бақылау органдарының қызметкерлеріне арналған этикалық талаптар,

қағидалар мен нормалары» Стандарт жобасына Қазақстанның Есеп комитеті мен Тәжікстанның Есеп палатасының ұсыныстары қарастырылды.

Атап айтқанда, Стандарттың қолданысын бірлескен және қосарлас бақылау пен сараптамалық-талдамалық іс-шараларды (аудиттерді) өткізу кезінде ұсынылатын этикалық талаптарға таратуы, сондай-ақ халықаралық ынтымақтастығы шеңберінде өзара іс-қимылды жүзеге асыруы ұсынылды.

Мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит) стандарттарында қолданылатын Терминдердің глоссарийін өзектендіру мәселелері талқыланды. Глоссарийге тек қана ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖҚБО қызметінде пайдаланатын терминдер кіруі тиіс екендігі баса айтылды. Қазақстан, Қырғызстан, Молдова және Ресей жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарының өзара мүддеге сай, қызығушылығы бар мәселелер

бойынша құжаттарды әзірлеу қажеттілігі туралы ұсыныстары қарастырылды.

Бейнеконференцияға қатысушылар пікірінше, ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖҚБО арасындағы ақпараттық өзара іс-қимылы мәселелерін реттейтін, инвестиция аудитін жүргізу, сондай-ақ бірлескен қатар және сараптамалық-талдамалық іс-шараларды (аудиттерді) өткізу бойынша стандартты әзірлеу мәселелері ең өзекті болып табылады.

Отырыстың қорытындысы

бойынша айтылған ұсыныстарды есепке алумен бірге, қарастырылған құжаттар жобаларын жетілдіру туралы шешімі қабылданды.

Жұмыс тобының келесі отырысын 2017 жылы Бішкек қаласында (Қырғыз Республикасы) өткізу туралы уағдаластыққа қол жеткізілді.

Анықтама үшін:
ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржы бақылау органдарының мемлекеттік қаржылық бақылау

(аудит) стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобы 2010 жылғы қыркүйек айында Ереван қаласында (Армения Республикасы) өткен ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржы бақылау органдары басшыларының X сессиясының шешімі бойынша құрылған.

Есеп комитеті Жұмыс тобында оның құрылған күнінен бастап төрағалық етеді.

31.10.2016

Счетным комитетом организовано девятое заседание Рабочей группы по разработке стандартов государственного финансового контроля (аудита) ВОФК государств-участников СНГ

В заседании под председательством члена Счетного комитета Константина Плотникова, впервые прошедшем в режиме видеоконференции, приняли участие представители высших органов финансового контроля (аудита) Армении, Беларуси, Казахстана, Кыргызстана, Молдовы, России и Таджикистана.

В ходе заседания рассмотрены предложения Счетного комитета Казахстана и Счетной палаты Таджикистана к проекту Стандарта «Этические требования, принципы и нормы поведения для работников высших органов финансового контроля государств-участников СНГ».

В частности, предложено распространить действие Стандарта на этические требования, предъявляемые при проведении совместных и параллельных контрольных и экспертно-аналитических мероприятий (аудитов), а также осуществлении взаимодействия в рамках международного

сотрудничества.

Обсуждены вопросы актуализации Глоссария терминов, используемых в стандартах государственного финансового контроля (аудита). Отмечено, что в Глоссарий должны войти только термины, используемые в стандартах государственного финансового контроля (аудита), применяемые в деятельности ВОФК государств-участников СНГ.

Рассмотрены предложения высших органов финансового контроля (аудита) Казахстана, Кыргызстана, Молдовы и России о необходимости разработки документов по вопросам взаимный интерес.

По мнению участников видеоконференции, наиболее актуальными являются вопросы разработки стандарта, регулирующего вопросы информационного взаимодействия ВОФК государств-участников СНГ, проведения аудита инвестиций, а также контроля качества

совместных контрольных и экспертно-аналитических мероприятий (аудита).

По итогам заседания принято решение доработать проекты рассмотренных документов с учетом высказанных предложений. Достигнута договоренность о проведении следующего заседания рабочей группы в г. Бишкеке (Кыргызская Республика) в 2017 году.

Справочно:

Рабочая группа по разработке стандартов государственного финансового контроля (аудита) высших органов финансового контроля государств-участников СНГ образована по решению X сессии Совета руководителей высших органов финансового контроля государств-участников СНГ, прошедшей в сентябре 2010 года в г. Ереване (Республика Армения).

Счетный комитет председательствует в Рабочей группе со дня ее образования.

Есеп комитетінде Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары үйлестіру кеңесінің отырысы өтті

Қозыкөрпеш Жаңбыршиннің төрағалығымен өткен Үйлестіру кеңесінің жұмысына қаржы және ұлттық экономика министрліктерінің, Алматы қаласы әкімдігінің ішкі аудит қызметінің өкілдері, облыстардың, Астана және Алматы қалаларының тексеру комиссияларының төрағалары қатысты.

Мемлекеттік аудиторларды сертификаттаудың аралық нәтижелері қаралды. Есеп комитетінің Төрағасы Қозыкөрпеш Жаңбыршин «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Заңды іске асыру үшін мемлекеттік аудиторларды сертификаттауды ұйымдастыру бойынша үлкен жұмыс жүргізілгенін атап өтті.

«Екі айдан астам уақыт бойы Мемлекеттік аудиторларды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссия жұмыс жасауда. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының 845 қызметкері әңгімелесуден өтті. Оның ішінде 95 кандидатқа мемлекеттік аудитор біліктілігін беруден бас тартылды. Бас тартудың себептері – кәсіби, іскерлік сапаларының жеткіліксіз деңгейі, сондай-ақ мемлекеттік аудиторларға қойылатын моральдық-әдептілік нормаларына сәйкес келмеуі», – деп хабарлады Қозыкөрпеш Жаңбыршин.

Есеп комитетінің Төрағасы техникалық оқу, семинарлар, тренингтер және басқа іс-шараларды өткізу арқылы мемлекеттік аудиторлардың кәсіби деңгейін одан әрі арттыру қажеттілігіне тоқталып өтті.

«Жұмысымыздың ерекшелігін ескере отырып, мемлекеттік

аудиторлар заңнаманы, соның ішінде салықтық, әкімшілік, мемлекеттік қызмет, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамаларды мүлтіксіз сақтап, еліміздің заңға бағынатын азаматтары болуы тиіс», – деп атап өтті ол.

Отырыс барысында мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының, соның ішінде мемлекеттік және үкіметтік бағдарламаларды бағалау бойынша қатар аудиторлық іс-шараларды жоспарлау және жүргізу кезінде өзара іс-қимыл жасау мәселелері талқыланды.

Бұдан басқа, тексеру комиссияларының мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау стандарттарын сақтауын бақылау кезінде Есеп комитеті анықтаған негізгі бұзушылықтар мен кемшіліктер қаралды. Аудиторлық іс-шараларды сапасыз жоспарлау, аудит объектілерінің қайталану, Есеп комитетіне толық емес есептік ақпарат ұсыну фактілері атап өтілді.

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары, қадағалаушы және өзге де мемлекеттік органдар арасында ақпарат алмасу мақсатында қалыптастырылатын мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының Бірыңғай ақпараттық дерекқорын құру мәселелері де қаралды.

Бірыңғай ақпараттық дерекқор мемлекеттік аудитті жүргізумен байланысты, соның ішінде аудит объектілері, тексеру нәтижелері, бюджеттің атқарылуы туралы деректерді, статистикалық және өзге де мәліметтерді қамтиды.

Бұған қоса, қатысушылар

Үйлестіру кеңесінің 2017 жылға арналған жұмыс жоспарын талқылап, оны бекіту жөнінде шешім қабылдады.

Отырыстың қорытындысы бойынша мемлекеттік аудиторлардың біліктілігін арттыруға, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарымен сындарлы өзара іс-қимыл жасауды ұйымдастыруға, сондай-ақ тексеру комиссияларының қызметін одан әрі жетілдіруге бағытталған бірқатар нақты шешімдер қабылданды.

Анықтама үшін:

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының үйлестіру кеңесі Есеп комитетінің жанындағы консультативтік-кеңесші орган. Кеңес қызметінің мақсаты ең өзекті проблемаларды алқалық талқылау жолымен мемлекеттік аудит органдарының тиімді өзара іс-қимылына жәрдемдесу, бюджеттің барлық деңгейлерінде оны жоспарлаумен атқару кезінде қаржы тәртібін нығайту болып табылады.

Кеңес құрамына Төраға және Есеп комитетінің үш мүшесі, ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті органның бірінші басшысы, облыстардың, Астана және Алматы қалаларының тексеру комиссияларының төрағалары, Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің ұсынуы бойынша орталық және жергілікті мемлекеттік органдардан бір-бірден – екі ішкі аудит қызметінің басшысы кіреді.

28.10.2016

В Счетном комитете состоялось заседание Координационного совета органов государственного аудита и финансового контроля

В работе Координационного совета под председательством Козы-Корпеша Джанбурчина приняли участие представители министерств финансов и национальной экономики, службы внутреннего аудита акимата г.Алматы, председатели ревизионных комиссий областей, городов Астаны и Алматы.

Рассмотрены промежуточные результаты сертификации государственных аудиторов. Председатель Счетного комитета Козы-Корпеш Джанбурчин отметил, что в реализацию Закона «О государственном аудите и финансовом контроле» проведена большая работа по организации сертификации государственных аудиторов.

«Свыше двух месяцев работает Национальная комиссия по сертификации государственных аудиторов. Собеседования прошли 845 работников органов государственного аудита и финансового контроля. Из них 95 кандидатам в присвоении квалификации государственного аудитора отказано. Причины отказа – недостаточный уровень профессиональных, деловых качеств, а также несоответствие морально-этическим нормам, предъявляемым к государственным аудиторам», – сообщил Козы-Корпеш Джанбурчин.

Председатель Счетного комитета отметил необходимость дальнейшего повышения профессионального уровня государственных аудиторов посредством проведения технической учебы, семинаров, тренингов и других мероприятий.

«Учитывая специфику нашей работы, государственные аудиторы должны неукоснительно соблюдать

законодательство, в том числе налоговое, административное, о государственной службе, противодействии коррупции, и являться законопослушными гражданами нашей страны», – подчеркнул он.

В ходе заседания также обсуждены вопросы взаимодействия органов государственного аудита и финансового контроля, в том числе при планировании и проведении параллельных аудиторских мероприятий по оценке государственных и правительственных программ. Кроме того, рассмотрены основные нарушения и недостатки, выявляемые Счетным комитетом при контроле соблюдения ревизионными комиссиями стандартов государственного аудита и финансового контроля. Отмечены факты некачественного планирования аудиторских мероприятий, дублирования объектов аудита, предоставления в Счетный комитет неполной отчетной информации.

Рассмотрены вопросы создания Единой информационной базы данных органов государственного аудита и финансового контроля, формируемой в целях обмена информацией между органами государственного аудита и финансового контроля, надзорными и иными государственными органами.

Отмечено, что Единая база данных будет содержать всю информацию, связанную с проведением государственного аудита, в том числе об объектах аудита, результатах проверок, данные об исполнении бюджета, статистическую и иные сведения.

Кроме того, участники

обсудили План работы Координационного совета на 2017 год и приняли решение об его утверждении.

По итогам заседания принят ряд конкретных решений, направленных на повышение квалификации государственных аудиторов, организацию конструктивного взаимодействия органов государственного аудита и финансового контроля, а также дальнейшее совершенствование деятельности ревизионных комиссий.

Справочно:

Координационный совет органов государственного аудита и финансового контроля является консультативно-совещательным органом при Счетном комитете. Целью деятельности Совета является содействие эффективному взаимодействию органов государственного аудита путем коллегиального обсуждения наиболее актуальных проблем, укрепление финансовой дисциплины при планировании и исполнении бюджета на всех его уровнях.

В состав Совета входят Председатель и три члена Счетного комитета, первый руководитель уполномоченного органа по внутреннему государственному аудиту, председатели ревизионных комиссий областей, городов Астаны и Алматы, руководители двух служб внутреннего аудита – по одному от центрального и местного государственных органов по представлению Комитета внутреннего государственного аудита Министерства финансов.

Есеп комитетінің мүшесі Нұрлан Нұржанов бастаған Есеп комитетінің делегациясы Анкара қаласында (Түркия Республикасы) өткен ЭКОСАИ Бас Ассамблеясының 7-ші отырысына және Симпозиумға қатысты

Іс-шараларға Ауғанстан, Әзербайжан, Иран, Қазақстан, Пәкістан, Түркия Республикасы мен Түркия Республикасының Солтүстік Кипр жоғары мемлекеттік аудит органдарының (бақылау) өкілдері қатысты.

Ассамблея барысында 2016-2021 жылдарға арналған ЭКОСАИ-дың стратегиялық жұмыс жоспары бектілді, сондай-ақ ЭКОСАИ-дың аудиторлық комитетінің және Басқарма кеңесінің жаңа мүшелері сайланды.

Бірауыздан қабылданған шешімінің қорытындысы бойынша Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит (бақылау) органы осы ұйымның Басқарма кеңесінің құрамына кірді. 2017-2019 жылдар аралығында ЭКОСАИ-дың Президенті ретінде Түркия Республикасы Есеп сотының Президенті өз жұмысын жалғастырады.

Симпозиумына қатысушылар мемлекеттік аудит (бақылау)

органдарының қызметінде мемлекеттік аудитке халықаралық стандарттарын енгізу және оны қолдану мәселелерін талқылады.

Нұрлан Нұржанов Симпозиумның негізгі тақырыбы бойынша баяндама жасады. Ол Қазақстанның мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау ұлттық жүйесін жетілдіру тәжірибесі туралы сөз етті.

«Өткен жылы қабылданған «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Заң озық әлемдік тәжірибе негізінде мемлекеттік аудитті енгізуге бағытталған. Ол мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары жүйесін анықтайды, олардың өкілеттіктерін белгілейді, мемлекеттік аудит қағидаттарын айқындайды», - деді Қазақстан Есеп комитетінің мүшесі.

Нұрлан Нұржанов бұл бар мәселелерді жою ғана емес, сондай-ақ мемлекеттік аудит және қаржы бақылау органдарының

жұмысы әдістерін ИНТОСАИ халықаралық стандарттарына сәйкес бірігейлендіруді де қамтамасыз ететін атап өтті.

«Нәтижесінде біз осы өзгертулерді, халықтың әлауқатын жақсаруды қамтамасыз ету бойынша маңызды миссияны жүзеге асыру, тиімді мемлекеттік басқаруды қамтамасыз етудегі маңызды шарт ретінде қарастырдық», - деп тұжырымдады ол.

Анықтама үшін:

ЭКОСАИ – Экономикалық ынтымақтастық елдерінің жоғары мемлекеттік аудит органдарының ұйымы. ЭКОСАИ-дың мүшелері – Ауғанстан, Әзербайжан, Иран, Қазақстан, Қырғызстан, Пәкістан, Тәжікстан, Түрікменстан, Түркия Республикасы және Өзбекстан. ЭКОСАИ-дың Ассамблеясы үш жылда бір рет өткізіледі.

Делегация Счетного комитета во главе с членом Счетного комитета Нурланом Нуржановым приняла участие в 7-ом заседании Генеральной Ассамблеи и Симпозиуме ЭКОСАИ, Анкара (Турецкая Республика)

В мероприятиях приняли участие представители высших органов государственного аудита (контроля) Афганистана, Азербайджана, Ирана, Казахстана, Пакистана, Турецкой Республики и Турецкой Республики Северного Кипра.

В ходе Ассамблеи утвержден Стратегический план работы ЭКОСАИ на 2016-2021 годы, а также избраны новые члены Совета правления и Аудиторского комитета ЭКОСАИ.

По итогам единогласного

решения высший орган государственного аудита (контроля) Казахстана вошел в состав Совета правления организации. В качестве Президента ЭКОСАИ на период 2017-2019 годов продолжит работу Президент Суда Счетов Турецкой Республики.

Участники Симпозиума обсудили вопросы внедрения и применения в деятельности органов государственного аудита (контроля) международных стандартов государственного

аудита.

Нурлан Нуржанов выступил с докладом по основной теме Симпозиума. Он рассказал об опыте Казахстана по совершенствованию национальной системы государственного аудита и финансового контроля.

«Принятый в прошлом году Закон «О государственном аудите и финансовом контроле» направлен на внедрение государственного аудита на основе лучшей мировой

практики. Он определяет систему органов государственного аудита и финансового контроля, устанавливает их полномочия, принципы государственного аудита», – сказал член Счетного комитета Казахстана.

Нурлан Нуржанов отметил, что это позволит не только устранить имеющиеся проблемы, но и обеспечить унификацию методов работы органов государственного аудита и финансового контроля в

соответствии с международными стандартами ИНТОСАИ. «В конечном итоге данные преобразования мы рассматриваем как важное условие обеспечения эффективного государственного управления, реализации важной миссии по обеспечению роста благосостояния населения», – заключил он.

Справочно:
ЭКОСАИ – организация высших органов государственного аудита стран-членов Организации экономического сотрудничества. Членами ЭКОСАИ являются Афганистан, Азербайджан, Иран, Казахстан, Кыргызстан, Пакистан, Таджикистан, Туркменистан, Турция, Узбекистан. Ассамблея ЭКОСАИ проводится один раз в три года.

20.10.2016

Астанада «ШЫҰ-ға мүше, байқаушы және диалогы бойынша әріптес мемлекеттердің жоғары мемлекеттік аудит (бақылау) органдарының мемлекеттік аудиторларды сертификаттауды енгізу тәжірибесі» деген тақырыптағы халықаралық семинардың ашылуы болды

Есеп комитеті ұйымдастырған семинар ШЫҰ-ға мүше мемлекеттердің жоғары мемлекеттік аудит (бақылау) органдарының ынтымақтастығы шеңберінде 2016-2017 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарында көзделген.

Ағымдағы жылдың 20-21 қазан күндері өтетін іс-шараға қатысу үшін Қазақстан астанасына Қытай, Қырғызстан, Пәкістан, Ресей, Түркияның жоғары мемлекеттік аудит органдарының (ЖМАО) өкілдері келді.

Семинардың ашылуында Есеп комитетінің Төрағасы Қозыкөрпеш Жаңбыршин құттықтау сөз сөйледі.

Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит органының басшысы түрлі елдердің мамандарына мемлекеттік аудит саласындағы ең маңызды мәселелер бойынша тәжірибе мен пікірлер алмасуға мүмкіндік беретін осындай кездесулер өткізудің маңызды екенін баса айтып өтті.

Есеп комитеті Төрағасының айтуынша, әлемнің тез өзгеріп отырған жағдайында мамандардың кәсіби деңгейін арттыру, аудит жүргізу әдістерін жетілдіру қазіргі заманғы

аудиторлық қоғамдастық үшін өте өзекті.

Қозыкөрпеш Жаңбыршин Есеп комитеті үздік әлемдік тәжірибені зерделеуге және пайдалануға, соның ішінде қазіргі уақытта Қазақстанда жүргізіліп жатқан мемлекеттік аудиторларды сертификаттау шеңберінде үлкен мән беретінін атап өтті. «Сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссия екі айдан астам уақыт жұмыс жасауда. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының 661 қызметкерімен әңгімелесу өткізілді. Олардың басым бөлігіне мемлекеттік аудитор мәртебесі берілді. Ағымдағы жылдың соңына дейін 800 кандидатқа астам қатысты шешім қабылданатын болады», – деп хабарлады ол.

Семинар барысында қатысушылар Қазақстан, Қытай, Қырғызстан, Пәкістан, Ресей, Түркияның ЖМАО-ларының мемлекеттік аудиторларды даярлау және қайта даярлау мәселелеріне қатысты ұлттық көзқарастарымен танысып, аудиторлық іс-шараларды жүргізудің тиімділігі мен сапасын арттыру мақсатында оларды сертификаттау тетігін жетілдіру жолдарын талқылайды.

Анықтама үшін:

Шанхай ынтымақтастық ұйымы (ШЫҰ) – Қазақстан, Қытай, Қырғызстан, Ресей, Тәжікстан және Өзбекстан көшбасшылары 2001 жылғы маусымда құрған, тұрақты жұмыс істейтін өңірлік халықаралық ұйым. Ауғанстан, Үндістан, Иран, Моңғолия және Пәкістан ұйымда байқаушы, Белоруссия, Түркия және Шри-Ланка – диалогы бойынша әріптес мәртебесіне ие. ШЫҰ мүше мемлекеттер арасындағы өзара сенімділікті нығайту, өңірде бейбітшілікті, қауіпсіздік пен тұрақтылықты қолдау, жаңа сын-тегеуріндер мен қауіп-қатерлерге бірлескен қарсы іс-қимыл жасау, түрлі салаларда өзара тиімді ынтымақтастықты ынталандыру, ШЫҰ-ға мүше мемлекеттердің экономикалық өсуіне, әлеуметтік және мәдени дамуына жәрдемдесу мақсатында құрылды.

Мемлекеттік аудитор біліктілігін беруге үміткер адамдарды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссия Төрағадан және комиссия мүшелерінен құралған. Ұлттық комиссияның Төрағасы Есеп комитетінің Төрағасы болып

табылады. Ұлттық комиссияның жұмыс органы – Есеп комитеті. Ұлттық комиссия Президент Әкімшілігінің, Парламенттің, Үкіметтің өкілдерінен (келісім бойынша), ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті

органның екі өкілі мен Есеп комитетінің бес өкілінен тұрады және де оның екеуі облыстардың, Астана және Алматы қалаларының тексеру комиссияларының мүдделерін білдіреді.

Ұлттық комиссияның оң шешімін алғаннан кейін кандидатқа мемлекеттік аудитор біліктілігі және тиісті сертификат беріледі.

20.10.2016

В Астане состоялось открытие международного семинара на тему «Опыт внедрения высшими органами государственного аудита (контроля) государств – членов, наблюдателей и партнеров по диалогу ШОС сертификации государственных аудиторов»

Семинар, организованный Счетным комитетом, предусмотрен Планом мероприятий в рамках сотрудничества высших органов государственного аудита (контроля) государств – членов ШОС на 2016-2017 годы.

Для участия в мероприятии, которое продлится с 20 по 21 октября текущего года, в столицу Казахстана прибыли представители высших органов государственного аудита (ВОГА) Китая, Кыргызстана, Пакистана, России, Турции.

На открытии семинара со вступительным словом выступил Председатель Счетного комитета Козы-Корпеш Джанбурчин.

Руководитель высшего органа государственного аудита Казахстана подчеркнул важность проведения таких встреч, позволяющих специалистам разных стран обмениваться опытом и мнениями по наиболее значимым вопросам в области государственного аудита.

По словам Председателя Счетного комитета, повышение профессионального уровня специалистов, совершенствование методов проведения аудита в условиях быстроменяющегося мира весьма актуальны для современного аудиторского сообщества.

Козы-Корпеш Джанбурчин отметил, что Счетный комитет придает большое значение изучению и использованию

лучшего мирового опыта, в том числе в рамках проводимой в настоящее время в Казахстане сертификации государственных аудиторов.

«Уже более двух месяцев работает Национальная комиссия по сертификации. Проведены собеседования с 661 работником органов государственного аудита и финансового контроля. Большей части из них присвоен статус государственного аудитора. До конца текущего года будут приняты решения в отношении свыше 800 кандидатов», – сообщил он.

В ходе семинара участники ознакомятся с национальными подходами ВОГА Казахстана, Китая, Кыргызстана, Пакистана, России, Турции в вопросах подготовки и переподготовки государственных аудиторов, а также обсудят пути совершенствования механизма их сертификации в целях повышения эффективности и качества проведения аудиторских мероприятий.

Справочно:

Шанхайская организация сотрудничества (ШОС) – постоянно действующая региональная международная организация, основанная в июне 2001 года лидерами Казахстана, Китая, Киргизии, России, Таджикистана и Узбекистана. Афганистан, Индия, Иран, Монголия и Пакистан имеют

в организации статус наблюдателя, Белоруссия, Турция и Шри-Ланка – партнера по диалогу.

ШОС создана с целью укрепления между государствами-членами взаимного доверия, поддержания мира, безопасности и стабильности в регионе, совместного противодействия новым вызовам и угрозам, поощрения взаимовыгодного сотрудничества в различных областях, содействия экономическому росту, социальному и культурному развитию государств-членов ШОС.

Национальная комиссия по сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора, состоит из Председателя и членов комиссии. Председателем Национальной комиссии является Председатель Счетного комитета. Рабочим органом Национальной комиссии является Счетный комитет.

Национальная комиссия состоит из представителей Администрации Президента, Правительства, Парламента (по согласованию), двух представителей уполномоченного органа по внутреннему государственному аудиту и пяти представителей Счетного комитета, два из которых представляют интересы ревизионных

комиссий областей, решения Национальной комиссии аудитора и выдается городов Астаны и Алматы. кандидату присваивается соответствующий сертификат. После получения положительного квалификация государственного

19.10.2016

Есеп комитетінің мүшелері Айгүл Мұхаметкәрім және Константин Плотников Азия Даму Банкінің (АДБ) өкілдерімен кездесті

Кездесуге қатысушылар Қазақстанның мемлекеттік басқару секторын бағалау, соның ішінде мемлекеттік аудит жүйесі бойынша АДБ алдағы жұмысының мәселелерін талқылады.

Есепкомитетінің мүшесі Айгүл Мұхаметкәрім «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Заңның қабылдануына орай Қазақстандағы мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүйесіндегі енгізілген жаңалықтар туралы қатысушыларды хабардар етті. Атап айтқанда, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының негізгі мақсаты мен функциялары,

Есеп комитетінің қосымша өкілеттіктері туралы айтылды.

Есепкомитеті қызметінің ашық және жариялы болуы мәселесіне, сондай-ақ Үкіметтің есебіне қорытынды болып табылатын республикалық бюджеттің атқарылуы туралы жылдық есебін Парламентке әзірлеумен оны ұсыну мәселелеріне ерекше назар аударылды. Есеп комитетінің мүшесі Константин Плотников Есеп комитеті халықаралық аудиторлық ұйымдардың мүшесі болып табылатынын және алыс әрі таяу шет елдердің жоғары мемлекеттік аудит органдарымен белсенді өзара іс-қимыл жасауда екенін атап өтті.

Кездесудің қорытындысы бойынша АДБ өкілдері жақын уақытта іске асыруы жоспарланған Қазақстан Республикасы мемлекеттік аудит жүйесін бағалауды өткізу мәселелері бойынша одан әрі жемісті ынтымақтастыққа сенімді екендіктерін білдірді.

Азия Даму Банкі басты міндеті Азия мен Қиыр Шығысқа тікелей қарыздарды бағыттай және техникалық жәрдем көрсете отырып, бұл өңірлерде экономиканың өсуін ынталандыру болып табылатын қаржы ұйымы.

Есеп комитетінің баспасөз қызметі

НОВОСТИ

19.10.2016

Члены Счетного комитета Айгуль Мухаметкарим и Константин Плотников встретились с представителями Азиатского Банка Развития (АБР)

Участники встречи обсудили вопросы предстоящей работы АБР по оценке сектора государственного управления Казахстана, в том числе системы государственного аудита.

Член Счетного комитета Айгуль Мухаметкарим проинформировала участников о нововведениях системы государственного аудита и финансового контроля Казахстана в связи с принятием Закона «О государственном аудите и финансовом контроле».

В частности, об основных задачах и функциях органов государственного аудита и финансового контроля, дополнительных полномочиях

Счетного комитета.

Особое внимание было уделено вопросам открытости и прозрачности в деятельности Счетного комитета, а также подготовки и предоставления в Парламент годового отчёта об исполнении республиканского бюджета-заклучения на Отчет Правительства.

Член Счетного комитета Константин Плотников подчеркнул, что Счетный комитет является членом международных аудиторских организаций и активно взаимодействует с высшими органами государственного аудита ближнего и дальнего

зарубежья.

По итогам встречи представители АБР выразили уверенность в дальнейшем плодотворном сотрудничестве по вопросам проведения оценки системы государственного аудита Республики Казахстан, которую планируется осуществить в ближайшее время.

Азиатский Банк Развития – финансовая организация, главной задачей которой является стимулировать рост экономики в Азии и на Дальнем Востоке, направляя в эти регионы прямые займы и оказывая техническое содействие.

Пресс-служба Счетного комитета

ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарымен өзара іс-қимыл жасау кезінде Есеп комитетінің әдіснамалық рөлі туралы

Бұл мақалада ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарымен өзара іс-қимыл жасау бағытындағы Есеп комитетінің халықаралық қызметі ашып көрсетіледі. Әсіресе, ТМД ЖҚБО-ның бақылау (аудиторлық), бағалау, сараптамалық-аналитикалық қызметін жүзеге асырудың әдіснамалық тәсілдерін дайындау кезінде Есеп комитетінің жүргізетін жұмысы көрсетілген, сондай-ақ ТМД ЖҚБО мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобының рөлі ашып көрсетілген.

Түйінді сөздер: мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит), әдіснамалық қамтамасыз ету, мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит) стандарттары, жоғары қаржылық бақылау (аудит) органы.

Қазақстанның Тәуелсіз Мемлекеттер Одағына кіретін мемлекеттермен тарихи қалыптасқан тату көршілік қарым-қатынастары көптеген бірлескен компаниялардың құрылуын, бірлескен инвестициялық жобалар мен өндірістердің іске асырылуын алдын ала айқындап берді. Мұнымен қоса, мемлекетаралық жобаларды тиімді іске асыру осы мәселелер бойынша бірлескен бақылауды жүзеге асыруды талап етеді.

Осыған орай, ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдары (бұдан әрі – ТМД ЖҚБО) өздерінің конституциялық өкілеттіктері аясында ТМД-

ға қатысушы мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуына жәрдемдесу және олардың экономикалық ынтымақтастығын нығайту бойынша қызметті үйлестіру мәселелерін шешуге тиіс еді. Сондай-ақ бірлескен және қатарлас екі жақты және көп жақты бақылау-аналитикалық іс-шараларын өткізу, кадрларды кәсіби оқытуға және олардың біліктілігін арттыруға жәрдемдесу қажет.

Кеден одағының құрылуымен және Еуразиялық экономикалық интеграция аясындағы өзара қатынастардың жандануымен мемлекетаралық жобаларға және бірлескен экономикалық қызметтің басқа да бағыттарына жүргізілетін мемлекеттік аудиттің рөлі күшейе түсті.

2000 жылы Қазақстанның Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті (бұдан әрі – Есеп комитеті) ТМД ЖҚБО Басшылар кеңесінің (бұдан әрі - Кеңес) мүшесі болды.

Бүгінгі күні оның құрамына Әзірбайжан, Армения, Беларусь, Қазақстан, Қырғызстан, Молдова, Ресей, Тәжікстан мен Украинаның жоғары қаржылық бақылау (аудит) органдарының басшылары кіреді.

Осылайша, ТМД ЖҚБО-ның тәжірибемен алмасу және өзара тиімді іс-қимыл жасау мәселелерін талқылау үшін тиісті алаң ұйымдастырылған болатын.

Бірлескен қызмет ТМД ЖҚБО-ның бақылау (аудиторлық),

бағалау, сараптамалық-аналитикалық қызметін жүзеге асырудың жүйелі әдіснамалық тәсілдерін талап етті.

Өзара іс-қимылды әдіснамалық қамтамасыз ету мақсатында Кеңес 2010 жылы ТМД ЖҚБО-ның мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобын (бұдан әрі-Жұмыс тобы) құрды және ол өз қызметін бастады.

Жұмыс тобын құрудың мақсаты бақылауды (аудитті), сараптамалық-аналитикалық қызметті, сондай-ақ ТМД ЖҚБО қызметінің сыртқы бағалауын жүзеге асыруға қойылатын талаптар мен сәйкестендірілген қағидаттарды белгілеуге бағытталған мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит) стандарттарын және басқа да әдіснамалық құжаттарды әзірлеу болып табылады.

Қазақстанның Есеп комитеті төрағалық еткен Жұмыс тобының құрамына бюджет саласында, сондай-ақ мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүргізу үшін әдістемелер мен нұсқаулықтар әзірлеу бойынша айтарлықтай тәжірибе жинаған ТМД ЖҚБО-ның аса білікті мамандары, практиктері мен методологтары кірді.

Жұмыс тобы қызметінің ерекшелігі ТМД ЖҚБО-ның өзара іс-қимыл бағыттары бойынша міндеттерді анық және тиімді орындауға мүмкіндік бере отырып, Кеңесте өкілдері бар ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ұлттық заңнамасы мен стандарттарын, сондай-ақ шетелдік озық тәжірибені және ISSAI жоғары аудит органдарының халықаралық стандарттарын ескеретін әмбебап құжаттарды құру болып табылады.

Жұмыс тобының қызмет ету кезеңінде көшпелі және ақпараттық технологиялардың дамуын ескере отырып, бейне конференция режимінде 9 отырыс өткізілді.

Бірінші кезекте, ТМД ЖҚБО-ның тиімді өзара іс-қимылын

““ ТМД ЖҚБО-ның жетекші методологтарының бірлескен жұмысы және пікір алмасуы Мемлекеттік аудитке көшу жөніндегі іс-шаралар жоспарында (жол картасында) және «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңдарды іске асыру үшін заңға тәуелді актілерді әзірлеу мен бекіту кестесінде қарастырылған құжаттарды әзірлеу кезінде озық тәжірибе алуға және оны қолдануға мүмкіндік береді. ””

қамтамасыз ету үшін мемлекеттік қаржылық бақылауды (аудитті) жүзеге асырудың негізгі қағидаттарының, бірлескен және қатарлас іс-шаралардың нәтижелерін дайындау, жоспарлау, жүргізу мен ресімдеу, сондай-ақ оларды ұйымдастыру мен жүргізу кезінде қолданылатын негізгі терминдер мен анықтамаларды түсіндіру рәсімдерінің бірлігін орнату талап етілді.

Осыған байланысты, Кеңестің тапсырмасы бойынша өз жұмысын бастаған Жұмыс тобының алғашқы құжаттары мыналарды құрады:

1. ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖҚБО-ның мемлекеттік қаржылық бақылаудың (аудиттің) жалпы стандарты;
2. «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржылық бақылау органдарының бірлескен және қатарлас бақылау іс-шараларын (аудитін) ұйымдастыру мен жүргізу» стандарты;
3. ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖҚБО-ның мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит) стандарттарында қолданылатын терминдердің глоссарийі.

Аталған құжаттармен жұмыс оларды Астана қаласында 2013 жылы өткен Кеңестің XIII сессиясында бекітумен аяқталды.

Бұдан басқа, аналитикалық құрамды күшейту мақсатында стандартқа бірлескен және қатарлас сараптамалық-аналитикалық іс-шаралар жүргізу тәртібін айқындайтын нормалар енгізілді, бұл ретте Кеңес 2015 жылы тиісті өзгерістерді бекітті.

ТМД ЖҚБО-ның бірлескен және қатарлас аудиторлық (бақылау) іс-шараларын жүзеге асыруы бірлескен жобалардың «осал жерлерін» анықтауға, жасалған келісімдер аясында кедендік әкелім баждарын (баламалы әсері бар өзге баждарды, салықтар мен алымдарды) есептеу мен бөлудің белгіленген тәртібінің сақталуын қадағалауға, сондай-ақ экономикалық қызметтің басқа бағыттары бойынша іс-шаралар жүргізуге мүмкіндік береді.

Жоғарыда көрсетілген іс-шаралардың қорытындысы бойынша анықталған бұзушылықтарды, кемшіліктерді жою және аудит объектілері қызметінің тиімділігін арттыру бойынша түбегейлі шаралар қолдануға бағытталған ұсыныстар әзірленеді.

ТМД ЖҚБО-ның жұмысында туындайтын мәселелерді шешуде тәжірибемен алмасу және жолдастық көмек көрсету әдістерінің бірі ретінде сыртқы бағалау қолданыла бастады. Бұл бағалаудың мәні - алдын ала уағдаластық

бойынша орны мен мәртебесі бірдей органдардың бір-бірінің қызметін бағалауы.

Жоғарыда мазмұндалғанды ескере отырып, Жұмыс тобының алдына мұндай бағалау жүргізу кезеңдері мен рәсімдерін регламенттейтін тиісті стандартты әзірлеу бойынша міндет қойылған.

Жүргізілген жұмыстың нәтижелері бойынша, Кеңес ұсынған ЖҚБО қызметінің тиімділігін бағалау жүйесін және халықаралық тәжірибені ескере отырып, 2015 жылғы 7 қазанда Ереван қаласында өткен Кеңестің XV сессиясында бекітілген «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің жоғары мемлекеттік қаржылық бақылау органдарының қызметін сыртқы бағалау» стандарты әзірленді.

Бұл стандартта сыртқы бағалаудың барлық рәсімдері мен бағыттары жинақталған, олар құрылым мен қызмет, қолданылатын әдістемелер, есептілік нысандары туралы тәуелсіз қорытындылар беру, сондай-ақ бағаланатын ЖҚБО қызметкерлерінің кәсіби дамуын басқару жүйесі мен тәртібін ұйымдастыру негізінде мыналарға:

бағаланатын ЖҚБО қызметінің ұлттық заңнамаға, сыртқы мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит) саласындағы ішкі және халықаралық кәсіби стандарттарға сәйкестігін қамтамасыз етуге;

қызметтің тиімділігін арттыруға, әлеуетті өсіруге, соның

ішінде ЖҚБО-ның рөлін күшейтуге тиісті салалар мен функцияларды анықтауға жәрдемдесетін болады.

Әдістемелік құжаттар мен стандарттардың негізгі пакетін қабылдауға байланысты, Жұмыс тобы қазіргі уақытта ТМД ЖҚБО-ның өзара іс-қимылы барысында қозғалатын, әдіснамалық реттеуді талап ететін және өзара мүддені білдіретін барлық мәселелерді көтеріп, оларға талдау жүргізіп жатыр.

Сөйтіп, Кеңес Хатшылығының қолдауымен «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржылық бақылау органдарының қызметкерлері үшін әдеп талаптары, қағидаттары және жүріс-тұрыс нормалары» стандарты әзірлене бастады, бұл ретте оның алдын ала жобасы Жұмыс тобының ІХ отырысында қаралды.

Кеңестің әдіснамалық базасы кеңейгеннен кейін қолданылатын ұғымдық аппараттың кеңейгендігін ескере отырып, бұрын бекітілген Терминдердің глоссарийін жандандыруды көздейтін жоба қалыптастырыла бастады.

ТМД ЖҚБО-ның ақпараттық алмасу тәртібін айқындайтын стандартты әзірлеу мәселесі пысықталып жатыр.

Әзірленуге жататын құжаттардың түпкілікті тізбесі ақпарат талдауы аяқталғаннан кейін және оның нәтижесі бойынша тұжырымдар мен ұсынымдарды талқылағаннан кейін айқындала-

тын болады.

Есеп комитеті ұйымдастыратын Жұмыс тобының қызметі аясында ТМД ЖҚБО-ның бірлескен қызметінің тиімділігін арттыруға бағытталған стандарттар мен әдіснамалық құжаттарды әзірлеу және жетілдіру бойынша жұмыс тұрақты негізде жүргізіліп жатыр.

ТМД ЖҚБО-ның жетекші методологтарының бірлескен жұмысы және пікір алмасуы Мемлекеттік аудитке көшу жөніндегі іс-шаралар жоспарында (жол картасында) және «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңдарды іске асыру үшін заңға тәуелді актілерді әзірлеу мен бекіту кестесінде қарастырылған құжаттарды әзірлеу кезінде озық тәжірибе алуға және оны қолдануға мүмкіндік береді.

Есеп комитеті Кеңес аясындағы қызметін жүзеге асыра отырып, әріптес мемлекеттердің жоғары мемлекеттік бақылау (аудит) органдарымен тығыз қарым-қатынасты қамтамасыз етеді және ТМД ЖҚБО-ның мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобына басшылық ете отырып, оларды әдіснамалық қамтамасыз етуді жүзеге асырады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

1. 2015 жылдың 7 қазанында Ереван қаласында Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржы бақылау органдары басшыларының кеңесімен бекітілген «ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржы бақылау (аудит) органдарының қызметін сыртқы бағалау» стандарты, [//http://audit.gov.ru/activities/international/Standart_vnesh.pdf](http://audit.gov.ru/activities/international/Standart_vnesh.pdf)
2. 2013 жылдың 5 қыркүйегінде Астана қаласында Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржы бақылау органдары (ЖҚБО) басшылары кеңесімен бекітілген ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржы бақылау (аудит) органдарының қолданылатын стандарттар термині түсіндірмесі [// esep.kz>ckfinder/userfiles/files/Glasariy.pdf](http://esep.kz>ckfinder/userfiles/files/Glasariy.pdf)

О методологической роли Счетного комитета при взаимодействии с высшими органами финансового контроля (аудита) государств-участников СНГ

В данной статье раскрывается международная деятельность Счетного комитета в направлении взаимодействия с Высшими органами финансового контроля (аудита) государств-участников СНГ. В частности, показана работа, проводимая Счетным комитетом в подготовке методологических подходов к осуществлению контрольной (аудиторской), оценочной, экспертно-аналитической деятельности ВОФК СНГ, а также раскрыта роль Рабочей группы по разработке стандартов государственного финансового контроля ВОФК СНГ.

Ключевые слова: государственный финансовый контроль(аудит), методологическое обеспечение, стандарты государственного финансового контроля (аудита), высший орган финансового контроля (аудита).

Исторически сложившиеся добрососедские отношения Казахстана со странами, входящими в Союз Независимых Государств, предопределили создание множества совместных компаний, реализацию совместных инвестиционных проектов и производств. Вместе с тем эффективная реализация межгосударственных проектов требует и осуществления совместного контроля по данным вопросам.

В этой связи необходимо было решать вопросы координации деятельности высших органов финансового контроля (аудита) государств-участников СНГ (далее – ВОФК СНГ) по содействию в рамках своих конституционных полномочий социально-экономическому развитию государств-участников СНГ и укреплению их экономического сотрудничества. Проводить совместные и параллельные двусторонние и многосторонние контрольно-

аналитические мероприятия. Содействовать профессиональному обучению и повышению квалификации их кадров.

С образованием Таможенного союза и активизации взаимоотношений в рамках Евразийской экономической интеграции роль государственного аудита межгосударственных проектов и других направлений совместной экономической деятельности только усилилась.

В 2000 году Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета Казахстана (далее – Счетный комитет) стал членом Совета руководителей ВОФК СНГ (далее-Совет).

На сегодняшний день в его состав входят руководители высших органов финансового контроля (аудита) Азербайджана, Армении, Беларуси, Казахстана, Киргизии, Молдавии, России, Таджикистана и Украины.

Таким образом, была организована соответствующая пло-

щадка для обмена опытом и обсуждения всех вопросов эффективного взаимодействия ВОФК СНГ.

Совместная деятельность требовала системных методологических подходов к осуществлению контрольной (аудиторской), оценочной, экспертно-аналитической деятельности ВОФК СНГ.

В целях методологического обеспечения взаимодействия в 2010 году Советом создана и начала свою деятельность Рабочая группа по разработке стандартов государственного финансового контроля ВОФК СНГ (далее-Рабочая группа).

Целью создания Рабочей группы определена разработка стандартов и других методологических документов государственного финансового контроля (аудита) ВОФК СНГ, направленных на выработку унифицированных принципов и требований к осуществлению контроля (аудита), экспертно-аналитической

“ Совместная деятельность требовала системных методологических подходов к осуществлению контрольной (аудиторской), оценочной, экспертно-аналитической деятельности ВОФК СНГ.

В целях методологического обеспечения взаимодействия в 2010 году Советом создана и начала свою деятельность Рабочая группа по разработке стандартов государственного финансового контроля ВОФК СНГ (далее-Рабочая группа).

деятельности, а также внешней оценки их деятельности.

В состав Рабочей группы под председательством Счетного комитета Казахстана вошли высококвалифицированные специалисты, практики и методологи ВОФК СНГ, накопившие значительный опыт как в бюджетной сфере, так и целенаправленно по разработке методик и руководств для проведения государственного аудита и финансового контроля.

Особенность деятельности Рабочей группы заключается в создании универсальных документов, которые, позволяя четко и эффективно выполнять задачи по направлениям взаимодействия ВОФК СНГ, одновременно учитывали бы национальное законодательство и стандарты всех государств-участников СНГ, имеющих представителей в Совете, а также зарубежный передовой опыт и международные стандарты высших органов аудита ISSAI.

Всего за период деятельности Рабочей группы проведено 9 заседаний, как выездных, так и с учетом развития информационных технологий в режиме видеоконференции.

В первую очередь, для обеспечения эффективного взаимодействия ВОФК СНГ требовалось установить единство основных принципов осуществления

государственного финансового контроля (аудита), процедур подготовки, планирования, проведения и оформления результатов совместных и параллельных мероприятий, а также трактования основных терминов и определений, используемых при их организации и проведении.

В этой связи первыми документами, над которыми Рабочая группа по поручению Совета начала работу, стали:

1. Общий стандарт государственного финансового контроля (аудита) ВОФК государств-участников СНГ;

2. Стандарт «Организация и проведение совместных и параллельных контрольных мероприятий (аудитов) высшими органами финансового контроля государств-участников Содружества Независимых Государств»;

3. Глоссарий терминов, используемых в стандартах государственного финансового контроля (аудита) ВОФК государств-участников СНГ.

Работа над данными документами была завершена в 2013 году с их утверждением на XIII сессии Совета в городе Астане.

Кроме того, в целях усиления аналитической составляющей в стандарт имплементированы нормы, определяющие порядок проведения совместных и параллельных экспертно-аналитических мероприятий, с утвержде-

нием соответствующих изменений Советом в 2015 году.

Осуществление ВОФК СНГ совместных и параллельных аудиторских (контрольных) мероприятий позволяет выявлять «узкие места» в реализуемых совместных проектах, отслеживать соблюдение установленного порядка зачисления и распределения ввозных таможенных пошлин (иных пошлин, налогов и сборов, имеющих эквивалентное действие) в рамках заключенных соглашений, а также проводить мероприятия по другим направлениям экономической деятельности.

По итогам вышеуказанных мероприятий вырабатываются рекомендации, направленные на принятие исчерпывающих мер по устранению выявленных нарушений, недостатков и повышению эффективности деятельности объектов аудита.

В качестве одного из действенных способов обмена опытом и дружеской помощи в разрешении вопросов, возникающих в работе ВОФК СНГ, стала применяться внешняя оценка. Суть данной оценки состоит в том, что по предварительной договоренности один орган оценивает деятельность другого органа, равного по положению и статусу.

Учитывая изложенное, перед Рабочей группой поставлена задача по разработке соответствующего стандарта, регламентирующего этапы и процедуры проведения такой оценки.

По результатам проведенной работы, с учетом предложенной Советом системы оценки эффективности деятельности ВОФК и международного опыта, разработан Стандарт «Внешняя оценка деятельности высших органов государственного финансового контроля (аудита) государств – участников содружества независимых государств», утвержденный на XV сессии Совета,

прошедшей 7 октября 2015 года в городе Ереване.

В данном стандарте упорядочены все процедуры и направления внешней оценки, которые на основе предоставления независимых заключений о структуре и деятельности, применяемых методиках, формах отчетности, а также организации системы и порядка управления профессиональным развитием сотрудников оцениваемого ВОФК будут действовать:

обеспечению соответствия деятельности оцениваемого ВОФК национальному законодательству, внутренним и международным профессиональным стандартам в области внешнего государственного финансового контроля (аудита);

повышению эффективности деятельности, наращиванию потенциала, в том числе выявлению тех областей и функций, в которых ВОФК требуется усилить свою роль.

В связи с принятием основного пакета методических документов и стандартов Рабочей группой в настоящее время инициирован и ведется анализ всех затрагиваемых в ходе взаимодействия ВОФК СНГ вопросов, требующих методологического

урегулирования и представляющих взаимный интерес.

Так, при поддержке Секретариата Совета начата разработка Стандарта «Этические требования, принципы и нормы поведения для работников высших органов финансового контроля государств-участников Содружества Независимых Государств», предварительный проект которого уже рассматривался на IX заседании Рабочей группы.

Учитывая, что после расширения методологической базы Совета соответственно расширился и используемый понятийный аппарат, начато формирование проекта, предусматривающего актуализацию ранее утвержденного Глоссария терминов.

Прорабатывается вопрос о разработке стандарта, определяющего порядок информационного обмена между ВОФК СНГ.

Окончательный перечень документов, подлежащих разработке, будет определен после завершения анализа информации и обсуждения полученных по его результатам выводов и предложений.

В рамках организации Счетным комитетом деятельности Рабочей группы на постоянной основе ведется работа по раз-

работке и совершенствованию стандартов и методологических документов, направленных на повышение эффективности совместной деятельности ВОФК СНГ.

Совместная работа и обмен мнениями с ведущими методологами ВОФК СНГ способствуют приобретению и применению передового опыта при разработке документов, предусмотренных Планом мероприятий (дорожная карта) по переходу на государственный аудит и Графиком по разработке и утверждению подзаконных актов в реализацию законов «О государственном аудите и финансовом контроле» и «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственного аудита и финансового контроля».

Счетный комитет, осуществляя свою деятельность в рамках Совета, обеспечивает тесное взаимодействие с высшими органами государственного контроля (аудита) стран-партнеров и методологическое обеспечение, возглавляя Рабочую группу по разработке стандартов государственного финансового контроля ВОФК СНГ.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Стандарт «Внешняя оценка деятельности высших органов государственного финансового контроля (аудита) государств – участников содружества независимых государств» Утвержден Решением Совета руководителей высших органов финансового контроля государств - участников Содружества Независимых Государств 7 октября 2015 года, г. Ереван // http://audit.gov.ru/activities/international/Standart_vnesh.pdf
2. Глоссарий терминов, используемых в стандартах государственного финансового контроля (аудита) высших органов финансового контроля государств-участников содружества независимых государств. Утверждено Решением Совета руководителей высших органов финансового контроля государств-участников Содружества Независимых Государств 5 сентября 2013 года, г. Астана// esep.kz/ckfinder/userfiles/files/Glasariy.pdf

On methodological role of the Accounts Committee under arrangements with Supreme Audit Institutions of CIS member-states

This article addresses international activity of the Accounts Committee under arrangements with Supreme Audit Institutions of CIS member-states. In particular, it describes works, performed by the Accounts Committee on preparation of methodological approaches to undertake control (audit), evaluation, and expert-analytic activities of CIS SAI; it also demonstrates role of Working Group on development of CIS SAI state financial control standards.

Key words: state financial control (audit), methodological support, state financial control (audit) standards, Supreme Audit Institution.

Historically formed Kazakhstan good-neighborly relations with the countries of the Commonwealth of Independent States determined the creation of many joint ventures, implementation of joint investment projects and productions. However, effective implementation of interstate projects also requires the implementation of joint control on these issues.

In this regard, it was necessary to solve the issues of coordination of the activities of the Supreme Audit Institutions of CIS member-states (hereinafter - CIS SAI) to promote, within their constitutional powers, the socio-economic development of the CIS countries and to strengthen their economic cooperation. Conduct joint and parallel bilateral and multilateral control-analytical activities. Promote professional training and retraining of their staff.

With the formation of the Customs Union and intensification of mutual relations

in the framework of the Eurasian economic integration, role of state audit of interstate projects and other areas of joint economic activity only became stronger.

In 2000 Accounts Committee for Control over Execution of Kazakhstan Republican Budget (hereinafter – Accounts Committee) became a member of Council of Heads of CIS SAI (hereinafter – the Council).

Today, it consists of the Heads of the Supreme Audit Institutions of Azerbaijan, Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Moldova, Russia, Tajikistan and Ukraine.

Thus, the appropriate platform for exchange of experience and discussion of all the issues of effective interaction of the CIS SAI was established.

Joint activities require the system of methodological approaches to undertake control (audit), evaluation, expert-analytical activities of the CIS SAI.

In order to ensure methodological interaction, in 2010 the Council established

and actuated a Working Group on the development of SAI CIS state financial control standards (hereinafter - the Working Group).

The purpose of establishment of the Working Group is identified as development of standards and other methodological documents of CIS SAI state financial control (audit), aimed at developing standardized guidelines and requirement for implementation of the control (audit), expert-analytical activities, as well as the external evaluation of their activities.

The Working Group is chaired by the Accounts Committee of Kazakhstan and includes highly qualified professionals, experts and methodology specialists of the CIS SAI that have accumulated significant experience in the budget sector, and specifically on the development of methodologies and guidelines for state audit and financial control.

The peculiarity of the Working Group is to create universal instruments, which allow clearly and efficiently perform the tasks of areas of cooperation of

CIS SAI. At the same time, it is necessary to take into account national legislation and standards of the CIS member-states, with the representatives in the Council, as well as foreign best practices and international standards of the Supreme Audit Institutions ISSAI.

During the period of its activity, the Working Group held nine meetings, outreach, and taking into account the development of information technology in the videoconference mode.

First, to ensure effective interaction, CIS SAI had to establish unity of the basic principles of undertaking the state financial control (audit), procedures for the preparation, planning, implementation and recording the results of joint and parallel events, as well as the interpretation of basic terms and definitions used in their organization and implementation.

In this regard, the first documents, on which the Working Group on behalf of the Council began its work, were as follows:

1. General standard for state financial control (audit) of CIS member-states SAI;
2. “Organization and implementation of joint and parallel control events (audit) by Supreme Audit Institutions of member-states of the Commonwealth of Independent States” Standard;
3. Glossary of terms used in state financial control (audit) standards of CIS member-state SAI.

Work on these documents was completed in 2013 with their approval at the XIII session of the Council in Astana.

In addition, in order to strengthen the analytical component, the standard implemented rules, governing the procedure of joint and parallel expert and analytical events

with the approval of the relevant changes by the Council in 2015.

Implementation of joint and parallel audit (control) measures by CIS SAI allows to identify “bottlenecks” in the ongoing joint projects, to monitor compliance with the established order of enrollment and distribution of import customs duties (other duties, taxes and charges with the equivalent effect) in the framework of the concluded agreements, and also carry out activities in other areas of economic activity.

As per results of the above events, we develop recommendations aimed at the adoption of comprehensive measures to eliminate detected violations, deficiencies and to improve the effectiveness of the audit.

As one of the most effective ways of sharing experience and friendly help in resolving the issues, raised during the work of the CIS SAI, external evaluation has been generally applied. The essence of this assessment is that by an appointment one body evaluates the activities of another body, equal in position and status.

Considering the above, the Working Group tasked with developing corresponding standards that would govern the steps and procedures for conducting such assessment.

As per the results of the work performed, taking into account the proposed by the Council evaluation system for SAI activities effectiveness and international experience, we have developed “External evaluation of the Supreme State Audit Institutions of the Commonwealth of Independent States members” Standard, adopted at the XV session of the Council, which was held October 7, 2015 in the city of Yerevan.

In this standard all the

procedures and directions of an external evaluation are ordered, which on the basis of provision of independent opinions on the structure and activity, applied methods, reporting forms, as well as the organization and procedures for management system of professional development of staff, evaluated by SAI, will contribute to:

ensure compliance of the SAI evaluated to the national legislation, national and international professional standards in the field of external state financial control (audit);

increase efficiency of the activity, capacity build up, including the identification of areas and functions, in which the SAI is required to strengthen its role.

In connection with the adoption of the basic package of guide documents and standards, the Working Group has currently initiated and is carrying out analysis of all concerned problems in the CIS SAI interaction, requiring methodological regulation and representing mutual interest.

Thus, with the support of the Secretariat of the Council, development of “Ethical requirements, principles and rules of conduct for employees of the Supreme Audit Institutions of the Commonwealth of Independent States members” was launched. Preliminary draft of this standard has already been considered at the IX meeting of the Working Group.

Considering that after the expansion of the methodological framework of the Council the conceptual apparatus used has also respectively expanded, we have begun formation of the project that would provide update of previously approved Glossary of Terms.

The question on the

development of a standard, determining a procedure for the exchange of information between CIS SAI.

The final list of documents to be developed will be determined after the completion of data analysis and discussion of conclusions and proposals, based on the results obtained.

Within the framework of the organization by the Accounts Committee of the Working Group activity, we constantly work on development and improvement of standards and methodological

instruments aimed at improving the efficiency of joint activity of the CIS SAI.

Collaboration and exchange of views with the leading methodologists of CIS SAI contribute to the acquisition and application of best practices in the development of the documents, included to the Plan of activities (road map) on the transition to state audit and Schedule for the development and approval of regulations in the implementation of the laws “About the state audit and financial control”

and “About amendments and additions to some legislative acts of the Republic of Kazakhstan on issues of state audit and financial control”.

The Accounts Committee, in carrying out its activities in the framework of the Council, provides a close interaction with the Supreme State Audit Institutions of the partner countries and methodological support, being in charge of the Working Group on the development of CIS SAI state financial control standards.

LIST OF REFERENCES:

1. “External evaluation of the Supreme State Audit Institutions of the Commonwealth of Independent States members” Standard; Approved by Resolution of the Council of Heads of Supreme Audit Institutions of the Commonwealth of Independent States members, October 7, 2015, Yerevan // http://audit.gov.ru/activities/international/Standart_vnesh.pdf
2. Glossary of terms used in standards for state financial control (audit) of the Supreme Audit Institutions of the Commonwealth of Independent States members. Approved by Resolution of the Council of Heads of Supreme Audit Institutions of the Commonwealth of Independent States members, September 5, 2013, Astana // esep.kz/ckfinder/userfiles/files/Glasariy.pdf

Халық денсаулығын жақсарту бойынша іс-шараларға бөлінген бюджет қаражатын пайдаланудың негізгі проблемалары

Бұл мақалада автор Республикада денсаулық сақтау саласын дамытудың 2011-2015 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыру қорытындысы бойынша индикаторлардың қол жеткізілуіне талдау жасаған. Бұл ретте ұлт денсаулығының индексін сипаттайтын жекелеген көрсеткіштерге қол жеткізбеу факторлары көрсетілген, сондай-ақ бюджет қаражатын тиімсіз басқару мен сапасыз жоспарлауды қоса алғанда, индикаторларға қол жеткізбеу себептері қаралған. Денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыру бойынша тиісті ұсыныстар берілген.

Түйінді сөздер: Денсаулық сақтау саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы, индикаторлар, денсаулық сақтау саласындағы проблемалар, ауру-сырқау деңгейі, өмір ұзақтығы, ұлт денсаулығының индексі.

Мемлекеттің тұрақты әлеуметтік-демографиялық дамуын қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасында азаматтардың денсаулығын жақсарту аса маңызды болып табылады. Осы міндетті шешу мақсатында Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2011 - 2015 жылдарға арналған «Саламатты Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы (бұдан әрі – Мемлекеттік бағдарлама) әзірленді және іске асырылды, ол Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 29 қарашадағы Жарлығымен бекітілді.[1]

Мемлекеттік бағдарламаны қаржыландыру көлемі 416,6 млрд. теңгені құрады, ал нақты шығыстар 429,3 млрд. теңгені құрады.

Республикалық бюджеттің

атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті (бұдан әрі – Есеп комитеті) Мемлекеттік бағдарламаның іске асырылу тиімділігіне бағалау жүргізді. Бұл ретте бағалау келесі критерийлер бойынша жүргізілді: стратегиялық мақсаттар мен міндеттерге, сондай-ақ тікелей және түпкілікті нәтижелерге қол жеткізу; Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру тиімділігі; Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру рәсімдерін сақтау; қоғамның қанағаттанушылығы.

Мемлекеттік бағдарламаның стратегиялық мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу бойынша жүргізілген талдау нысаналы индикаторлардың орындалғанын көрсетті. 2013 жылмен салыстырғанда 2014 жылы барлық өңірлер бойынша халықтың өмір сүру ұзақтығының нақты көрсеткіші ұлғайды. 2014 жылмен

салыстырғанда 2015 жылы Алматы қ. (75), Астана қ. (74,9) және Ақтөбе облысы аса жоғары көрсеткіштерді құрады. Республика бойынша ана өлім-жітімінің 100 мың тірі туылғандарға шаққанда орташа төмендеу көрсеткіші 11,7 құрады, жоспарланғаны - 12,4. Нысаналы индикаторға қол жеткізілді. Бірақ кейбір өңірлер бойынша индикаторға қол жеткізілген жоқ, әсіресе: Батыс Қазақстан облысы бойынша ол 15,4 құрады, Маңғыстау облысында – 21,2. Сәйкесінше, республиканың кейбір өңірлерінде ана өлім-жітімін төмендету бойынша жүйелі шаралар қабылданбайды.

Жоғарыда көрсетілген нысаналы индикатор нәрсесте өлім-жітімінің 1000 тірі туылғандарға шаққанда төмендеуімен байланысты, ол республика бойынша 9,39 құрады, жоспарланғаны - 11,2. Жалпы алғанда және өңір-

лер тұрғысынан бұл көрсеткішке қол жеткізілді. Бұл ретте аса төмен көрсеткіш - Солтүстік Қазақстан мен Павлодар облыстарында.

Жалпы республика бойынша өлім-жітімінің 1000 адамға шаққанда төмендеуі байқалады, 7,62-ден (жоспарланғаны) 7,52-ге (іс жүзінде) дейін.

Кейбір өңірлер бойынша бұл көрсеткіш жоғары болып қалуда, әсіресе: Солтүстік Қазақстан облысы – 12,0, Қостанай облысы – 10,6 және Ақмола облысы – 10,36.

Әлемдік тәжірибеде медициналық қызметтердің сапасын бағалаудың негізгі көрсеткіштерінің бірі туберкулезбен сырқаттанушылықтың 100 мың адамға шаққанда төмендеуі және 15-49 жас аралығындағы топта АИТВ-инфекциясының таралу шегін ұстау болып табылады. Жалпы республика бойынша бұл индикаторларға қол жеткізілді. Республикада бұл сырқаттанушылық көрсеткіші 100 мың адамға шаққанда 58,5-ке төмендеді, жоспарланғаны - 71,4. Өз кезегінде, АИТВ-инфекциясының

ламаны іске асыруда жекелеген проблемалар бар, бұл Есеп комитетінің басты назарында.

Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру барысында мектеп медицинасын жетілдіру, мемлекеттік кәсіпорындарды корпоративтік басқару, медициналық жәрдем сапасы стандарттарын, емделушілер мен медициналық қызметкерлердің құқықтарын, сондай-ақ қоршаған ортаның халық денсаулығына әсер ету тәуекелдерін бағалау тұжырымдамаларын сақтау, кадр ресурстарын дамыту саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу қамтамасыз етілмеген. Мұның бәрі бюджет қаражатының тиімді және ұтымды пайдаланылу деңгейіне белгілі бір дәрежеде әсер етті.

Аудиторлық іс-шараның қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінде (бұдан әрі – Министрлік) және оның ведомстволық бағынысты ұйымдарында қаржылық және рәсімдік бұзушылықтар, сондай-ақ бюджет қаражаты мен мемлекет ак-

форумның (бұдан әрі - ДЭФ) Жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі көрсеткіштеріндегі Қазақстанның орнын сипаттайтын Стратегиялық жоспардың нысаналы индикаторларына толық қол жеткізілмеуі байқалады. Бұл ретте ДЭФ көрсеткіштеріндегі Қазақстанның орнын сипаттайтын келесі жоспарлы көрсеткіштерге қол жеткізілген жоқ: «туберкулездің таралушылығы», «нәресте өлім-жітімі», «АИТВ-таралушылығы» және «өмір ұзақтығы».

Республикада денсаулық сақтау жүйесінің жекелеген әлеуметтік маңызы бар келесі даму көрсеткіштері бойынша нашарлау тенденциясы байқалады, соның ішінде «тыныс алу және ас қорыту ағзаларының ауруларынан болатын өлім-жітім», «жасөспірімдердің жалпы сырқаттанушылығы», «қатерлі ісікпен сырқаттанушылық», «мүгедектік». Ұлттық скринингтік бағдарлама тиімділігінің төмендеуі байқалады, ауру-сырқаудың анықтаушылығы ересектер арасында 3,4% және балалар арасында 16,4% құрайды.

ЮНИСЕФ-тің мәліметтері бойынша Қазақстан жасөспірімдер суицидінен Орталық және Шығыс Еуропа және ТМД мемлекеттерінің арасында жетекші орын алады, ал ДДСҰ бағалауы бойынша Қазақстан өз-өзіне қол жұмсау фактілері бойынша ең жоғары көрсеткіштері бар жиырма мемлекеттің қатарына кіріп, әлемде орыншы орын алып отыр.

Мемлекеттік бағдарламада медициналық колледждер білімінің сапасын жақсарту бойынша іс-шаралар көзделмеген, медициналық білім беру жүйесін материалдық-техникалық жабдықтау, көпшілік медициналық ЖОО-да университет клиникаларының болмау мәселелері толық шешілмеген. Жатақханаларда орындардың жетіспеушілігі, сондай-ақ денсаулық сақтау саласындағы түбегейлі және қолданбалы ғылым мәселелеріне жеткілікті

“ Жоғарыда көрсетілген мәселелерді шешу және кемшіліктерді жою бойынша жүйелі шараларды қабылдау Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасын (бұдан – «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы) тиімді іске асыруға ықпал ететін болады. ”

таралу көрсеткіші 0,182 құрады, жоспарланғаны - 0,2-0,6%. Мұнымен қоса, кейбір өңірлер бойынша осы көрсеткіштің өсімі байқалады. Сөйтіп, Солтүстік Қазақстан облысында ол 0,28% құрады, ал Павлодар облысында – 0,37 %.

Осылайша, нысаналы индикаторлардың орындалғанына қарамастан, Мемлекеттік бағдар-

тивтерінің тиімсіз пайдаланылуы анықталды.

Мемлекеттік бағдарламаның нысаналы индикаторларын кешенді зерделеу нәтижесі көрсеткендей, оны іске асыру барысында көрсеткіштер мен мәндер бірнеше рет түзетілген, бұл жоспарлау жүйесіндегі кемшіліктер туралы растайды.

Дүниежүзілік экономикалық

дәрежеде көңіл бөлінбеген.

Өз кезегінде, медицина кадрларының жетіспеушілігі және олардың үйлесімсіздігі мәселелерін шешу қарастырылмаған, сондай-ақ орта және жоғары медициналық білімі бар мамандардың біліктілік деңгейінің жеткіліксіздігі де атап көрсетіледі.

Бұл ретте ауылдық медициналық ұйымдарда медициналық ЖОО-ның 42 түлегіне 144,5 млн. теңге сомасында жұмсалған шығынды жұмыспен өтеу бойынша міндетті шарт орындалмаған.

Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру барысында ұйымдардың емдік дәрі-дәрмектерді нысаналы жоспарлау және сатып алу мәселесі толық көлемде шешілмеген. Сөйтіп, ауруханалар мен емханалардың дәріхана қорларындағы елеулі қалдықтарға әкелетін дәрі-дәрмектерге арналған шығыстар жоспарланып отыр, бұл емдік дәрі-дәрмектер мерзімінің өтуіне және олардың тиімсіз пайдаланылуына әсер етуі мүмкін.

Бұл ретте емдік дәрі-дәрмектерді сатып алу жөніндегі бірыңғай дистрибьютор «СК-Фармация» ЖШС емдік дәрі-дәрмектерді және медициналық мақсаттағы бұйымдарды жеткізу кестесінің жүйелі бұзылу фактілеріне жол берген, бұдан басқа 2014-2015 жылдар аралығында өткізілмеген тендерлердің себебінен емдік дәрі-дәрмектердің және медициналық мақсаттағы бұйымдардың 49 атауын сатып алу қамтамасыз етілмеген.

«СК-Фармация» ЖШС Емдік дәрі-дәрмектерді және медициналық техниканы сатып алу қағидалары нормаларының бұзушылығы медициналық техниканы (реанимациялық брига-

далар үшін жедел медициналық жәрдем автомобильдерін) сатып алу кезінде, «KAZMED» сауда үйі» ЖШС «КазМедТех» АҚ-да сараптамадан өткен техникалық сипаттамаға сәйкеспейтін жабдықтарды жеткізу бөлігінде 102,3

Жоғарыда көрсетілген мәселелерді шешу және кемшіліктерді жою бойынша жүйелі шараларды қабылдау Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған «Денсаулық»

Аудиторлық іс-шараның қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінде (бұдан әрі – Министрлік) және оның ведомстволық бағынысты ұйымдарында қаржылық және рәсімдік бұзушылықтар, сондай-ақ бюджет қаражаты мен мемлекет активтерінің тиімсіз пайдаланылуы анықталды.

млн.теңге сомасында негізсіз шығыстарға әкеліп соқты.

Ақмола, Атырау, Ақтөбе, Қарағанды, Қостанай, Павлодар, Шығыс Қазақстан және Солтүстік Қазақстан облыстарының медициналық ұйымдарында медициналық жабдықты жеткізу мен қабылдау бойынша бастапқы бухгалтерлік құжат деректерінің айырмашылық фактілері белгіленді.

Өз кезегінде, амортизациялық шығындарды өтеу және негізгі құралдарды жаңарту әдістемесінің болмауы «Ұлттық медициналық холдинг» АҚ еншілес ұйымдарына негізгі құралдарды жаңартуға арналған шығыстарды өтеу бойынша пилоттық жоба аясында Медициналық қызметке ақы төлеу комитетінің Астана қ. бойынша департаментіне 2,7 млрд. теңге сомасында бөлінген республикалық бюджет қаражатының игерілмеуіне әкеліп, нәтижесінде ол бюджетке қайтарылды.

мемлекеттік бағдарламасын (бұдан – «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы) тиімді іске асыруға ықпал ететін болады.

Есеп комитеті аудиторлық іс-шараның нәтижелері бойынша «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасын сапалы іске асыру және бюджет қаражаты мен мемлекет активтерін тиімді пайдалану жөнінде ұсыныстар әзірледі. Бұл ұсыныстар азаматтардың денсаулығын жақсарту және «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру тетігін кешенді талдау мәселелерін жүйелі зерделеу негізінде дайындалды, бұл денсаулық сақтау саласындағы көптеген мәселелерді уақтылы және толық шешуге ықпал етеді.

«Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасын сәтті іске асырудың нәтижесінде біздің азаматтардың денсаулығы мен өмір сүру сапасы едәуір жақсаратынына сенеміз.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 29 қарашадағы № 1113 Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2011 - 2015 жылдарға арналған «Саламатты Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы».

Основные проблемы использования бюджетных средств, выделенных на мероприятия по улучшению здоровья населения

В данной статье автором представлен анализ достижения индикаторов по итогам реализации Государственной программы развития здравоохранения в республике в 2011-2015 годах. При этом указаны факторы не достижения отдельных показателей, характеризующих индекс здоровья нации, а также рассмотрены причины не достижения индикаторов, включая не эффективное управление бюджетными средствами и некачественное планирование.

Даны соответствующие рекомендации по реализации Государственной программы развития здравоохранения на 2016-2019 годы.

Ключевые слова: Государственная программа развития здравоохранения, индикаторы, проблемы в здравоохранении, уровень заболеваемости, продолжительность жизни, индекс здоровья нации.

Для обеспечения устойчивого социально-демографического развития страны, важное значение имеет улучшение здоровья граждан в Республике Казахстан. С целью решения этой задачи была разработана и реализована «Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Саламатты Қазақстан» на 2011-2015 годы, которая утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 29 ноября 2010 года (далее – Госпрограмма).[1]

Объем финансирования Госпрограммы составил 416,6 млрд. тенге, а фактически расходы составили 429,3 млрд. тенге.

Счетным комитетом по контролю за исполнением республиканского бюджета (далее – Счетный комитет) проведена оценка эффективности реализации Госпрограммы. При этом оценка проведена по следующим

критериям: достижение стратегических целей и задач, а также прямых и конечных результатов; эффективность реализации Госпрограммы; соблюдение процедур реализации Госпрограммы; удовлетворенность общества.

Анализ достижения стратегических целей и задач Госпрограммы показывает, что целевые индикаторы в основном выполнены. В 2014 году в сравнении с 2013 годом по всем регионам увеличен фактический показатель продолжительности жизни населения. В 2015 году в сравнении с 2014 годом наиболее высокие показатели составили в г.Алматы (75), г.Астана (74,9) и в Актюбинской области(72). Средний показатель снижения материнской смертности на 100 тыс. родившихся живыми по республике составил 11,7 при плане 12,4. Целевой индикатор достигнут. Однако по некоторым регионам индикатор не достиг-

нут, в частности: по Западно-Казахстанской области он составил 15,4, а в Мангистауской области – 21,2. Следовательно, в некоторых регионах республики все еще не принимаются системные меры по снижению материнской смертности.

Вышеуказанный целевой индикатор связан со снижением младенческой смертности на 1000 родившихся живыми, который составил по республике 9,39, при плане 11,2. В целом и разрезе регионов этот индикатор достигнут. При этом наиболее низкий показатель - в Северо-Казахстанской и Павлодарской областях.

В целом по республике имеет место снижение показателя общей смертности населения на 1000 человек, с 7,62 (план) до 7,52 (факт).

По некоторым регионам этот показатель продолжает оставаться высоким, в частности: Севе-

ро-Казахстанской – 12,0, Костанайской – 10,6 и Акмолинской – 10,36.

В мировой практике одним из ключевых показателей в оценке качества медицинских услуг являются снижение заболеваемости туберкулезом на 100 тыс. населения и удержание распространенности ВИЧ-инфекций в возрастной группе 15-49 лет. В целом по республике эти индикаторы достигнуты. В республике показатель заболеваемости снизился до 58,5, при плане 71,4 на 100 тыс. населения. В свою очередь, показатель распространенности ВИЧ-инфекций составил 0,182, при плане 0,2-0,6%. Вместе с тем по некоторым регионам наблюдается рост этого показателя. Так, в Северо-Казахстанской области он составил 0,28%, а в Павлодарской области – 0,37 %.

Таким образом, несмотря на выполнение целевых индикаторов имеются отдельные проблемы в реализации Госпрограммы, на что было обращено внимание Счетного комитета.

В процессе реализации Госпрограммы не обеспечена разработка нормативных правовых актов в области совершенствования школьной медицины, корпоративного управления государственных предприятий, соблюдения стандартов качества медицинской помощи, прав пациентов и медицинских работников, а также концепций оценки рисков воздействия окружающей среды на здоровье населения, развития кадровых ресурсов. Все это в определенной степени повлияло на уровень эффективного и рационального использования бюджетных средств.

По итогам аудиторского мероприятия установлены финансовые и процедурные нарушения, а также неэффективное использование бюджетных средств и акти-

вов государства в Министерстве здравоохранения и социального развития Республики Казахстан (далее – Министерство) и его подведомственных организациях.

Комплексное изучение целевых индикаторов Госпрограммы показывает, что показатели и их значения в ходе ее реализации

валидности». Отмечается низкая эффективность Национальной скрининговой программы, выявляемость заболевания составляет всего 3,4% среди взрослого населения и 16,4% среди детского.

По данным ЮНИСЕФ Казахстан занимает лидирующую позицию в странах Централь-

“ Госпрограммой не предусмотрены мероприятия по улучшению качества образования медицинских колледжей, не полностью решены вопросы материально-технического оснащения системы медицинского образования, отсутствия университетских клиник у большинства медицинских ВУЗов. Нехватки мест в общежитиях, а также в недостаточной степени уделено внимание вопросам фундаментальной и прикладной науки в сфере здравоохранения. ”

неоднократно корректировались, что свидетельствуют о недостатках в системе планирования.

Наблюдается не полное достижение целевых индикаторов Стратегического плана, характеризующих позицию Казахстана в рейтинге Глобального индекса конкурентоспособности Всемирного экономического форума (далее - ВЭФ). При этом не достигнуты такие плановые показатели отражающие позицию Казахстана в рейтинге ВЭФ, как «распространенность туберкулеза», «младенческая смертность», «распространенность ВИЧ» и «продолжительность жизни».

В республике по отдельным социально-значимым показателям развития системы здравоохранения имеется тенденция к ухудшению, в том числе «смертность от заболеваний органов дыхания и пищеварения», «общая заболеваемость подростков», «заболеваемость злокачественными новообразованиями», «ин-

ной и Восточной Европы и СНГ по подростковому суициду, а по оценке ВОЗ Казахстан входит в двадцатку стран с самыми высокими показателями самоубийства в мире, занимая десятое место.

Госпрограммой не предусмотрены мероприятия по улучшению качества образования медицинских колледжей, не полностью решены вопросы материально-технического оснащения системы медицинского образования, отсутствия университетских клиник у большинства медицинских ВУЗов. Нехватки мест в общежитиях, а также в недостаточной степени уделено внимание вопросам фундаментальной и прикладной науки в сфере здравоохранения.

В свою очередь, не было предусмотрено решение проблем дефицита и имеющего дисбаланса медицинских кадров, а также отмечается недостаточный уровень квалификации у специалистов со

средним и высшим медицинским образованием.

средств и изделий медицинского назначения.

“ По данным ЮНИСЕФ Казахстан занимает лидирующую позицию в странах Центральной и Восточной Европы и СНГ по подростковому суициду, а по оценке ВОЗ Казахстан входит в двадцатку стран с самыми высокими показателями самоубийства в мире, занимая десятое место. ”

При этом не выполнено обязательное условие по отработке в сельских медицинских организациях 42 выпускника медицинских вузов, расходы на обучение которых составили 144,5 млн. тенге.

В ходе реализации Госпрограммы в полной мере не решена проблема обоснованного планирования и закупа лекарственных средств организациями. Так, планируются расходы на приобретение медикаментов, которые зачастую приводят к существенным остаткам в аптечных фондах больниц и подлинник, что впоследствии может повлиять на истечение срока годности лекарственных средств и к неэффективному их использованию.

При этом единым дистрибьютором по запуску лекарственных средств ТОО «СК-Фармация» допущены факты систематического нарушения графика поставки лекарственных средств и изделий медицинского назначения, кроме того в период 2014-2015 годы по причине несостоявшихся тендеров не обеспечен закуп 49 наименований лекарственных

Допущенное ТОО «СК-Фармация» нарушение норм Правил закупа лекарственных средств и медицинской техники привело к необоснованным расходам при запуске медицинской техники (автомобилей скорой медицинской помощи для реанимационных бригад), в части поставки ТОО «Торговый дом «KAZMED» оборудования, не соответствующего техническим спецификациям, прошедшего экспертизу в АО «КазМедТех» на сумму 102,3 млн.тенге.

В медицинских организациях Акмолинской, Атырауской, Актюбинской, Карагандинской, Костанайской, Павлодарской, Восточно-Казахстанской и Северо-Казахстанской областей установлены факты расхождения данных первичных бухгалтерских документов по поставке и приему медицинского оборудования.

В свою очередь, отсутствие методики возмещения амортизационных затрат и обновления основных средств, привело к не освоению средств республиканского бюджета в сумме 2,7 млрд.

тенге, выделенных Департаменту Комитета оплаты медицинских услуг по г. Астана в рамках пилотного проекта возмещения расходов на обновление основных средств дочерним организациям АО «Национальный медицинский холдинг», которые впоследствии были возвращены в бюджет.

Принятие системных мер по решению вышеуказанных проблем и устранению недостатков будет способствовать эффективной реализации Государственной программы развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулык» на 2016-2019 годы (далее – Госпрограмма «Денсаулык»).

Счетным комитетом по результатам аудиторского мероприятия были разработаны рекомендации по качественной реализации Госпрограммы «Денсаулык» и эффективному использованию бюджетных средств и активов государства. Эти рекомендации подготовлены на основе системного изучения вопросов улучшения здоровья граждан и комплексного анализа механизма реализации Госпрограммы «Денсаулык» и тем самым будет способствовать своевременному и полному решению многих проблем в области здравоохранения.

Мы надеемся, что в результате успешной реализации Госпрограммы «Денсаулык» существенно повысится уровень качества жизни и здоровья наших граждан.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

Указ Президента Республики Казахстан от 29 ноября 2010 года №1113, «Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Саламатты Қазақстан» на 2011 - 2015 годы».

Облыстардың, Астана, Алматы қалаларының тексеру комиссияларының қызметін талдау

Бұл мақала облыстардың, Астана, Алматы қалаларының тексеру комиссияларының 2016 жылғы 9 айдағы қызметін, сондай-ақ мемлекеттік аудитке көшу кезінде өңірлердегі тексеру комиссияларының қалыптасуындағы Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің рөлін талдауға арналған.

Түйінді сөздер: тексеру комиссиялары, мемлекеттік аудит, қаржылық бақылау, Үйлестіру кеңесі, бұзушылықтарды талдау, сыртқы бақылау органдары.

Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің (бұдан әрі - Есеп комитеті) жергілікті орындарда институционалдық реформалар жүргізу жолымен қаржылық сауаттылық деңгейін көтеруді қамтамасыз ету және бюджеттік тәртіпті арттыру мақсатындағы бастамалары Елбасы тарапынан қолдау көріп, 2011 жылы іске асырылды.

Қаржылық бақылауды жетілдіру мақсатында өңірлерде Қазақстан Республикасы Президентінің 2011 жылғы 2 мамырдағы № 67 Жарлығымен (бұдан әрі - Жарлық) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары құрылды.[1]

Облыстардың, Астана, Алматы қалаларының тексеру комиссиялары өңірлердегі мем-

лекеттік аудит жүйесінің ажырамас және негізгі бөлігі болып табылады.

Тексеру комиссияларының құрылымын құру және олардың қызметін ұйымдастыру кезінде Есеп комитетінің жұмыс жүйесі негізге алынды (1-слайд)

Жарлықтың 3-тармағының 5) тармақшасына сәйкес құрылатын тексеру комиссияларының қызметін (әдіснама, біліктілікті арттыру, қайта даярлау) үйлестіруді Есеп комитеті айқындайды.

«Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Заң) қабылдануымен Есеп комитеті тексеру комиссияларының қызметін үйлестіруді күшейте түсті.[2]

Сөйтіп, Есеп комитетінің функциялары тексеру комиссияларының орталық мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасауы кезінде олардың

мүдделерін білдіру; Президент Әкімшілігінің келісімі бойынша тексеру комиссияның төрағасы қызметіне тағайындау және одан босату туралы мәслихатқа ұсыныс жасау және оның қорытындысы бойынша тексеру комиссияларының басшыларына қатысты белгілі бір тұжырымдар мен ұсыныстар жасалатын мемлекеттік аудит органдарының қызметін бағалау бойынша өкілеттіктермен толықтырылды.

Есеп комитеті тексеру комиссияларына ақпараттық және консультациялық қолдау көрсетеді, сондай-ақ олардың қызметіне озық стандарттар енгізеді (2- слайд).

Әдіснамалық көмек көрсету мақсатында тексеру комиссияларына өз жұмысында басшылыққа алу үшін Есеп комитеті әзірлеген 20 нормативтік құқықтық актілер және оларға түсіндірмелер жіберілді.

ТЕКСЕРУ КОМИССИЯЛАРЫНЫҢ ДАМУЫ

2011 жылдан бастап Сыртқы мемлекеттік қаржылық бақылау органдарының Үйлестіру кеңесі әрекет етеді, оның Есеп комитетінің отырыстарында көтерілетін мәселелер барлық тексеру комиссияларының өкілдерімен бірлесіп талқыла-

нады және оларды шешу жолдары табылады.

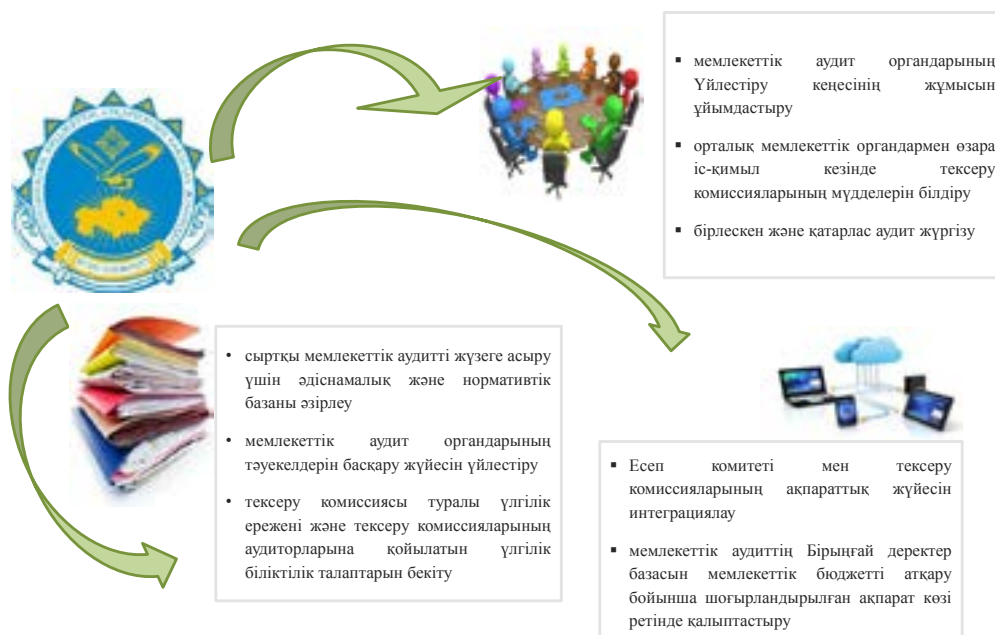
Заң қабылданғаннан бастап Үйлестіру кеңесі бұрынғыдай тек сыртқы емес, ал барлық мемлекеттік аудит органдарын біріктіреді. Сондықтан Үйлестіру кеңесінің шешімдерін

орындау барлық мемлекеттік аудит органдары үшін міндетті болып табылады.

Тексеру комиссияларының қызметін үйлестіру мақсатында Есеп комитеті Үйлестіру кеңесінің 10 отырысын өткізді.

2016 жылғы 9 айда

ТЕКСЕРУ КОМИССИЯЛАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ҮЙЛЕСТІРУ

ТЕКСЕРУ КОМИССИЯЛАРЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ КӘСІПҚОЙЛЫҒЫН АРТТЫРУ

2016ж. 9 айда

БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ

Азия Даму Банкінің қолдауымен Мемлекеттік қаржы және бухгалтерлік чартерлік институтының (Ұлыбритания) CIPFA халықаралық біліктілігін алу үшін Есеп комитетінің бейінді құрылымдық бөлімшелерінде тағылымдамадан өту комитетінде оқыту

452 қызметкер

13 қызметкер

МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТОР БІЛІКТІЛІГІН ИЕЛЕНУГЕ СЕРТИФИКАТТАУ

250 қызметкер

22 қызметкер

«Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» РМК базасында тексеру комиссияларының 450-ден астам қызметкерлері біліктілікті арттыру курстарынан өтті (3– слайд).

Халықаралық ынтымақтастық аясында облыстардағы

тексеру комиссияларының мемлекеттік аудиторларының шетелде біліктілікті арттыруға қатысуын ұйымдастыру бойынша жұмыс жүргізіліп жатыр.

Тексеру комиссияларына жүктелген функцияларды аса сапалы іске асыру мақсатын-

да Есеп комитетінде тексеру комиссияларының қызметкерлеріне Есеп комитетіндегі әріптестерінен практикалық тәжірибе алуға мүмкіндік беретін бірлескен аудиторлық іс-шаралар өткізу тәжірибесі қалыптасқан.

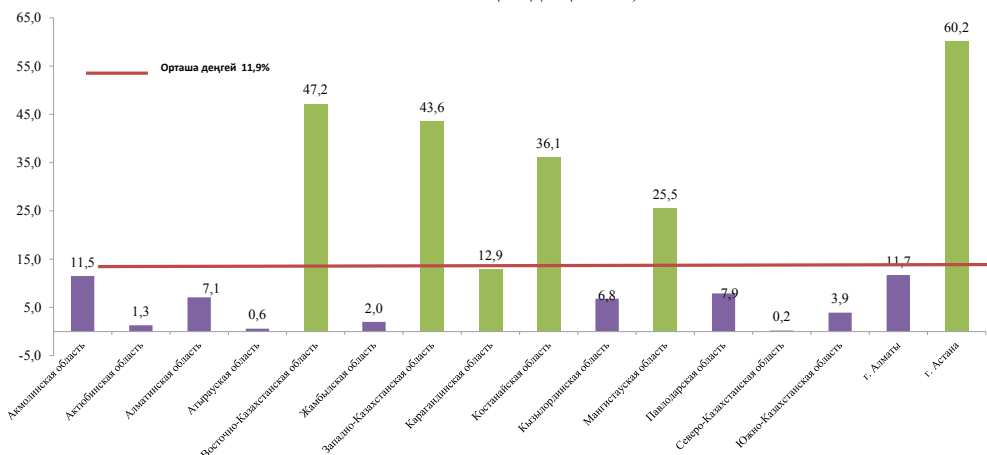
СЧЕТНЫЙ КОМИТЕТ

Слайд № 4

ТЕКСЕРУ КОМИССИЯЛАРЫНЫҢ 2016 ЖЫЛҒЫ 9 АЙДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫСЫ

АУДИТПЕН ҚАМТЫЛҒАН ҚАРАЖАТ КӨЛЕМІНДЕ БЕЛГІЛЕНГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТАРДЫҢ ҮЛЕСІ, %

Сөйтіп, тексеру комиссиялары құрылған күннен бастап 20-дан артық бірлескен және қатар аудиторлық (бақылау) іс-шаралар өткізілді.

Есеп комитеті тексеру комиссияларымен бірге 2016 жылға арналған мемлекеттік аудит объектілерінің тізбесіне сәйкес бес мәселе бойынша тексеру жүргізді.

Бұдан басқа, ағымдағы жылы Есеп комитеті Ақмола, Қарағанды, Қостанай және Оңтүстік Қазақстан облыстары және Астана қаласы бойынша тексеру комиссияларының мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау стандарттарының талаптарын сақтауы бойынша тексерулер ұйымдастырды.

Аудит қорытындысы көрсеткендей, тексеру комиссиялары стандарт талаптарының, сыртқы мемлекеттік аудит жүргізу және мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының өзара іс-қимыл жасау қағидаларының бұзушылықтарына жол берген.

Қазіргі уақытта сыртқы мемлекеттік аудит мәселелері бойынша қажетті ақпаратпен жедел алмасу мақсатында Есеп комитетінің ақпараттық жүйесін тексеру комиссияларының ақпараттық жүйелерімен біріктіру бойынша жұмыс жалғасып жатыр.

2016 жылы тексеру комиссияларына 5 жыл толды. Бақылау органы, сондай-ақ енді мемлекеттік аудит органы - тексеру комиссиялары осыншама қысқа мерзімде мемлекеттік ресурстарды пайдалану кезінде заңнаманы бұзу фактілерін анықтау, алдын алу және жою қабілеттерін көрсете білді.

Тексеру комиссияларының

“ Сөйтіп, Есеп комитетінің функциялары тексеру комиссияларының орталық мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасауы кезінде олардың мүдделерін білдіру; Президент Әкімшілігінің келісімі бойынша тексеру комиссияның төрағасы қызметіне тағайындау және одан босату туралы мәслихатқа ұсыныс жасау және оның қорытындысы бойынша тексеру комиссияларының басшыларына қатысты белгілі бір тұжырымдар мен ұсыныстар жасалатын мемлекеттік аудит органдарының қызметін бағалау бойынша өкілеттіктермен толықтырылды. ”

қаржылық тәртіпті нығайтудағы жетістіктері олардың жұмыстарының нәтижелерін айқын сипаттайды.

2016 жылғы 9 айдың ішінде тексеру комиссиялары 1 969 аудит объектілеріне тексеру жүргізді. (4- слайд)

Аудитпен қамтылған қаражат көлемі 1 347,3 млрд. теңгені құрады. 2015 жылмен салыстырғанда бұл көрсеткіш 18,4 %-ға (209,5 млрд. теңгеге) жоғары.

Сыртқы аудит органдары арасында аудитпен қамтылған бағдарламалық құжаттардың ең жоғары деңгейі бойынша мыналар көшбасшы болып табылады: Ақмола облысының тексеру комиссиясы – 52,1 млрд.теңге (25,2%), Қызылорда – 39,9 млрд.теңге (19,3%), Қарағанды – 35,8 млрд.теңге (17,3%), Павлодар облысы – 25,4 млрд. теңге (12,3%).

Тексеру комиссиялары анықтаған бұзушылықтардың жалпы сомасы 356 млрд. теңгеден асып түсті, соның ішінде қаржылық бұзушылықтар -160,8 млрд. теңгеден (45,2%) (5-слайд)

Рәсімдік сипаттағы

бұзушылықтар сомасы - 170,2 млрд. теңге, Қазақстан Республикасы заңнамасының нормаларын іске асыру үшін қабылданған квазимемлекеттік сектор субъектілері актілерінің бұзушылықтары – 1,6 млрд. теңге, тиімсіз пайдаланылған бюджет қаражаты, мемлекет активтері – 22,3 млрд. теңге, сапасыз жоспарланған қаражат – 1,2 млрд.теңге.

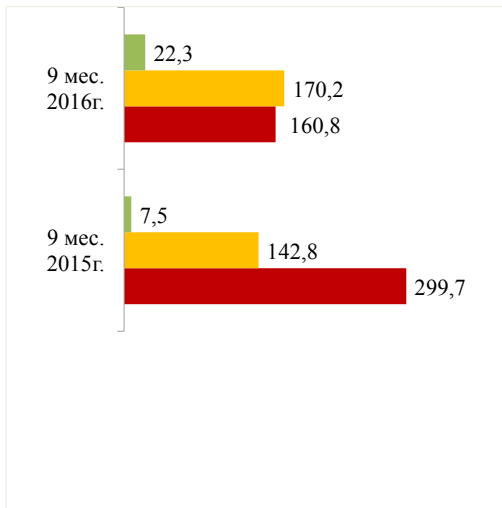
Ең көп бұзушылықтардың локомотивтері мыналар болып табылады: Астана қаласы бойынша тексеру комиссиясы – 135,3 млрд.теңге (соның ішінде қаржы – 23,1 млрд. теңге), Шығыс Қазақстан облысы – 24,3 млрд.теңге (соның ішінде қаржы - 20,9 млрд. теңге).

Тексеру комиссиялары аудиторлық іс-шаралардың нәтижелері бойынша аудит объектілеріне 133,2 млрд. теңгені (соның ішінде қалпына келтіруге – 129,5 млрд.теңге, өтеуге – 3,7 млрд. теңге) қалпына келтіру мен өтеуді талап етті.

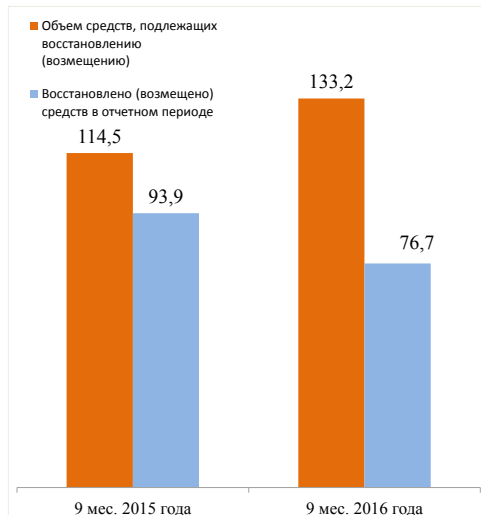
Қалпына келтіру (өтеу) туралы талапты орындау мерзімі басталған сәттен бастап 66,7% (52,9 млрд. теңге) қалпына келтірілді (өтелді), соның ішінде ақ-

ТЕКСЕРУ КОМИССИЯЛАРЫНЫҢ 2016 ЖЫЛҒЫ 9 АЙДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫСЫ (жалғасы)

Анықталған бұзушылықтар сомасы, млрд. тг.

Өтелген және қалпына келтірілген сомалар туралы ақпарат, млрд. тг.

шалай нысанда 927,6 млн. теңге бюджетке өтелді, есепке алу бойынша 51,9 млрд. теңге қалпына келтірілді.

Процессуалдық шаралар қолдану үшін құқық қорғау органдарына 195 бақылау материалдары жіберілді (6-слайд)

Олардың 50-і бойынша тер-

геуге дейінгі тексеріс жүргізіліп жатыр, 46-ы бойынша тергеуге дейінгі тексеріс аяқталды, 4 материал соттың қарауына жіберілді, 7 материалды сот немесе құқық қорғау органдары қараусыз қалдырды, 7 материал бойынша құқық қорғау органдары заңдылықтың

бұзушылықтарын жою туралы ұсыным шығарды.

1 771 тұлға жауапкершілікке тартылды, соның ішінде қылмыстық – 4, тәртіптік – 1430, әкімшілік – 337.

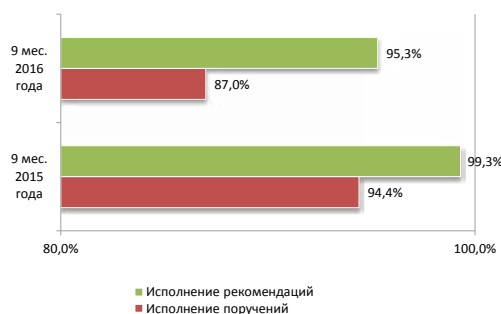
2016 жылғы тоғыз айда соттар мен уәкілетті органдар тексеру комиссиялары тапсырған

СҢЕТНҢЙ КОМИТЕТ

ТЕКСЕРУ КОМИССИЯЛАРЫНЫҢ 2016 ЖЫЛҒЫ 9 АЙДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫСЫ (жалғасы)

Тексеру комиссияларының ұсыныстары мен тапсырмаларын орындау туралы ақпарат, %

әкімшілік іс жүргізу материалдарын қарау нәтижелері бойынша мемлекет кірісіне жалпы сомасы 65,7 млн. теңге айыппұл өндіріп алынды.

Аудит барысында тексеру комиссиялары заңнаманың жүйелі бұзушылықтарын және аудит объектілерінің қызметіндегі кемшіліктерді анықтады. Осы бұзушылықтарға ықпал еткен себептерді болдырмау, сондай-ақ олардың салдарын жою үшін облыстың жоғары тұрған органдарына және аудит объектілеріне 1355 ұсыныс және 2 689 тапсырма жіберілді. Орындау мерзімі басталған ұсыныстар 95,3%-ы (876 ұсынысты) құрады, тапсырма – 87% (1516 тапсырма).

Жүргізілген талдау көрсеткендей, жалпы қаржылық бұзушылықтардың ең көп үлесі бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік (53,2 млрд. теңге немесе 33,1%), мемлекеттік мүлік (33,8 млрд. теңге немесе 21%), бюджет (23,3 млрд. теңге немесе 14,5%), мемлекеттік сағып алу (2,7 млрд. теңге немесе 1,6%) туралы заңнаманың және өзге нормативтік құқықтық актілердің (46 млрд. теңге немесе 28,6%) бұзушылықтары құрайды.

Ү.ж. 9 айдың қорытындысы бойынша тексеру комиссияла-

Жергілікті сыртқы бақылау органдарының мәртебесін заңнамалық тұрғыдан айқындау, тексеру комиссияларының құрамын қалыптастыру рәсімдері және олардың қызметін жүзеге асыру жергілікті билік органдарына тікелей тәуелді болуын жоққа шығарды. Тексеру комиссиялары жеткілікті қызметкерлер санымен қамтылған, бұл ретте олардың кәсіби құзыреттілігін арттыруға барлық жағдай (біліктілікті арттыру курстары, алмастыру, тағылымдама) жасалған.

рының бір аудитору орташа есеппен 208,9 млн. теңгені қалпына келтірген және бюджетке өтеген, бұл мемлекеттің осы аудиторды бір жыл бойы ұстауға жұмсайтын шығындарынан еселеніп түседі.

Өтелген және қалпына келтірілген сомалар бойынша бір аудиторға шаққандағы ең жоғары көрсеткіштер Алматы қ., Астана қ., Шығыс Қазақстан және Қызылорда облыстарында қалыптасқан.

Жергілікті сыртқы бақылау органдарының мәртебесін заңнамалық тұрғыдан айқындау, тексеру комиссияларының құрамын қалыптастыру рәсімдері және олардың қызметін жүзеге асыру жергілікті билік органдарына тікелей тәуелді болуын жоққа шығарды.

Тексеру комиссиялары жеткілікті қызметкерлер санымен қамтылған, бұл ретте олардың кәсіби құзыреттілігін арттыруға барлық жағдай (біліктілікті арттыру курстары, алмастыру, тағылымдама) жасалған.

Олардың жұмысының тиімділігі жоғарыда аталған негізгі көрсеткіштермен расталады. Бүгінгі күні өңірлердегі тексеру комиссиялары 2010 жылғы мәслихаттардың тексеру комиссияларымен салыстырғанда өз дамуында айтарлықтай дәрежеде өсті.

Тексеру комиссияларының сапалы құрамын жақсарту және оларды институционалдық нығайту бойынша жұмыс жалғасып жатыр.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

1. «Өңірлерде сыртқы мемлекеттік қаржылық бақылау органдарын жетілдіру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2011 жылғы 2 мамырдағы № 67 Жарлығы.
2. 2015 жылғы 12 қарашадағы №392-V ҚРЗ «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасы Заңы.

Анализ деятельности ревизионных комиссий областей, городов Астана, Алматы

Данная статья посвящена анализу деятельности ревизионных комиссий областей, городов Астана, Алматы за 9 месяцев 2016 года, а также роли Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета в становлении ревизионных комиссий регионов при переходе на государственный аудит.

Ключевые слова: ревизионные комиссии, государственный аудит, финансовый контроль, Координационный совет, анализ нарушений, органы внешнего контроля.

Инициативы Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета (далее - Счетный комитет) по обеспечению роста финансовой грамотности и повышению уровня бюджетной дисциплины на местах через проведение институциональных реформ были поддержаны Гла-

вой государства и реализованы в 2011 году.

В целях совершенствования финансового контроля в регионах Указом Президента Республики Казахстан от 2 мая 2011 года № 67 (далее – Указ) созданы ревизионные комиссии областей, городов республиканского значения, столицы.[1]

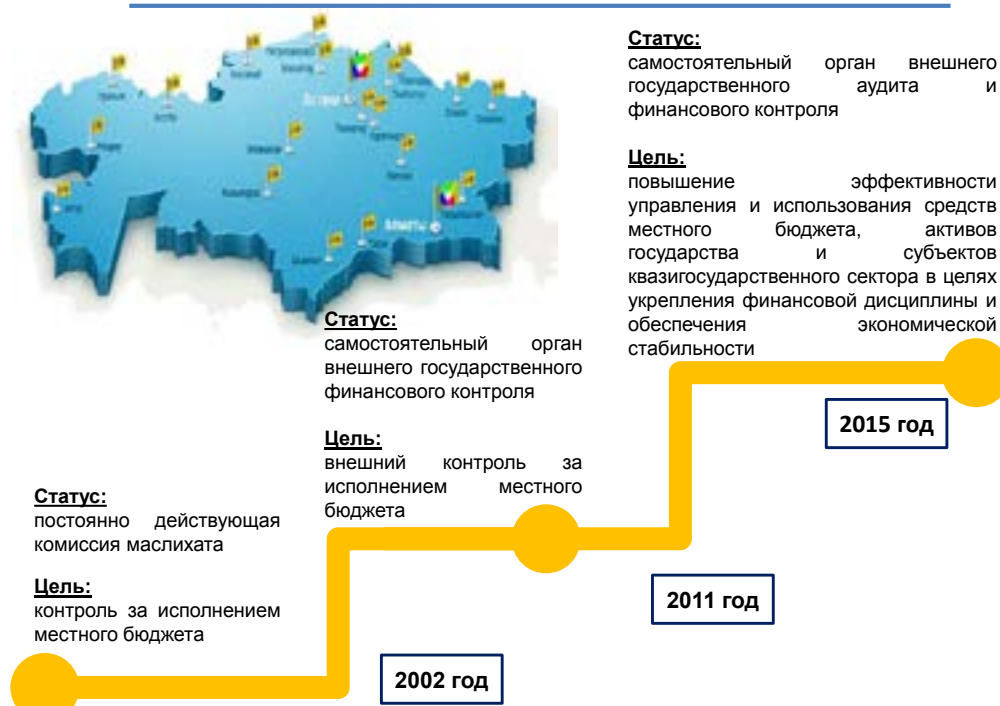
Ревизионные комиссии обла-

стей, городов Астана, Алматы являются неотъемлемым и ключевым звеном в системе государственного аудита в регионах. За основу построения структуры и организации деятельности ревизионных комиссий была взята система работы Счетного комитета. (слайд 1)

В соответствии с подпунктом 5) пункта 3 Указа координация

Слайд № 1

РАЗВИТИЕ РЕВИЗИОННЫХ КОМИССИЙ

деятельности создаваемых ревизионных комиссий (методология, повышение квалификации, переподготовка) определена за Счетным комитетом.

С принятием Закона Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» (далее – Закон) координирование деятельности ре-

визионных комиссий со стороны Счетного комитета усилено.[2]

Так, функции Счетного комитета дополнены полномочиями по представлению от имени ревизионных комиссий их интересов во взаимодействии с центральными государственными органами; внесению в маслихат представлений на назначение

и освобождение от должности председателя ревизионной комиссии по согласованию с Администрацией Президента и оценке деятельности органов государственного аудита, по итогам которой будут сделаны определенные выводы и направлены рекомендации в адрес руководителей ревизионных комиссий.

Слайд № 2

КООРДИНАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕВИЗИОННЫХ КОМИССИЙ

Счетный комитет оказывает ревизионным комиссиям информационную и консультационную поддержку, а также внедряет в их деятельность передовые стандарты. (слайд 2)

В целях оказания методологической помощи ревизионным комиссиям направлены для руководства в работе 20 разработанных Счетным комитетом нормативных правовых актов и разъяснения к ним.

С 2011 года действует Координационный совет органов внешнего государственного финансового контроля, на заседаниях которого в Счетном комитете совместно с председателями всех ревизионных комиссий обсуждаются имеющиеся проблемы и находятся пути их решения.

С принятием Закона Координационный совет объединяет все органы государственного аудита, а не только внешние, как было ранее. Теперь решения Координационного совета являются обязательными для исполнения всеми органами государственного аудита.

Для координации деятельности ревизионных комиссий Счетным комитетом проведено 10 заседаний Координационного совета.

За 9 месяцев 2016 года на базе РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений» курсы повышения квалификации прошли более 450 работников ревизионных комиссий. (слайд 3)

В рамках международного сотрудничества проводится ра-

бота по организации участия государственных аудиторов ревизионных комиссий областей в повышении квалификации за рубежом.

Для более качественной реализации возложенной на ревизионные комиссии функции Счетным комитетом практикуется проведение совместных аудиторских мероприятий, которые позволяют работникам ревизионных комиссий перенять у коллег из Счетного комитета практический опыт.

Так, со дня создания ревизионных комиссий проведено более 20 совместных и параллельных аудиторских (контрольных) мероприятий.

В соответствии с перечнем объектов государственного ау-

ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА РАБОТНИКОВ РЕВИЗИОННЫХ КОМИССИЙ

за 9 мес. 2016г.

ПОВЫШЕНИЕ КВАЛИФИКАЦИИ

курсы повышения квалификации на базе РГП «Центра по исследованию финансовых нарушений» Счетного комитета

452 работников

обучение для получения международной квалификации в области аудита Чартерного Института государственных финансов и бухгалтерского учета CIPFA (Великобритания) при поддержке Азиатского Банка Развития комитета

13 работников

стажировки в профильных структурных подразделениях Счетного комитета

СЕРТИФИКАЦИЯ НА ПРИСВОЕНИЕ КВАЛИФИКАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТОРА

250 работников

22 работников

дита на 2016 год Счетным комитетом проведены параллельно с ревизионными комиссиями проверки по пяти вопросам.

Кроме того, Счетным комитетом в текущем году организованы проверки по соблюдению требований стандартов государственного аудита и финансового

контроля ревизионными комиссиями по Акмолинской, Карагандинской, Костанайской и Южно-Казахстанской областям и городу Астане.

Как показали итоги аудита, ревизионными комиссиями допущены нарушения требований стандартов, а также правил про-

ведения внешнего государственного аудита и взаимодействия органов государственного аудита и финансового контроля.

В настоящее время продолжается работа по интеграции информационной системы Счетного комитета с информационными системами ревизионных

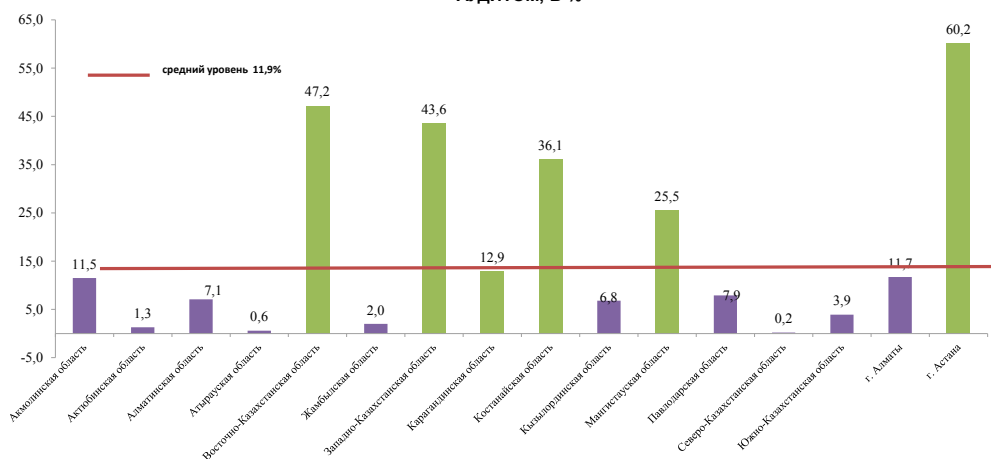
СЧЕТНЫЙ КОМИТЕТ

Слайд № 4

ОСНОВНЫЕ ИТОГИ РАБОТЫ РЕВИЗИОННЫХ КОМИССИЙ ЗА 9 МЕСЯЦЕВ 2016 ГОДА

ДОЛЯ УСТАНОВЛЕННЫХ ФИНАНСОВЫХ НАРУШЕНИЙ К ОБЪЕМУ СРЕДСТВ, ОХВАЧЕННЫХ АУДИТОМ, В %

ОСНОВНЫЕ ИТОГИ РАБОТЫ РЕВИЗИОННЫХ КОМИССИЙ ЗА 9 МЕСЯЦЕВ 2016 ГОДА (продолжение)

комиссий в целях оперативного обмена необходимой информацией по вопросам внешнего государственного аудита.

В 2016 году ревизионным комиссиям исполнилось 5 лет. И за столь короткий промежуток времени для контрольного органа, а теперь и органа государственного аудита, ревизионные комиссии показали свою способность выявлять, предупреждать и устраи-

вать. За 9 месяцев 2016 года ревизионными комиссиями проверено 1 969 объектов аудита. (слайд 4)

Объем средств, охваченных аудитом, составил 1 347,3 млрд. тенге. По сравнению с 2015 годом этот показатель больше на 18,4 % (на 209,5 млрд. тенге).

Лидерами по наибольшему уровню охвата аудитом программных документов среди внешних

тенге (12,3%).

Общая сумма выявленных ревизионными комиссиями нарушений превысила 356 млрд. тенге, из них финансовые нарушения на сумму 160,8 млрд. тенге (45,2%). (слайд 5)

Сумма нарушений процедурного характера - 170,2 млрд. тенге, нарушений актов субъектов квазигосударственного сектора, принятых для реализации норм законодательства Республики Казахстан, - 1,6 млрд. тенге, неэффективно использованных бюджетных средств, активов государства - 22,3 млрд. тенге, некачественного планирования - 1,2 млрд. тенге.

В качестве локомотивов по наибольшему объему нарушений являются ревизионные комиссии по городу Астане - 135,3 млрд. тенге (в том числе финансовые - 23,1 млрд. тенге), Восточно-Казахстанской области - 24,3 млрд. тенге (в том числе финансовые 20,9 млрд. тенге).

Ревизионными комиссиями по результатам аудиторских мероприятий объектам аудита к восстановлению и возмещению предъявлены 133,2 млрд. тенге

“ С 2011 года действует Координационный совет органов внешнего государственного финансового контроля, на заседаниях которого в Счетном комитете совместно с председателями всех ревизионных комиссий обсуждаются имеющиеся проблемы и находятся пути их решения. ”

вать факты нарушения законодательства при использовании государственных ресурсов.

Наглядно достижения ревизионных комиссий в укреплении финансовой дисциплины иллюстрируют результаты их работы.

органов аудита на местах являются ревизионные комиссии Акмолинской - 52,1 млрд.тенге (25,2%), Кызылординской - 39,9 млрд.тенге (19,3%), Карагандинской - 35,8 млрд.тенге (17,3%), Павлодарской областей - 25,4 млрд.

(в том числе к восстановлению – 129,5 млрд. тенге, возмещению – 3,7 млрд.тенге).

Из предъявленных к восстановлению (возмещению) средств с наступившими сроками восстановлено (возмещено) 66,7% (52,9 млрд. тенге), в том числе в денежной форме в бюджет возмещено 927,6 млн. тенге, восстановлено по учету 51,9 млрд. тенге.

В правоохранительные органы для принятия процессуальных мер направлено 195 материалов контроля. (слайд 6)

Из них 50 находятся на доследственной проверке, по 46 - прекращено досудебное производство, 4 материала направлены на рассмотрение в суд, 7 материалов судом или правоохранительными органами оставлены без рассмотрения, по 7 материалам правоохранительными органами вынесено представление об устранении нарушений законности.

К ответственности привлечено 1 771 лицо, в том числе к уголовной – 4, дисциплинарной – 1430, административной – 337.

За девять месяцев 2016 года судами и уполномоченными органами по результатам рассмотрения переданных ревизионными комиссиями материалов административного производства в доход государства взысканы штрафы на общую сумму 65,7 млн. тенге.

В ходе аудита ревизионными комиссиями выявлены системные нарушения законодательства и недостатки в деятельности объектов аудита. Для исключения причин, способствовавших этим нарушениям, а также устранения их последствий вышестоящим инстанциям области и объектам

Законодательное определение статуса органов внешнего контроля на местах, процедуры формирования состава ревизионных комиссий и осуществления их деятельности исключили прямую зависимость от местных органов власти. Ревизионные комиссии наделены достаточным количеством работников, для роста профессиональной компетенции которых созданы все условия (курсы повышения квалификации, ротация, стажировки).

аудита направлены 1355 рекомендаций и 2 689 поручений. Исполнение рекомендаций с наступившими сроками, составило 95,3% (876 рекомендаций), поручений – 87% (1516 поручений).

Как показал анализ, наибольшую долю в общем объеме финансовых нарушений составили нарушения законодательства о бухгалтерском учете и финансовой отчетности (53,2 млрд. тенге, или 33,1%), о государственном имуществе (33,8 млрд. тенге, или 21%), бюджетного законодательства (23,3 млрд. тенге, или 14,5%), о государственных закупках (2,7 млрд. тенге, или 1,6%) и иных нормативных правовых актов (46 млрд. тенге, или 28,6%).

По итогам 9 месяцев т.г. в среднем одним аудитором ревизионных комиссий восстановлено и возмещено в бюджет 208,9 млн. тенге, чтократно превышает затраты государства на годовое содержание этого аудитора.

Наилучшие показатели по возмещенным и восстановленным

суммам в пересчете на одного аудитора сложились по г. Алматы, г. Астана, Восточно-Казахстанской и Кызылординской областях.

Законодательное определение статуса органов внешнего контроля на местах, процедуры формирования состава ревизионных комиссий и осуществления их деятельности исключили прямую зависимость от местных органов власти. Ревизионные комиссии наделены достаточным количеством работников, для роста профессиональной компетенции которых созданы все условия (курсы повышения квалификации, ротация, стажировки).

Эффективность их работы подтверждается обозначенными выше ключевыми показателями. Сегодня ревизионные комиссии регионов значительно продвинулись в своем развитии по сравнению с ревизионными комиссиями маслихатов 2010 года.

Работа по улучшению качественного состава ревизионных комиссий и институционального их укрепления продолжается.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Указ Президента Республики Казахстан от 2 мая 2011 года № 67 «О совершенствовании органов внешнего государственного финансового контроля в регионах».
2. Закон Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» от 12 ноября 2015 года №392-V ЗРК.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК САРАПТАМА ЖҮЙЕСІ: ТАЛДАУ ЖӘНЕ ПРОБЛЕМАЛАР

Бұл мақалада мемлекеттік сараптама жүргізу мәселелері жөніндегі қолданыстағы заңнамаға және халықаралық тәжірибеге талдау жасалған. Атап айтқанда, Есеп комитеті Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің «Жобаларды мемлекеттік ведомстводан тыс сараптау» ШЖҚ РМҚ-да мемлекет активтерінің пайдаланылуына мемлекеттік аудит жүргізген болатын. Жүргізілген аудит нәтижесінде сараптамалар сапасының төмендеу себептері қаралды, заңнамалық базаның кемшіліктері анықталды. Сондай-ақ тұжырымдар жасалып, тиісті ұсыныстар берілді.

Түйінді сөздер: мемлекеттік сараптама, бақылау-қадағалау функциялары, реттеу функциялары, сараптамалық қызмет көрсету, сараптамалық ұйымдар, сараптамалық қызмет.

Коғамдық қатынастардың барлық бағыттары бойынша мемлекеттік функцияларды жүзеге асыру сараптамалық сипаты бар қызметтерді көрсету қажеттілігімен қамтамасыз етілетіні сөзсіз. Мұндай қызметтердің бір бөлігін тікелей мемлекеттік органдар және осы мақсаттар үшін арнайы құрылған алқалы консультативтік-кеңесші органдар – Мемлекеттік комиссиялар мен Сараптамалық кеңестер жүзеге асырады. Сараптаманың көпшілік бөлігі уәкілетті ұйымдарға, сондай-ақ бәсекелі орта – заңды және жеке тұлғаларға, ал жекелеген жағдайларда лицензиялардың және/немесе аккредиттеу туралы куәліктердің негізінде тапсырылады.

Осыған байланысты, көрсетілетін қызметтердің сапасы мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық даму қарқынына тікелей әсер етеді. Сондықтан сарапшыларды және сараптамалық ұйымдарды тарту тетіктері жөніндегі мәселелер аналитиктердің қызығушылығын туындатып, маңызды сипатқа ие болады.

Қолданыстағы заңнаманы талдау негізінде біз мемлекеттік сараптама жүргізу мәселелері бойынша мәліметтерді жандандырдық және жүйелендірдік, бұл мемлекеттік органдар мен қызмет салалары тұрғысынан сараптамалық функциялардың тізбесін құруға мүмкіндік берді. Көрсетілген тізбе толық болып табылмайды (1-кестені қараңыз).

Бұл ретте айта кететін жайт,

автор құрған тізбеге сәйкес сараптамалық функциялардың 70%-ға жуығы мемлекет тарапынан (не мемлекеттік органдар, не ведомстволық бағынысты ұйымдар, соның ішінде мемлекеттік монополия субъектілері болып табылатын ұйымдар жүзеге асырады) қағанд реттеуге жатады және олардың тек 30,7%-ы ғана бәсекелі ортаға берілген немесе әкімшілік бақылау мен нарықтық басқару тетіктерінің симбиозы болып табылады.

Мұндайда әртүрлі мемлекеттерде сараптама жүргізу үшін нарықтық қағидағтардың негізінде сыртқы ұйымдар мен сарапшылар, сондай-ақ аккредиттелген немесе мемлекеттік органдардың ведомстволық бағынысты ұйымдары тартылады.

Сарапшылар мен сараптама-лық ұйымдарды тарту тетіктерін қолдану заңнамалық деңгейде белгіленген бақылау-қадағалау және реттеу функцияларын жүзеге асыру тәртібіндегі айыр-машылықтармен негізделген.

Бұл ретте айта кететін жайт, АҚШ пен Германияның құрылыс саласындағы бақылау және қадағалау органдары қатаң біліктілік талаптары қойылған мемлекеттік қызметкерлердің бақылау-қадағалау функцияларын іске асыруын барынша қамтамасыз етеді. Сыртқы сарапшылар тек айрықша зерттеу немесе сынау жүргізу қажеттілігі туындаған жекелеген жағдайларда ғана

тартылады. Ресей тәжірибесінде соңғы жылдары мынадай тенденция басым: мемлекеттік қызметкерлердің жинақтаған білімі мен дағдылары аса жоғары емес, олар көбінесе құжаттарды тексеру, сарапшылар ұсынған материалдардың негізінде шешімдер қабылдау функцияларын орындайды. Тікелей зерттеулер мен сынаулар жүргізуді тек сараптамалық ұйымдардың өкілдері жүзеге асырады.*

Біздің пікірімізше, сарапшылар мен сараптамалық ұйымдарды тарта отырып, мемлекеттік сараптама жүргізу саласындағы функцияларды жаппай нарықтық ортаға беру бақылау және қа-

дағалау саласындағы мемлекеттік қызметкерлердің біліктілігіне күмән туғызып, мемлекеттің өзі белгілеген талаптардың сақталуын бақылауды қамтамасыз ете алмауын растайтын болады.

Сапалы сараптамалық қызметтерді тарту үшін айрықша активтері, білімі мен дағдылары бар сарапшылар мен сараптамалық ұйымдарды тартудың айқын критерийлері қажет.

Біздің ойымызша, азаматтардың денсаулығы мен амандығы, мемлекеттің стратегиялық ресурстары сияқты мәселелерге қатысты жекелеген жағдайларда сараптамалық қызметтерді бәсекелі ортаға беруге болмайды.

* Дереккөз: О.С. Минченко. Сравнительный анализ использования механизмов привлечения экспертов и экспертных организаций в российской и зарубежной практике // Вопросы государственного и муниципального управления. 2014. № 4

Қазақстан Республикасының мемлекеттік сараптама жүйесін құрайтын сараптамалық функциялардың тізбесі*

Р/с/№	Сала	Қызмет	Заннамалық база	Уәкілетті орган	Уәкілетті ұйым/орган		
1	Экология, жер қойнауын пайдалану	Мемлекеттік экологиялық сараптама	ҚР Экологиялық кодексі	ҚР ЭМ	Сараптамалық органдар, сараптамалық ұйымдар		
		Көмірсутек шикізаты, көмір мен уранды барлауға, өндіруге, бірлескен барлау мен өндіруге арналған жобалау құжаттарының сараптамасы	«Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» ҚР Заңы		Ұлттық оператор сатып алатын шикі немесе тауар газының бағасын сараптау және бекіту	Көмірсутек шикізаты, көмір мен уран бөлігінде жер қойнауын пайдалану мәселелері жөніндегі сараптау комиссиясы	
		Ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздік сараптамасы			Аккредиттелген ұйымдар		
		Өндіруге арналған келісім-шарт жобаларының, өндіру тұрғысынан бірлескен барлау мен өндіруге арналған келісім-шарт жобаларының экономикалық сараптамасы			ҰЭМ		
		Кен орнындағы пайдалы қазбалардың қорларын барлау мен есептеуді, пайдалы қазбалардың қорларын бекітуді жүзеге асырған жер қойнауын пайдаланушы ұсынған геологиялық материалдар бойынша жер қойнауының мемлекеттік сараптамасы			Қазақстан Республикасының пайдалы қазбаларының қорлары жөніндегі мемлекеттік комиссия		
		Барлаумен және (немесе) өндірумен байланысты емес жер асты құрылыстарын салу мен пайдалануға жарамды жер қойнауының учаскелері туралы геологиялық ақпараттың мемлекеттік сараптамасы			Уәкілетті мемлекеттік мекемелер	Барлауға, өндіруге, бірлескен барлау мен өндіруге арналған жобалау құжаттарының сараптамасы	Уәкілетті мемлекеттік мекемелер
		Жер қойнауын мемлекеттік геологиялық зерттеу саласындағы жұмыстарды жүргізуге арналған жобалау-сметалық құжаттаманың сараптамасы				ҚР ИДМ ИДӨҚК	
		Жергілікті қамту бойынша сараптама				Лицензиялардың негізінде заңды тұлғалар	
		Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін (энергия аудитін) арттыру сараптамасы				ҚР ИДМ Аэроғарыш комитеті	
		Ғарыш қызметі саласындағы жобалардың салалық сараптамасы				Өтініш білдіруші ұйымнан тәуелсіз, аттестатталған ұйымдар	
Өнеркәсіптік қауіпсіздік сараптамасы	Сапа сараптамасын жүргізу жөніндегі заңды тұлғалар						
Автомобиль жолдарын салу, қайта құру, жөндеу және күтіп-ұстау кезінде жұмыстар мен материалдардың сапасына сараптама жүргізу	Техникалық реттеу саласындағы сараптамалық кеңес, аккредиттелген жеке және заңды тұлғалар						
Жобалар мен техникалық регламенттердің сараптамасы							
2	Өнеркәсіп	Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін (энергия аудитін) арттыру сараптамасы	«Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы» ҚР Заңы	ҚР ИДМ		ҚР ИДМ ИДӨҚК	
		Ғарыш қызметі саласындағы жобалардың салалық сараптамасы	«Ғарыш қызметі туралы» ҚР Заңы			Лицензиялардың негізінде заңды тұлғалар	

Р/с№	Сала	Қызмет	Заннамалық база	Уәкілетті орган	Уәкілетті ұйым/орган
3	МЖӘ және концессиялар	Мемлекеттік-жекешелік әріптестік жобасының тұжырымдамасына, мемлекеттік-жекешелік әріптестік жобасының конкурстық құжаттамасына, мемлекеттік-жекешелік әріптестік шартының жобасына сараптама жүргізу Концессиялар саласындағы құжаттардың сараптамасы	«Мемлекеттік-жекешелік әріптестік туралы» ҚР Заңы «Концессиялар туралы» ҚР Заңы		ҚР ҰЭМ
4	Бюджеттік инвестициялар және инвестициялық жобалар	Инвестициялық ұсыныстардың сараптамасы Бюджеттік инвестициялар мәселесі бойынша құжаттаманы сараптау және бағалау Бюджеттік инвестициялық жобалардың ТЭН сараптама жүргізу Республикалық бюджеттік инвестициялық жобалардың экономикалық сараптамасы	ҚР Бюджет кодексі		
5	Құрылыс және сәулет	Кешенді ведомстводан тыс және қала құрылысы сараптамасы Құрылыс жобаларының кешенді ведомстводан тыс сараптамасы	«Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» ҚР Заңы	ҚР ҰЭМ	«Мемсараптама» РМҚ
6	Табиғи монополиялар	Қазақстан Республикасының монополияға қарсы заңнамасы мәселелері бойынша сараптама Мемлекеттік монополиялар субъектілері өндіретін және өткізетін тауар бағаларының сараптамасы Табиғи монополиялар субъектілері тарифінің (бағаларының, алымдарының, мөлшерлемелерінің) және тарифтік сметаларының жобаларына сараптама жүргізу	«Табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар туралы» ҚР Заңы		Тұтынушылар құқықтарын қорғау комитетінің «Ұлттық сараптама орталығы» ШЖҚ РМҚ, Табиғи монополиялар субъектілері тарифінің (бағаларының, алымдар мөлшерлемелерінің) және тарифтік сметаларының жобаларына талдау мен сараптама жүргізу мәселелері жөніндегі сараптамалық кеңес
7	Статистика	Статистикалық қызметке сараптама жүргізу	«Мемлекеттік статистика туралы» ҚР Заңы		ҚР ҰЭМ СК

Р/с/№	Сала	Қызмет	Заннамалық база	Уәкілетті орган	Уәкілетті ұйым/орган	
8	Ғылым және білім	Заң жобаларының ғылыми экономикалық сараптамасы	«Құқықтық актілер туралы» ҚР Заңы	ҚР БҒМ	Ғылыми мекемелер немесе жоғары оқу орындары, сарапшылар	
		Мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптама	«Ғылым туралы» ҚР Заңы			«Мемлекеттік ұлттық ғылыми-техникалық сараптама орталығы» РМК, Ұлттық ғылыми кеңестер
		Ғылыми дәрежелер және ғылыми атақтар беруге арналған аттестаттау істерінің сараптамасы	«Білім туралы» ҚР Заңы			ЖАК, сараптамалық кеңестер
9	Құқықтық қамтамасыз ету	Оқулықтардың, оқу-әдістемелік кешендердің және оқу-әдістемелік құралдардың сараптамасы	«Құқықтық актілер туралы» ҚР Заңы	ҚР ӘМ	Сараптамалық кеңестер	
		НҚА жобаларының ғылыми сараптамасы	«Білім туралы» ҚР Заңы		Ғылыми мекемелер немесе жоғары оқу орындары, сарапшылар	
		Заннамалық актілердің жобалары бойынша қазақ және орыс тілдеріндегі мәтіндердің делме-дәлдігі бөлігінде ғылыми лингвистикалық сараптама	«Құқықтық актілер туралы» ҚР Заңы		Уәкілетті ұйым	
		Сыбайланыс жемқорлыққа қарсы ғылыми сараптама	«Құқықтық актілер туралы» ҚР Заңы		Ғылыми мекемелер немесе жоғары оқу орындары, сарапшылар	
		Құқықтық актілердің заң сараптамасы	«Құқықтық актілер туралы» ҚР Заңы		ҚР ӘМ	
10	Авторлық, патенттік құқық, зияткерлік меншік құқығын қорғау	Нормативтік құқықтық актілер жобаларының заң сараптамасы	«Әділет органдары туралы», «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» ҚР Заңдары	ҚР ӘМ	Уәкілетті ұйым	
		Қазақстан Республикасының кепілдігімен жасалатын қарыз шарттарының заң сараптамасы, халықаралық шарт жобаларының заң сараптамасы	«Әділет органдары туралы», «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» ҚР Заңдары		ҚР ӘМ	
		Жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарттың және Қазақстан Республикасының Үкіметі жасайтын инвестициялық шарт жобаларының заң сараптамасы	Қазақстан Республикасының индустриялық-инновациялық даму стратегиясын іске асыру бойынша іс-шаралар жоспары		ҚР ӘМ	
		Шетелдік және халықаралық ұйымдардың қаражатын (гранттарын) пайдалану арқылы іске асырылатын ғылыми-техникалық жобалардың патенттік-құқықтық сараптамасы	Қазақстан Республикасының индустриялық-инновациялық даму стратегиясын іске асыру бойынша іс-шаралар жоспары		Зияткерлік меншік саласындағы сарапшылар	

	Күзет құжаттарын беру туралы өтінімдердің сараптамасы	Қазақстан Республикасының Патент Заңы, «Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы» ҚР Заңы		«Ұлттық зияткерлік меншік институты» РМҚК
	Патенттік іс саласындағы сараптама (патенттік-құқықтық сараптама)			
	Тауар таңбаларының сараптамасы			
	Тауар таңбасына құқықты беру туралы шарттарға және лицензиялық шартқа сараптама жүргізу			
	Тауар шығарылған жерлердің атауларына сараптама жүргізу			
	Селекциялық жетістіктерге арналған өтінімдерге сараптама жүргізу, патентті немесе селекциялық жетістіктерге патент алу құқығын басқаға беру шарттарына, лицензиялық (қосалқы лицензиялық) шарттарға сараптама жүргізу	«Селекциялық жетістіктерді қорғау туралы» ҚР Заңы		«Ұлттық зияткерлік меншік институты» РМҚК, «Ауыл шаруашылығы дақылдарының сорттарын сынау жөніндегі мемлекеттік комиссия» ММ
11	Ауыл шаруашылығы	«Астық туралы» ҚР Заңы	ҚР АШМ	Астық сапасының сараптамасы жөніндегі аккредиттелген зертханалар
	Тамақ өнімінің қауіпсіздігін айқындау бойынша ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізу	«Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі туралы» ҚР Заңы		Генетикалық түрлендірілген объектілердің сапалық және сандық құрамдарын және радиациялық сәуле алу деңгейін айқындауға арналған зертханаларды қоса алғанда, мемлекеттік ветеринарлық-санитарлық және санитарлық-эпидемиологиялық сараптама зертханалары
	Санитарлық-эпидемиологиялық сараптама		ҚР ҰЭМ	«Санитарлық-эпидемиологиялық сараптама және мониторинг ғылыми-практикалық орталығы» ШЖҚ РМҚ
	Медициналық қызметтер көрсету сапасына сараптама жүргізу			ҚР ДСӘДМ МФҚБҚ
	Еңбекке уақытша жарамсыздыққа сараптама жүргізу	«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» ҚР кодексі		Медициналық ұйымдардың ДҚК
12	Денсаулық сақтау		ҚР ДСӘДМ	«Еңбек гигиенасы және кәсіби аурулар ұлттық орталығы» РМҚК
	Медициналық-әлеуметтік сараптама			ҚР ДСӘДМ аумақтық бөлімшесінің бөлімі, «Еңбек гигиенасы және кәсіби аурулар ұлттық орталығы» РМҚК
	Әскери-дәрігерлік сараптама			Әскери-дәрігерлік сараптама органдары
	Емдік дәрі-дәрмектерге, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техникаға сараптама жүргізу			«Дәрілік заттарды сараптау ұлттық орталығы» ШЖҚ РМҚ
	Емдік дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдардың қауіпсіздігі мен сапасын бағалау			

Р/с/№	Сала	Қызмет	Заннамалық база	Уәкілетті орган	Уәкілетті ұйым/орган
		Ғылыми-медициналық сараптама	«Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы» ҚР Заңы	ҚР ӘМ, ҚР ДСӘДМ	Лицензиялардың және (немесе) аккредиттеу туралы куәліктердің негізінде ҒМС жүргізуге тартылатын жеке және заңды тұлғалар
		Сот-медициналық, сот-наркологиалық және сот-психиатриялық сараптама			Сот сараптамасы органдары (сот-сараптамалық қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік заңды тұлғалар) және лицензиялардың негізінде сот сарапшылары
13	Мұрағат қызметі	Құжаттардың құндылығына, Ұлттық мұрағат қорының, мемлекеттік және арнайы мемлекеттік мұрағаттардың толымдалуына сараптама жүргізу	«Ұлттық мұрағат қоры және мұрағаттар туралы» ҚР Заңы	ҚР МСМ	Орталық сараптау-тексеру комиссиясы
14	Мәдениет және қоғамдық келісім	Тарихи-мәдени сараптама, мәдени құндылықтарды уақытша шығару бойынша сараптама Дінтану сараптамасы	«Мәдениет туралы» ҚР Заңы «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» ҚР Заңы		ОМО сараптау комиссиялары Дін істері жөніндегі аумақтық уәкілетті органдар
15	Бағалы металдардың айналымы	Арнайы мемлекеттік қордың бағалы металдарынан жасалған сыйлықтарға сараптама жүргізу, оларды бағалау және сақтау Асыл тастарға, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарға сараптама жүргізу	«Мемлекеттік мүлік туралы» ҚР Заңы «Бағалы металдар және асыл тастар туралы» ҚР Заңы	ҚР Ұлттық Банкі	Аккредиттелген заңды тұлғалар
16	Ақпараттандыру	Инвестициялық ұсыныстарды, бюджеттік инвестициялардың техникалық-экономикалық негіздемелерін және қаржы-экономикалық негіздемелерін ақпараттандыру саласында сараптама жүргізу	«Ақпараттандыру туралы» ҚР Заңы	ҚР АҚМ	Ақпараттандыру саласындағы сараптамалық кеңес
17	Телерадио хабарларын тарату және БАҚ	Есепке қоюға өтінші берген шетелдік теле-, радио арналарының өнімдеріне сараптама жүргізу	«БАҚ туралы» ҚР Заңы		Сараптамалық кеңес

* Дереккөз: Автор құрастырған кесте

СИСТЕМА ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: АНАЛИЗ И ПРОБЛЕМЫ

Данная статья представляет собой анализ действующего законодательства и международного опыта по вопросам проведения государственной экспертизы. В частности, Счетным комитетом был проведен государственный аудит использования активов государства в РГП на ПХВ «Государственная вневедомственная экспертиза проектов» Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан. По результатам проведенного аудита рассмотрены причины снижения качества проводимых экспертиз, выявлены недостатки законодательной базы. Сделаны выводы и даны соответствующие рекомендации.

Ключевые слова: государственная экспертиза, контрольно-надзорные функции, регуляторные функции, экспертные услуги, экспертные организации, экспертная деятельность.

Осуществление государственных функций по всем направлениям общественных отношений, несомненно, сопровождается необходимостью проведения услуг экспертного характера. Часть таких услуг осуществляется непосредственно государственными органами и специально созданными для этих целей коллегиальными консультативно-совещательными органами - Государственными комиссиями и Экспертными советами. Большая же часть экспертизы передается как уполномоченным организациям, так и в конкурентную среду – юридическим и физическим лицам, в отдельных случаях на основании лицензии и/или свидетельства об аккредитации.

В этой связи качество оказываемых услуг напрямую влияет на темпы социально-экономического развития страны. Именно поэтому вопросы механизмов

привлечения экспертов и экспертных организаций вызывают интерес у аналитиков и носят актуальный характер.

На основе анализа действующего законодательства нами были актуализированы и систематизированы сведения по вопросам проведения государственной экспертизы, что позволило составить перечень экспертных функций в разрезе государственных органов и сфер деятельности. Указанный перечень не носит исчерпывающий характер (см. таблицу 1).

Следует отметить, что, согласно составленному автором перечню около 70% экспертных функций подлежат жесткому регулированию со стороны государства (осуществляются либо государственными органами, либо подведомственными организациями, в том числе являющимися субъектами государственной монополии) и лишь 30,7% - переданы либо в конку-

рентную среду, либо представляют собой симбиоз административного контроля и рыночных механизмов управления.

Между тем, в разных странах для проведения экспертизы также привлекаются как внешние организации и эксперты на основе рыночных принципов, так и аккредитованные или подведомственные государственным органам организации.

Применение тех или иных механизмов привлечения экспертов и экспертных организаций обусловлено различиями в порядке осуществления контрольно-надзорных и регуляторных функций, установленном на законодательном уровне.

Следует отметить, что, к примеру, органы контроля и надзора в сфере строительства в США и Германии сформированы таким образом, чтобы максимально обеспечить реализацию контрольно-надзорных функций силами государственных служа-

щих, к которым предъявляются строгие квалификационные требования. Внешние эксперты привлекаются лишь в отдельных случаях, связанных с необходимостью проведения специфических исследований или испытаний. В российской практике в последние годы преобладает иная тенденция: государственные служащие имеют лишь минимальный набор знаний и навыков в контролируемой сфере и в основном выполняют функции, связанные с документарными проверками, принятием решений на основе предоставленных

экспертами материалов. Непосредственные же исследования и испытания проводятся исключительно представителями экспертных организаций.*

Между тем, на наш взгляд, массовая передача функций в области проведения государственной экспертизы с привлечением экспертов и экспертных организаций в рыночную среду будет ставить под сомнение квалификацию государственных служащих в сфере контроля и надзора и свидетельствовать о невозможности государства обеспечить контроль соблюдения установ-

ленных им требований собственными силами.

Для привлечения качественных экспертных услуг необходимы четкие критерии привлечения экспертов и экспертных организаций, обладающих действительно специфическими активами, знаниями и навыками.

Кроме того, в отдельных случаях, касающихся, к примеру, вопросов здоровья и благополучия граждан, стратегических ресурсов страны, передача экспертных услуг в конкурентную среду, на наш взгляд, недопустима.

* Источник: Минченко О.С. Сравнительный анализ использования механизмов привлечения экспертов и экспертных организаций в российской и зарубежной практике // Вопросы государственного и муниципального управления. 2014. № 4, с.136-152

Перечень экспертных функций, составляющих систему государственной экспертизы Республики Казахстан *

№ пп	Сфера	Функция	Законодательная база	Уполномоченный орган	Уполномоченная организация/орган		
1	Экология, жер қойнауын пайдалану	Государственная экологическая экспертиза	Экологический кодекс РК	МЭ РК	Экспертные органы, экспертные организации		
		Экспертиза проектных документов на разведку, добычу, совмещенную разведку и добычу углеводородного сырья, угля и урана			Экспертная комиссия по вопросам недропользования в части углеводородного сырья, угля и урана		
		Экспертиза и утверждение цены сырого или товарного газа, приобретаемого национальным оператором			Аккредитованные организации		
		Экспертиза ядерной, радиационной и ядерной физической безопасности			МНЭ		
		Экономическая экспертиза проектов контрактов на добычу, проектов контрактов на совмещенную разведку и добычу в части добычи			Закон РК «О недрах и недропользовании»	Государственная комиссия по запасам полезных ископаемых Республики Казахстан	
		Государственная экспертиза недр по геологическим материалам, представленным недропользователем, осуществившим разведку и подсчет запасов полезных ископаемых месторождения, утверждение запасов полезных ископаемых					
		Государственная экспертиза геологической информации об участках недр, пригодных для строительства и эксплуатации подземных сооружений, не связанных с разведкой и (или) добычей			Закон РК «Об энергосбережении и повышении энергоэффективности» Закон РК «О космической деятельности» Закон РК «О гражданской защите» Закон РК «Об автомобильных дорогах» Закон РК «О техническом регулировании»	МИР РК	Юридические лица на основании лицензии
		Экспертиза проектных документов на разведку, добычу, совмещенную разведку и добычу					
		Экспертиза проектно-сметной документации на проведение работ в области государственного геологического изучения недр					
		Экспертиза по местному содержанию					
2	Промышленность	Экспертиза энергосбережения и повышения энергоэффективности (энергоаудит)			КИРПБ МИР РК		
		Отраслевая экспертиза проектов в области космической деятельности			Юридические лица на основании лицензии		
		Экспертиза промышленной безопасности			Аэрокосмический комитет МИР РК		
		Экспертиза качества работ и материалов при строительстве, реконструкции, ремонте и содержании автомобильных дорог			Аттестованные организации, независимые от организации – заявителя		
		Экспертиза проектов и технических регламентов			Юридические лица по производству экспертизы качества Экспертный совет в области технического регулирования, аккредитованные физические и юридические лица		

№ шп	Сфера	Функция	Законодательная база	Уполномоченный орган	Уполномоченная организация/орган
3	ГЧП и концессии	Экспертиза концепции проекта государственно-частного партнерства, конкурсной документации проекта государственно-частного партнерства, проекта договора государственно-частного партнерства Экспертиза документов в области концессий	Закон РК «О государственно-частном партнерстве» Закон РК «О концессиях»		МНЭ РК
4	Бюджетные инвестиции и инвестиционные проекты	Экспертиза инвестиционных предложений Экспертиза и оценка документации по вопросам бюджетных инвестиций Экспертиза ТЭО бюджетных инвестиционных проектов Экономическая экспертиза республиканских бюджетных инвестиционных проектов	Бюджетный Кодекс РК		
5	Строительство и архитектура	Комплексная введомственная и градостроительная экспертиза Комплексная введомственная экспертиза проектов строительства	Закон РК «Об архитектурной, градостроительной и строительной деятельности в Республике Казахстан»	МНЭ РК	РГП «Госэкспертиза»
6	Естественные монополии	Экспертиза по вопросам антимонопольного законодательства Республики Казахстан Экспертиза цен на товары, производимые и реализуемые субъектом государственной монополии Экспертиза проектов тарифов (цен, ставок, сборов) и тарифных смет субъектов естественных монополий	Закон РК «О естественных монополиях и регулируемых рынках»		РГП на ПХВ «Национальный центр экспертизы» Комитета по защите прав потребителей, Экспертный совет по вопросам проведения анализа и экспертизы проектов тарифов (цен, ставок, сборов) и тарифных смет субъектов естественных монополий
7	Статистика	Экспертиза статистической деятельности	Закон РК «О государственной статистике»		КС МНЭ РК

№ пп	Сфера	Функция	Законодательная база	Уполномоченный орган	Уполномоченная организация/орган
8	Наука и образование	Научная экономическая экспертиза законопроектов	Закон РК «О правовых актах»	МОН РК	Научные учреждения или высшие учебные заведения, эксперты
		Государственная научно-техническая экспертиза	Закон РК «О науке»		РГП «Национальный центр государственной научно-технической экспертизы», Национальные научные советы
		Экспертиза аттестационных дел на присуждение ученых степеней и ученых званий	Закон РК «Об образовании»		ВАК, экспертные советы
		Экспертиза учебников, учебно-методических комплексов и учебно-методических пособий			Экспертные советы
		Научная экспертиза проектов НПА			Научные учреждения или высшие учебные заведения, эксперты
		Научная лингвистическая экспертиза в части аутентичности текстов на казахском и русском языках по проектам законодательных актов			Уполномоченная организация
9	Правовое обеспечение	Научная антикоррупционная экспертиза	Закон РК «О правовых актах»	МЮ РК	Научные учреждения или высшие учебные заведения, эксперты
		Юридическая экспертиза правовых актов			МЮ РК
		Юридическая экспертиза проектов нормативных правовых актов			Уполномоченная организация
		Экспертиза на соответствие Эталонному контрольному банку нормативных правовых актов Республики Казахстан			МЮ РК
10	Авторское, патентное право, защита прав интеллектуальной собственности	Юридическая экспертиза договоров займа, заключаемых под гарантии Республики Казахстан, юридическая экспертиза проектов международных договоров	Закон РК «Об органах юстиции», «О международных договорах Республики Казахстан»	МЮ РК	Уполномоченная организация
		Юридическая экспертиза проектов контрактов на недропользование и инвестиционных договоров, заключаемых Правительством Республики Казахстан			МЮ РК
		Патентно-правовая экспертиза научно-технических проектов, реализуемых с использованием средств (грантов) иностранных и международных организаций	План мероприятий по реализации Стратегии индустриально-инновационного развития Республики Казахстан		Эксперты в области интеллектуальной собственности

№ шп	Сфера	Функция	Законодательная база	Уполномоченный орган	Уполномоченная организация/орган
11	Сельское хозяйство	Экспертиза заявок на выдачу охранных документов	Патентный закон Республики Казахстан, Закон РК «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров»	МСХ РК	РГКП «Национальный институт интеллектуальной собственности» ГУ «Государственная комиссия по сортоиспытанию сельскохозяйственных культур» Аккредитованные лаборатории по экспертизе качества зерна Государственные лаборатории ветеринарно-санитарной и санитарно-эпидемиологической экспертизы, включая лаборатории для определения качественного и количественного состава содержания генетически модифицированных объектов и уровня радиационного облучения
		Экспертиза в сфере патентного дела (патентно-правовая экспертиза)			
		Экспертиза товарных знаков			
		Экспертиза договоров о передаче прав на товарный знак или лицензионный договор			
		Экспертиза наименования места происхождения товара			
		Экспертиза заявок на селекционные достижения, экспертиза договоров об уступке патента или права на получение патента на селекционное достижение, лицензионных (сублицензионных) договоров			
Экспертиза качества зерна	Закон РК «О зерне»				
12	Здравоохранение	Ветеринарно-санитарная экспертиза пищевой продукции по определению ее безопасности	Закон РК «О безопасности пищевой продукции»	МНЭ РК	РГП на ПХВ «Научно-практический центр санитарно-эпидемиологической экспертизы и мониторинга» ККМФД МЗСР РК ВКК медицинских организаций
		Санитарно-эпидемиологическая экспертиза			
		Экспертиза качества медицинских услуг			
		Экспертиза временной нетрудоспособности			
		Экспертиза связи заболевания с выполнением работником трудовых (служебных) обязанностей			
Медико-социальная экспертиза	Отдел территориального подразделения МЗСР РК, РГКП «Национальный центр гигиены труда и профессиональных заболеваний»				

	Медико-социальная экспертиза			Отдел территориального подразделения МЗСР РК, РГКП «Национальный центр гигиены труда и профессиональных заболеваний»
	Военно-врачебная экспертиза			Органы военно-врачебной экспертизы
	Экспертиза лекарственных средств, изделий медицинского назначения и медицинской техники			РГП на ПХВ "Национальный центр экспертизы лекарственных средств"
	Оценка безопасности и качества лекарственных средств и изделий медицинского назначения			Физические и юридические лица, привлекаемые к проведению НМЭ на основании лицензии и (или) свидетельства об аккредитации
	Научно-медицинская экспертиза			Органы судебной экспертизы (государственные юридические лица, осуществляющие судебно-экспертную деятельность) и судебные эксперты на основании лицензии
	Судебно-медицинская, судебно-наркологическая и судебно-психиатрическая экспертиза		Закон РК «О судебно-экспертной деятельности в Республике Казахстан»	МЮ РК, МЗСР РК
13	Архивная деятельность	Экспертиза ценности документов, комплектования Национального архивного фонда, государственных и специальных государственных архивов	Закон РК "О Национальном архивном фонде и архивах"	МКС РК
14	Культура и общественное согласие	Историко-культурная экспертиза, экспертиза по временному вывозу культурных ценностей	Закон РК "О культуре"	Экспертные комиссии ЦГО
15	Оборот драгоценных металлов	Религиоведческая экспертиза	Закон РК "О религиозной деятельности и религиозных объединений"	МДРГО
		Экспертиза, оценка и хранение подарков из драгоценных металлов специального государственного фонда	Закон РК "О государственном имуществе"	Национальный банк РК
		Экспертиза драгоценных камней, ювелирных и других изделий из драгоценных металлов и драгоценных камней	Закон РК "О драгоценных металлах и драгоценных камнях"	Аккредитованные юридические лица
16	Информатизация	Экспертиза в сфере информатизации инвестиционных предложений, технико-экономических обоснований и финансово-экономических обоснований бюджетных инвестиций	Закон РК "Об информатизации"	МИК РК
17	Телерадиовещание и СМИ	Экспертиза продукции иностранных теле-, радиоканалов, подавших заявления для постановки на учет	Закон РК "О СМИ"	Экспертный совет

А.Б. Зейнелғабдин

Республикалық бюджеттің
атқарылуын бақылау жөніндегі
есеп комитеті Төрағасының
кеңесшісі, э.ғ.д., профессор

Б.А. Әлібекова

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-нің
«Есеп, аудит және талдау»
кафедрасының меңгерушісі,
э.ғ.к., доцент

Республикада мемлекеттік аудит жүйесін құру мәселелері

«ҚБЗО» РМК

Бұл мақала республикада мемлекеттік аудит жүйесін құрудың алғашқы кезеңдерін сипаттайды. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Есеп комитеті мемлекеттік аудит жүйесінің нормативтік құқықтық базасын, сондай-ақ ақпараттық және кадрмен қамтамасыз ету жүйесін құру бойынша ауқымды жұмыстар жүргізіп жатыр. Бұл ретте кәсіби кадрларды даярлауға баса назар аударылады.

Түйінді сөздер: мемлекеттік аудит жүйесі, аудит стандарттары, арнайы мақсаттағы аудит, сертификаттау, мемлекеттік аудитор.

Мемлекет басшысы 2015 жылғы қарашада «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң) қол қойды [1]. Заңның негізгі мақсаты халықаралық тәжірибені ескере отырып, мемлекеттік аудиттің кешенді жүйесін құру болып табылады.

Республикада мемлекеттік аудит жүйесін құру үшін мемлекеттік аудиттің негізгі бағыттарын айқындау және мемлекеттік аудит органдарының жұмысын

жетілдіру бойынша кешенді іс-шаралар өткізіліп тұрады. Бұл ретте мемлекеттік аудит жүйесінің заңнамалық, нормативтік, әдістемелік, ақпараттық және кадр сияқты қамтамасыз етуші элементтері құрылады.

Заң қабылданғаннан кейін жалпы стандарттар, сондай-ақ мемлекеттік аудиттің жекелеген типтерін жүргізу бойынша рәсімдік стандарттар әзірленді және бекітілді. Сондай-ақ мемлекеттік аудитті жоспарлау мен жүргізу, мемлекеттік аудит органдарының жүргізген аудит нәтижелерін өзара тану кезінде-

гі олардың іс-әрекеті бойынша нормативтік құқықтық актілер әзірленді.

Қазақстан Республикасының заңнамасындағы жаңалықтардың бірі квазимемлекеттік сектор объектілерінің арнайы мақсаттағы аудит институтын белгілейтін Заң нормалары болып табылады. Мемлекеттік сектор субъектілеріне жыл сайын аудит жүргізу кезінде жекеше аудиторлық компаниялар келесі бағыттар бойынша арнайы мақсаттағы аудит жүргізетін болады: бюджет қаражатын, мемлекет активтерін тиімді пайдалану.

Аталмыш жұмысты жүргізу үшін Есеп комитеті квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу және квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит бойынша аудиторлық қорытынды ұсыну қағидаларын әзірледі [2]. Есеп комитеті мен «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» ШЖҚ РМК қызметкерлері арнайы мақсаттағы аудит жүргізу мәселелерін талқылауға қатысады. Сондықтан аудиторлық компаниялардың қызметкерлеріне мемлекеттік аудит мәселелерін талқылауға белсенді қатысуды ұсынамыз.

Республикада мемлекеттік аудит жүйесін кадрмен қамтамасыз ету мәселелеріне баса назар аударылады, бұл мынадай үш бағытты қамтиды:

- «Мемлекеттік аудитор» біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау;
- сыртқы мемлекеттік аудит және ішкі мемлекеттік аудит органдарының қызметкерлерін қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру;
- жоғары және ЖОО кейінгі білім беру жүйесінде (бакалавриат, магистратура, PhD докторантура) мемлекеттік аудит саласындағы мамандарды даярлау [3].

Заңнаманың талаптарына сәйкес 2016 жылы мемлекеттік аудиторларды сертификаттау рәсімі басталды.

Сыртқы мемлекеттік аудит жүргізетін мемлекеттік аудиторларға үміткерлерді оқыту, сондай-ақ олардың білімін растау «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» РМК базасында жүзеге асырылады.

Оқыту процесі «Мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау қағидаларын бекіту туралы»

“ Университет Есеп комитетінің жәрдемдесуімен «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша тәжірибеден өту базасы ретінде мемлекеттік органдармен және квазимемлекеттік сектор кәсіпорындарымен 30-дан аса ынтымақтастық туралы шарттар жасасты. Сондай-ақ оқыту процесінің тәжірибеге бағдарланушылығын арттыру мақсатында 2016-2017 оқу жылынан бастап «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» ШЖҚ РМК базасында Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-нің «Есеп, аудит және талдау» кафедрасының филиалы ашылды және жұмыс істейді, мұнда докторантура пәндерінің 50%-ы және элективтік магистратура пәндерінің 15%-ы оқытылады. ”

Есеп комитетінің 2015 жылғы 15 желтоқсандағы № 22 НК нормативтік қаулысымен бекітілген мынадай 5 пән бойынша жүзеге асырылды:

- «Қоғамдық сектор үшін халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес мемлекеттік мекемелерде бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау»;
- «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес квазимемлекеттік секторда бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау»;
- «Қаржылық есептілік аудиті»;
- «Тиімділік аудиті»;
- «Сәйкестік аудиті».

Жоғарыда көрсетілген біліктілікті арттыру курстарында оқығандардың жалпы саны 536 адамды, соның ішінде Есеп комитетінің 65 және тексеру комиссияларының 471 қызметкерін құрады.

Есеп комитеті Төрағасының 28.07.2016ж. № 102-НК бұйрығымен Мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау

жөніндегі ұлттық комиссияның құрамы бекітілді.

Есеп комитетінің Жоспарлау және есептілік бөлімінің 2016 жылғы

1 қазандағы деректеріне сәйкес Ұлттық комиссияның 18 отырысы өткен, оның барысында «Мемлекеттік аудитор» біліктілігін иеленуге үміткер 845 адаммен (сыртқы және ішкі мемлекеттік және қаржылық бақылау органдарының қызметкерлерімен) әңгімелесу өткізілді.

Есеп комитетінің бастама-сымен 2016 жылы 5B052100 (бакалавриат), 6M052100 (магистратура), 6D052100 (докторантура PhD) - «Мемлекеттік аудит» мамандығы Қазақстан Республикасының жоғары және ЖОО кейінгі білім беру мамандықтарының сыныптауышына енгізілді.

2016 жылы Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ (бұдан әрі – Университет) «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша барлық үш деңгейде (бакалавриат – магистратура – докторантура) даярлауға құжаттар қабылдады. Сөйтіп, 2016-2017 оқу жылы университет осы мамандық бойынша

алғашқы студенттерін қабылдады.

5B052100 - «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша бакалавриатқа 37 адам қабылданды, олардың 67,6%-ы мемлекеттік білім беру гранты бойынша түскен, 32,4% - ақылы негізде. Мемлекеттік білім беру гранты бойынша түскен студенттердің 90%-ы «Алтын белгі» иегерлері және пән олимпиадаларының жеңімпаздары болып табылады.

6M052100 – «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша магистратураға 7 адам қабылданды, олардың 57,1%-ы мемлекеттік білім беру гранты бойынша түскен, 42,9% - ақылы негізде. Бұдан басқа, 6D052100 – «Мем-

лекеттік аудит» мамандығы бойынша 1 докторант ақылы негізде түскен болатын.

Университет Есеп комитетінің жәрдемдесуімен «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша тәжірибеден өту базасы ретінде мемлекеттік органдармен және квазимемлекеттік сектор кәсіпорындарымен 30-дан асыртымақтастық туралы шарттар жасасты. Сондай-ақ оқыту процесінің тәжірибеге бағдарланушылығын арттыру мақсатында 2016-2017 оқу жылынан бастап «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» ШЖҚ РМК базасында Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-нің «Есеп, аудит және талдау» кафедрасының филиалы

ашылды және жұмыс істейді, мұнда докторантура пәндерінің 50%-ы және элективтік магистратура пәндерінің 15%-ы оқытылады.

Жоғарыда мазмұндалған мәліметтер жұмыс берушілер мен білім берушілердің осы бағытта кадрларды даярлауға мүдделі екендігін растайды. Сондықтан қоғамның сұраныстарына жауап ретінде мемлекеттік аудиторлар даярлауды жүзеге асыратын жоғары оқу орындарының аясы кеңейе түсері анық. Осыған орай, республиканың барлық жоғары оқу орындарын мемлекеттік аудит саласындағы мамандарды даярлау мәселелерін талқылауға белсенді қатысуға шақырамыз.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

1. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V Заңы.
2. Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 21-НҚ нормативтік қаулысы. Квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу және квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит бойынша аудиторлық қорытынды ұсыну қағидалары. - <http://adilet.zan.kz>
3. Мемлекеттік аудит. Оқу құралы./Б.А.Әлібекова, А.Б.Зейнелғабдин, С.Б.Мақыш, А.М.Мұхаметкәрім, С.Н.Нөгербеков, Д.М.Нұрхалиева, Б.О.Төребекова, С.К.Тәжікенова, Ә.Қ.Кәрібаев /Қ.Е.Жаңбыршиннің ред.- Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2016 ж.

УДК 338.22.021.4

Зейнельгабдин А.Б.

Д.э.н., профессор, советник
Председателя Счетного комитета
по контролю за исполнением
республиканского бюджета

Алибекова Б.А.

К.э.н., доцент,
заведующая кафедрой
«Учет, аудит и анализ»
ЕНУ им. Л.Н.Гумилева

Вопросы создания системы государственного аудита в республике

В статье описаны первые основные этапы создания государственного аудита в республике. В соответствии с принятым Законом Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» Счетным комитетом проводится огромная работа по созданию нормативной правовой базы системы государственного аудита, а также информационной и кадровой составляющей. При этом подготовке профессиональных кадров придается первостепенное значение.

Ключевые слова: система государственного аудита, стандарты аудита, аудит специального назначения, сертификация, Государственный аудитор.

В ноябре 2015 года Главой государства был подписан Закон Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» (далее – Закон) [1]. Основной целью Закона является создание комплексной системы государственного аудита с учетом международного опыта.

Для создания системы государственного аудита в республике проводятся комплексные мероприятия по определению основных направлений государственного аудита и по совершенствованию работы органов государственного аудита. Одновременно создаются обеспечивающие элементы системы государственного аудита: законодательные, нормативные, методические, информационные и

кадровые.

После принятия Закона были разработаны и утверждены общие стандарты, а также процедурные стандарты по проведению отдельных типов государственного аудита. Были разработаны нормативные правовые акты по планированию и проведению государственного аудита, взаимодействию государственных органов по аудиту по взаимопризнанию результатов проведенного ими аудита.

Одним из новшеств законодательства Республики Казахстан являются нормы Закона, устанавливающие институт аудита специального назначения объектов квазигосударственного сектора. При ежегодном проведении аудита субъектов государственного сектора частные аудиторские компании будут проводить

аудит специального назначения по направлениям: эффективное использование бюджетных средств, активов государства.

Для проведения этой работы Счетным комитетом разработаны Правила проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора и представления аудиторского заключения по аудиту специального назначения субъектов квазигосударственного сектора [2]. Работники Счетного комитета и РГП на ПХВ «Центр по исследованию финансовых нарушений» принимают участие в обсуждении вопросов проведения аудита специального назначения. Поэтому предлагаем работникам аудиторских компаний принимать активное участие в обсуждении вопросов государственного аудита.

Университетом, при содействии Счетного комитета, заключено свыше 30 договоров о сотрудничестве с государственными органами и предприятиями квазигосударственного сектора в качестве баз практик специальности «Государственный аудит». Также, в целях повышения практикоориентированности обучения, открыт и функционирует с начала 2016-2017 учебного года филиал кафедры «Учет, аудит и анализ» ЕНУ им.Л.Н.Гумилева на базе РГП на ПХВ «Центр по исследованию финансовых нарушений», в котором ведутся 50 % дисциплин докторантуры и 15 % элективных дисциплин магистратуры.

В республике большое внимание уделяется вопросам кадрового обеспечения системы государственного аудита, которое охватывает три направления:

- проведение сертификации лиц претендующих на получение квалификации «Государственный аудитор»;
- переподготовка и повышение квалификации работников органов внешнего государственного аудита и внутреннего государственного аудита;
- подготовка специалистов в области государственного аудита в системе высшего и послевузовского образования (бакалавриат, магистратура, PhD докторантура [3]).

В соответствии с требованиями законодательства в 2016 году началась процедура сертификации государственных аудиторов.

Обучение кандидатов в государственные аудиторы, которые будут проводить внешний государственный аудит, а также последующее подтверждение знаний осуществлялось на базе РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений».

Обучение осуществлялось в разрезе 5 дисциплин, утвержден-

ных нормативным постановлением Счетного комитета от 15 декабря 2015 года № 22 НК «Об утверждении Правил сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора»:

- «Ведение бухгалтерского учета и составление финансовой отчетности в государственных учреждениях в соответствии с международными стандартами финансовой отчетности для общественного сектора»;
- «Ведение бухгалтерского учета и составление финансовой отчетности в квазигосударственном секторе в соответствии с международными стандартами финансовой отчетности»;
- «Аудит финансовой отчетности»;
- «Аудит эффективности»;
- «Аудит соответствия».

Общее количество обучившихся на вышеуказанных курсах повышения квалификации составило 536 человек, в том числе 65 сотрудников Счетного комитета и 471- ревизионных комиссий.

Приказом Председателя Счетного комитета от 28.07.2016 г. № 102-НК утвержден состав Национальной комиссии по сертификации лиц, претендующих на

присвоение квалификации государственного аудитора.

Согласно данным Отдела планирования и отчетности Счетного комитета по состоянию на 1 октября 2016 года состоялось 18 заседаний Национальной комиссии, в ходе которых проведены собеседования с 845 кандидатами на присвоение квалификации «Государственный аудитор» (работники внешнего и внутреннего государственного и финансового контроля).

По инициативе Счетного комитета в 2016 году специальность 5B052100 (бакалавриат), 6M052100 (магистратура), 6D052100 (докторантура PhD) – «Государственный аудит» введена в Классификатор специальностей высшего и послевузовского образования Республики Казахстан.

В 2016 году ЕНУ им. Л.Н.Гумилева (далее – Университет) получены документы на осуществление подготовки по специальности «Государственный аудит» по всем трем уровням бакалавриат – магистратура – докторантура, и, в 2016-2017 учебном году университетом осуществлен первый набор по указанной специальности.

Прием в бакалавриат по специальности 5B052100 - «Государственный аудит» составил 37 человек, из которых 67,6% поступили по государственному образовательному заказу, 32,4% - на платно-договорной основе. Почти 90% студентов, поступивших по государственному образовательному заказу, составляют обладатели знака «Алтын белгі» и победители предметных олимпиад.

В магистратуру по специальности 6M052100 – «Государственный аудит» набор составил 7 человек. Из них 57,1% - поступили по государственному

образовательному заказу, 42,9% - на платно-договорной основе. Кроме того, по специальности 6D052100 – «Государственный аудит» поступил 1 докторант на платно-договорной основе.

Университетом, при содействии Счетного комитета, заключено свыше 30 договоров о сотрудничестве с государственными органами и предприятиями квазигосударственного сектора в качестве баз практик специальности «Государственный аудит». Также, в целях повышения практикоориентированности обучения, открыт и функционирует с начала 2016-2017 учебного года филиал кафедры «Учет, аудит и анализ» ЕНУ им.Л.Н.Гумилева на базе РГП на ПХВ «Центр по исследованию финансовых нарушений», в котором ведутся 50

“ Согласно данным Отдела планирования и отчетности Счетного комитета по состоянию на 1 октября 2016 года состоялось 18 заседаний Национальной комиссии, в ходе которых проведены собеседования с 845 кандидатами на присвоение квалификации «Государственный аудитор» (работники внешнего и внутреннего государственного и финансового контроля). ”

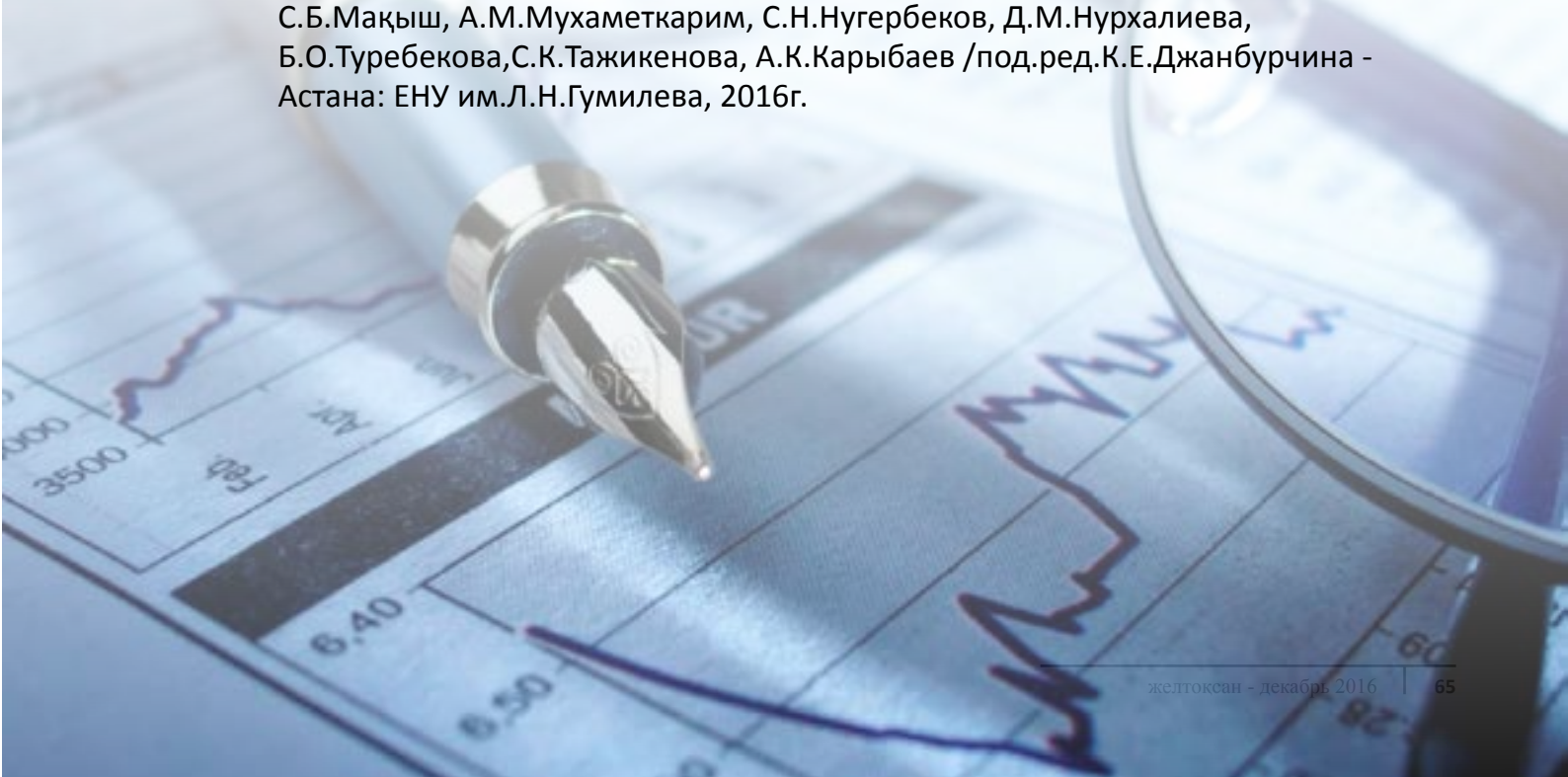
% дисциплин докторантуры и 15 % элективных дисциплин магистратуры.

Вышеизложенное свидетельствует о заинтересованности в подготовке кадров по данному направлению как со стороны работодателей, так и со стороны обучающихся. И, как ответ на запросы общества, несомненно

увеличится, круг высших учебных заведений, осуществляющих подготовку государственных аудиторов. В связи с этим, приглашаем представителей всех высших учебных заведений республики активно участвовать в обсуждении вопросов подготовки специалистов по государственному аудиту.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Закон Республики Казахстан от 12 ноября 2015 года № 392-V «О государственном аудите и финансовом контроле».
2. Нормативное постановление Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета от 30 ноября 2015 года № 21-НҚ. Правила проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора и представления аудиторского заключения по аудиту специального назначения субъектов квазигосударственного сектора. - <http://adilet.zan.kz>
3. Государственный аудит. Учебник. / Б.А.Алибекова, А.Б.Зейнельгабдин, С.Б.Мақыш, А.М.Мухаметкарим, С.Н.Нугербек, Д.М.Нурхалиева, Б.О.Туребекова, С.К.Тажикенова, А.К.Карыбаев / под.ред. К.Е.Джанбурчина - Астана: ЕНУ им.Л.Н.Гумилева, 2016г.

ӘОЖ 338.22

Ә.М. Қари

«ҚБЗО» РМК Қолданбалы ғылыми зерттеулер бөлімінің ғылыми консультанты

Ғ.А. Құлмурзинова

«ҚБЗО» РМК Қолданбалы ғылыми зерттеулер бөлімінің ғылыми консультанты

Ғылымды дамытуға бағытталған бюджет қаражатына тиімділік аудитін жүргізу ерекшеліктері

«ҚБЗО» РМК

Бұл мақалада ғылыми қызметтің тиімділігін бағалаудың әдіснамалық проблемалары және оның Қазақстан Республикасының экономикасына әсері қаралады. Авторлар ғылымды дамытуға бағытталған қаражатқа тиімділік аудитін жүргізу ерекшелігін ашып көрсетеді. Мақалада мемлекеттік аудит органдарының функцияларын толық іске асыруға қажетті әдіснамалық базаны қалыптастыру бойынша ұсыныстар беріледі.

Түйінді сөздер: тиімділік аудиті, ғылымды дамыту, ғылыми қызмет нәтижелері

Мемлекет басшысы өзінің 2014 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауында біздің қоғамның негізгі даму бағыттарының бірін айқындады: инновациялық даму және ғылымды қажет ететін экономиканың жаңа моделін қалыптастыру. Мұндай тәсілге сәйкес, жаңа жоғары технологиялық

салаларды құру үшін ғылымға салынатын инвестициялардың көлемін 2050 жылға қарай 3% ЖІӨ-ге ұлғайту қажет.[1]

Мемлекеттің экономикасын үдемелі әртараптандыру және тұрақты дамыту үшін ғылымның нақты үлесін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстанда ғылымды мемлекеттік қолдау бағдарламасы іске асырылады.

Қазіргі уақытта үш негізгі қолдау бағыттарын атап көрсетуге болады, бұл нормативтік құқықтық базаны жетілдіру, ғылым инфрақұрылымын жаңғырту, ғылыми қызметті қаржылық қамтамасыз ету болып табылады.

«Ғылым туралы» ҚР Заңына сәйкес ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті мемлекеттік бюджеттен қаржы-

1-схема. Қаржыландыру нысандары

ландыру келесі нысандар бойынша жүзеге асырылады.

Гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру аясында бөлінетін бюджет қаражатын ұтымды пайдалану ҚР Үкіметінің жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссияның отырысында мақұлданған ғылымды дамытудың бес басымдығы арасында ресурстарды бөлумен қамтамасыз етіледі:

- табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, шикізат пен өнімді қайта өңдеу,
- өмір туралы ғылымдар,
- мемлекеттің зияткерлік әлеуеті,
- энергетика және машина жасау,
- ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялар. [2]

Ғылыми қызмет іргелі, қолданбалы зерттеулер жүргізу және тәжірибелік-құрастырымдық талдамалар жасау жолымен жүзеге асырылады. Өз кезегінде, зерттеу мәні бойынша барлық ғылыми-техникалық жобалар табиғи, техникалық, қоғамдық, гуманитарлық ғылымдар сияқты мамандандырылған ғылыми бағыттар бойынша іске асырылады.

Әдеттегідей, ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері мыналар болып табылады: ғылыми жарияланымдар (мақала, монография, ғылыми-зерттеу жұмысы туралы есеп); тәжірибелі үлгілер, интегралдық микросхеманың топологиялары; бағдарламалық қамтамасыз ету; ғылыми жаңалықтар; техникалық құжаттама. Ғылыми-техникалық қызмет нәтижелері (бұдан әрі – ҒТҚН) патентпен, тіркеу туралы куәлікпен, өндірісті (ноу-хауды) құпия деп тану туралы бұйрықпен және т.б. қорғалуы мүмкін. Экономикалық тұрғыдан ҒТҚН материалдық емес активтерді көбейтуге, лицензияларды сатуға әкелуі тиіс. Жалпы ғылыми, әлеуметтік, экономикалық, экологиялық немесе импортты алмастыратын нәтиже ғылыми қызметтің салдары болып табылады.

Мемлекеттің негізгі бағдарламалық құжаттарында көрсетілгендей, Қазақстанда ғылымның мақсаты үдемелі әртараптандыру, ғылымды қажет ететін жоғары технологиялық өндірістерді құру, шикізаттық және технологиялық тәуелділіктен арылу жолымен ғылымның экономиканы

дамытуға қосқан нақты үлесін қамтамасыз етумен байланысты. Бұл үшін мемлекеттік бюджет есебінен қаржыландырылатын барлық зерттеулердің қолданбалы не іргелі сипатқа ие болуына қарамастан, олар мемлекеттің инновациялық әлеуетін арттыруға әкелуі тиіс, бұл зияткерлік меншік объектілерін құру және оларды экономикалық айналымға шығару міндеттілігін көздейді.

Осылайша, ғылымды дамытуға бағытталған бюджет қаражатын пайдалану тиімділігін гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру аясында жүргізілген ғылыми зерттеулердің нәтижелілігімен айқындау қажет. Ғылыми зерттеулер мен талдамалар нәтижелілігінің маңызды көрсеткіштерінің бірі мемлекет экономикасындағы техникалық және технологиялық жетістіктерді көрсететін патенттік белсенділік болып табылады.

Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті мемлекеттік қаржылық қолдау тәжірибесіне жүргізілген талдау ғылыми сектордың қойылған міндеттерді шешуде жеткілікті тиімділікті көрсетпегенін

1-кесте – 2015 жылы аяқталған гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру аясында іске асырылған ғылыми жобалардың нәтижелілігі

Қаржыландыру көзінің, басым бағыттың атауы	Аяқталған жобалар		Іске асыру нәтижелері бойынша зияткерлік меншік объектісі алынған		Іске асыру нәтижелері бойынша зияткерлік меншік объектісі алынбаған	
	Саны	Құны мың теңге	Саны	Құны мың теңге	Саны	Құны мың теңге
Гранттық қаржыландыру	374	2 941 415	123	1 018 684	251	1 922 731
Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, шикізат пен өнімді қайта өңдеу	53	532 612	25	261 582	28	271 030
Өмір туралы ғылым	107	772 465	36	208 025	71	564 440
Энергетика және машина жасау	50	480 331	28	232 021	22	248 310
Ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялар	30	288 036	11	96 036	19	192 000
Мемлекеттің зияткерлік әлеуеті	134	867 971	23	221 020	111	646 951
Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру	109	3 678 508	20	1 574 987	89	2 103 521
Барлық гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру	483	6 619 923	143	2 593 671	340	4 026 252

Дереккөз: ҚР Білім және ғылым министрлігі

Гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру аясында 2015 жылы жалпы құны 6,6 млрд. теңгеге 483 ғылыми жоба аяқталды, соның ішінде гранттық қаржыландыру бойынша - 2,9 млрд. теңге сомасына 374 жоба, бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру бойынша - 3,6 млрд. теңге сомасына 109 жоба. Жалпы ғылыми зерттеулердегі (жобалардағы) аса тиімді және орташа жобалардың үлесі 90% құрайды.

Олардың ішінде жалпы құны 2,5 млрд. теңгені құрайтын 143 жоба бойынша ғылыми зерттеулердің нәтижесі зияткерлік меншік объектілерін құруға және мемлекеттің зияткерлік капиталын ұлғайтуға әкелді, соның ішінде гранттық қаржыландыру бойынша - 1 млрд. теңге сомасына (34,6%) 123 жоба, бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру

бойынша - 1,5 млрд. теңге сомасына (42%) 20 жоба.

Құны 4 млрд. теңге және одан асатын 340 ғылыми жоба бойынша 60% жағдайда зерттеу нәтижелері зияткерлік меншік объектілерін құруға әкелмеді, бұл өз кезегінде мемлекеттің зияткерлік капиталын ұлғайтпады.

Жалпы 2015 жылы аяқталған ғылыми зерттеулердің нәтижелілігі 40%-дан аспайды.

Ғылыми зерттеулердің нәтижелілігі және ғылыми зерттеулер жүргізуге және ғылымды дамытуға бағытталған қаражатты пайдалану тиімділігі ғылыми зерттеулердің нәтижесін нақты қолданумен айқындалады.

Жүргізілген талдауға, ғылыми ұйымдар (орындаушылар) мен мемлекеттік мекемелер (тапсырыс берушілер) арасында жасалатын шарттарға сәйкес 2011-2015 жылдар аралығында

республика бойынша в жалпы 2501 ғылыми жоба іске асырылды. Ғылыми жобалар мен бағдарламалардың 80%-дан астамы мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптаманың оң қорытындысын алған.

Бұл ретте ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерінің төмен нәтижелілігі мен қолданушылығы байқалады. Сөйтіп, 2501 тіркелген ғылыми жобалардың негізінде бар болғаны 318 ғылыми-техникалық қызмет нәтижелері алынды, олардың 189 Тапсырыс беруші талап етті. Алынған өнім жаңа технологиялармен, әдіс-тәсілдермен, ауыл шаруашылығы дақылдарының сорттарымен ұсынылды. Алайда тек 64 ҒЗТҚЖ нәтижесі енгізілді. 2501 ғылыми жобаның шамамен 85-і әлеуметтік, экономикалық, экологиялық немесе импортты алмастыратын нәтиже берді.

Жүргізілген талдау нәтижелерін жалпылай отырып, іске асыруға ұсынылатын ғылыми өнім талап етілмейді және енгізілмейді, бұл ғылымды қажет ететін экономиканы құру мақсатына қол жеткізуге кедергі келтіреді. Ғылыми секторды мемлекеттік қаржыландыру мемлекеттің инновациялық әлеуетін дамытуға әкелмейді.

Бақылау органдары ғылыми-технологиялық жобаларға мемлекеттік қаражат салымдарының тиімділігі және ғылымның нақты экономика секторымен өзара іс-қимылының нәтижелілігі мәселелерін тұрақты негізде көтереді. Сөйтіп, бақылау іс-шаралары барысында ғылыми жобаларды қаржыландыруға (мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптаманың төмен бағалауынан олардың одан әрі дамуын тоқтатуға) бағытталған бюджет қаражатын тиімсіз пайдалану; ғылыми ұйымдардың ғылыми-техникалық жұмыстың жоғары деңгейін қамтамасыз ету және патентке өтінім беру міндеттемелерін орындамау, ғылыми-зерттеу тақырыптары бойынша алынған нәтижелерді енгізбеу фактілері жиі анықталады. [3]

Бұл ретте айта кететін жайт, ғылыми саланың даму серпінін толық талдауға және оның мемлекет экономикасына қосатын үлесін бағалауға мемлекеттің зияткерлік ресурстарының нақты құны туралы түсініктің болмауы кедергі келтіреді. Ғылыми жобаларға көп аспектілі талдау жүргізу, ғылыми қызмет нәтижелерін және олардың экономикаға қосатын үлесін бағалау үшін қазақстандық ғылымның даму нәтижелері туралы статистикалық деректердің тиісті жүйесі қажет.

Сондықтан мемлекеттік есепке алу, есептілік пен аудит стандарттарын жетілдіру және сәйке-

стендіру өзінің маңыздылығын жоғалтпайды.

Бүгінгі күні Қазақстанда әлеуметтік-экономикалық саясаты іске асыру жөніндегі мемлекеттік органдардың қызметін толық бағалау үшін халықаралық стандарттарға сәйкесетін және тиімділік аудитін қамти-

“ *Әдеттегідей, ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері мыналар болып табылады: ғылыми жарияланымдар (мақала, монография, ғылыми-зерттеу жұмысы туралы есеп); тәжірибелі үлгілер, интегралдық микросхеманың топологиялары; бағдарламалық қамтамасыз ету; ғылыми жаңалықтар; техникалық құжаттама. Ғылыми-техникалық қызмет нәтижелері (бұдан әрі – ФТҚН) патентпен, тіркеу туралы куәлікпен, өндірісті (ноу-хауды) құпия деп тану туралы бұйрықпен және т.б. қорғалуы мүмкін. Экономикалық тұрғыдан ФТҚН материалдық емес активтерді көбейтуге, лицензияларды сатуға әкелуі тиіс. Жалпы ғылыми, әлеуметтік, экономикалық, экологиялық немесе импортты алмастыратын нәтиже ғылыми қызметтің салдары болып табылады.*

тын мемлекеттік аудит енгізілген. Тиімділікті бақылаудың тиімділік аудитінен басты ерекшелігі - ол бақылау объектісінің қаражатты тиімсіз пайдалану фактілерін анықтауға бағдарланған. Ал тиімділік аудиті болса, аудиттелетін саладағы қызмет нәтижелерінің мемлекет экономикасына әсерін бағалауды қоса алғанда, аудиттелетін объекті қызметінің тиімділігін (мәнін, процесті, проблеманы) кешенді бағалауға бағытталған. Аудиттің бақылаудан тұжырымдамалық өзгешелігі – ол іс-шаралар өткізу мақсатының әркелкілігін, яғни оның салдары ретінде тиісті әдіснаманы пайдалану қажеттілігін көздейді.

Тиімділік аудиті кезінде ау-

диторлық іс-шараларды сапалы және нәтижелі өткізу бойынша жалпы қағидалар мен ұсыныстар болады, бұл ретте ғылым саласының өз ерекшеліктері, нюанстары бар. Шет мемлекеттерде жоғары аудит органдары ғылым саласында тиімділік аудитін жүргізу бойынша өкілет-

тіктерді әрқалай жүзеге асырады. Бір мемлекеттерде қаржылық есептілік аудиті кезінде материалдық емес активтерге аудит жүргізіледі, екіншілері зияткерлік меншік объектілерінің пайдаланылуына, ал үшіншілері ғылыми зерттеулер жүргізуге бағытталған қаражаттың пайдаланылуына, сондай-ақ ғылыми бағдарламаларға әкімшілік ету жөніндегі мемлекеттік органдардың қызметіне тиімділік аудитін жүргізеді.

Тиімділік аудитін ұйымдастыру мен жүргізу бойынша шетелдік тәжірибені талдау көрсеткендей, аудит жүргізу әдістемелері көпшілік мақұлдаған ИНТОСАИ халықаралық аудит стандарттарының ережелеріне негізделген.

Онда мемлекеттік аудитті дамытудың әлемдік тәжірибесі және ең үздік тенденциялар көрсетілгенін ескере отырып, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті қазақстандық рәсімдік стандарттарды әзірлеу кезінде ИНТОСАИ стандарттарының негізгі ережелерін қолданды. 2016 жылғы 31 наурыздағы № 5-НҚ нормативтік қаулымен Тиімділік аудитін жүргізу бойынша сыртқы мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың рәсімдік стандарты бекітілді, ал Есеп комитеті Төрағасының бұйрығымен – оны қолдану жөніндегі әдіснамалық басшылық. Олардың негізінде мақаланың авторлары келесі үш деңгейдегі ғылым саласының тиімділігіне аудит жүргізудің жекелеген әдіснамасын әзірледі: ғылыми-зерттеу жұмыстарының және ғылыми ұйымдардың, ғылым саласындағы мемлекеттік басқарудың тиімділігі мен нәтижелілігін бағалау.

Ішкі және сыртқы ортаны талдауды, ғылыми жүйенің жұмыс істеу тиімділігін бағалауды қамтитын жүйелі тәсіл әдіснама-

ның негізі болып табылады. Сыртқы ортаны (саланы, нарықты, құқықтық ортаны) талдау кезінде ағымдағы стратегияға әсер ететін факторлар, мүмкіндіктер мен қауіптер, сондай-ақ олардың нәтижелілікке әсері зерделенеді. Ішкі ортаны (қаржы және есепке алу, қызметкерлер, ұйымдастырушылық мәдениет) талдау қойылған мақсаттарға қол жеткізу үшін қолданылатын ішкі мүмкіндіктерді, әлеуетті бағалауға мүмкіндік береді.

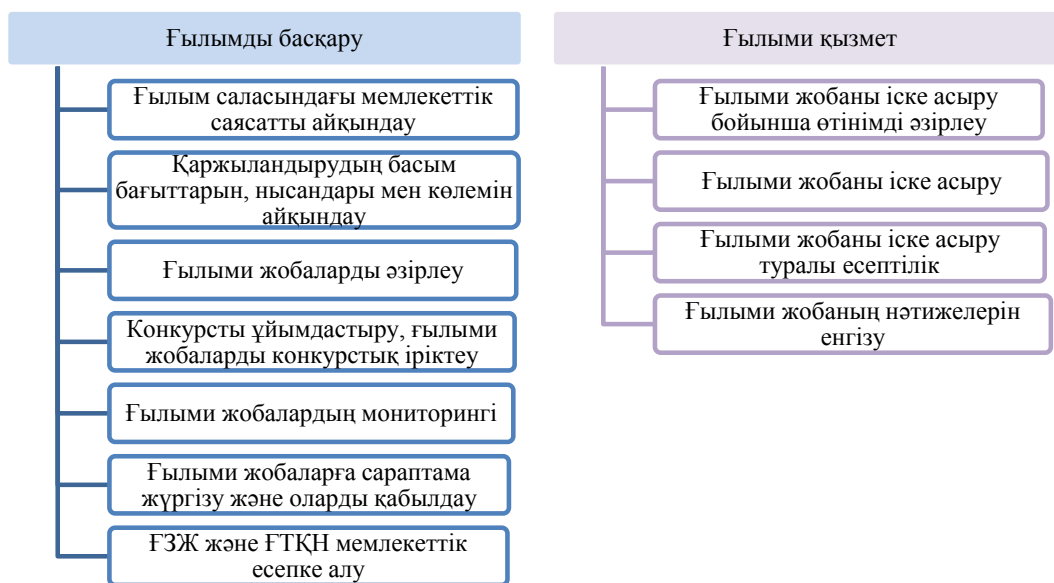
Ғылыми жүйені бағалау проблемасы тиімділік аудиті кезінде негізгілердің бірі болып табылады және мынадай негізгі аспектілерде қаралуы мүмкін:

- ғылыми жобаларды орындауға бюджеттік өтінімдердің дәйектілігін бағалау;
- ғылыми қызмет нәтижелеріне қол жеткізу дәрежесін және сапасын бағалау;
- ғылыми қызметтің нәтижелілігін және оның мемлекет экономикасына әсерін бағалау;
- ғылыми қызметтің басқарылуын бағалау.

Ғылыми жүйенің тиімділігін бағалау жүйені құрайтын инсти-

туттардың аудитіне және жекелеген бизнес үдерістердің аудитіне негізделеді.

Бұл ретте ғылым мен ғылымды басқарудың айырмашылығын ескерген жөн. Ғылым саласындағы басқару бес құрылыммен жүзеге асырылады: Қазақстан Республикасының Үкіметі, Жоғары ғылыми-техникалық комиссия, ұлттық ғылыми кеңестер, уәкілетті орган және салалық уәкілетті органдар, Мемлекеттік ұлттық ғылыми-техникалық сараптама орталығы. Сондай-ақ конкурстық іріктеуден өткен және ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындауға шарт жасасқан түрлі аккредиттелген ғылыми ұйымдар ғылыми зерттеулерді (ғылымды) іске асырумен айналысады. Сәйкесінше, ғылымды басқару мен ғылыми қызмет іс-шаралардың немесе міндеттердің көптеген орындаушыларымен, белгіленген нәтижеге, сондай-ақ тікелей және түпкілікті қызмет нәтижелеріне қол жеткізуге бағытталған бизнес үдерістермен сипатталады.

2-схема. Ғылым саласындағы негізгі бизнес үдерістер

Ғылыми қызметтің ерекшелігі – ғылыми бағдарламаларды мемлекеттік қолдау аясында

шектеулі қаражат өтініш білдірушілер мен жобалар арасында бөлінеді. Осыған байланысты, ғылымға бөлінген бюджет қаражатының пайдаланылу үнемділігін, тиімділігі мен нәтижелілігін (өнімділігін) бағалау үшін жекелеген ғылыми жобалардың нәтижелілігін талдау, зерттеу нәтижелерін және ғылыми жетістіктерді тәжірибеге енгізу дәрежесін бағалау қажеттілігі туындайды. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» ҚР Заңына сәйкес мемлекеттік аудитті жүзеге асыру кезінде жұмылдырылған еңбек, материалдық және қаржы ресурстарын оңтайлы пайдалану және өз қызметінің нәтижелілігін арттыру мақсатында мемлекеттік аудит органдары аудиторлық іс-шараларды ұйымдастыру кезінде тәуекелге бағдарланған тәсілді қолданады. Осы тәсілге қосымша мемлекеттік аудиторларға ғылым саласына аудит жүргізуі кезінде жобалар тобын сапа көрсеткіштері бойынша сараптамалық бағалап, жалпылама бағаны қалыптастыра отырып, жобаларды ғылыми-техникалық міндеттер және бағыттар бойынша топтастыру ұсынылған.

Аудит кезінде проблемалардың бірі ғылыми жобалардың сапасын бағалау болып табылады. Сараптама үшін алынған жаңа білімді және оларды алу құнының барабарлығын бағалауға байланысты субъективтілік

“ *Мемлекеттің экономикасын үдемелі әртараптандыру және тұрақты дамыту үшін ғылымның нақты үлесін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстанда ғылымды мемлекеттік қолдау бағдарламасы іске асырылады. Қазіргі уақытта үш негізгі қолдау бағыттарын атап көрсетуге болады, бұл нормативтік құқықтық базаны жетілдіру, ғылым инфрақұрылымын жаңғырту, ғылыми қызметті қаржылық қамтамасыз ету болып табылады.* ”

пен тәуекелдердің жоғары дәрежесі тән. Аталмыш проблеманы шешу үшін сыртқы сарапшыларды тартудан басқа, жобаларға мыналардың негізінде бағалау жүргізу ұсынылады:

- шығыстардың көрсеткіштері, ұзақтығы, жұмылдырылған ресурстардың көлемі, болжалды нәтижелердің маңыздылығы бойынша ұқсас ғылыми жобалармен салыстырып қарау;
- жоба мақсаттарын іске асыру дәрежесін оған жұмсалған қаражатпен салыстырып қарау;
- өнімділік, нәтижелілік, үнемділік және тиімділік көрсеткіштері бойынша салыстырмалы талдау.

Нақты аудит объектілерінің және ғылыми жобалардың тиімділігін бағалау көрсеткіштері мен критерийлер жүйесін әзірлеу кезінде мемлекеттік аудиторлар ғылыми зерттеулерді сыныптаудағы, олардың бағы-

тындағы, мамандандырылуы мен нысаналы мақсатындағы айырмашылықтарды ескерген жөн. Сөйтіп, ғылыми жобаларды іске асыру кезінде тиімділік пен нәтижелілік жарияланымдық белсенділік (іргелі зерттеулер үшін), патенттік белсенділік (қолданбалы зерттеулер үшін), енгізілген ҒТҚН-ның саны және оларды енгізудің экономикалық әсері сияқты көрсеткіштермен өлшенуі мүмкін. Әдетте технологияларды дамыту бағытында күш салу өзге бағалау критерийлерін қажет етеді.

Осы және басқа да аудит мәселелері, тиімділікті бағалау көрсеткіштері мен критерийлері ғылыми қызметті қаржыландыруға және ғылымды дамытуға бағытталған бюджет қаражатының пайдаланылу тиімділігіне аудит жүргізу әдіснамасының негізін құрайды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

1. «Қазақстан жолы - 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» стратегиясы, ҚР Президентінің 2014 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауы // URL: http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president?page=2
2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия отырысының 2013 жылғы 22 маусымдағы хаттамасы
3. Пилоттық жоба негізінде тестіленген әдіснамалық басшылық әзірлей отырып, мемлекеттің зияткерлік активтерін қалыптастыруға және ғылымды дамытуға бағытталған бюджет қаражатының тиімділігіне аудит жүргізу мәселелерін зерттеу. – Зерттеу жұмысы. – Астана, 2016.

УДК 338.22

Кари А.М.

Научный консультант отдела
прикладных научных исследований
РГП «ЦИФН»

Кулмурзинова Г.А.

Научный консультант отдела
прикладных научных исследований
РГП «ЦИФН»

Особенности проведения аудита эффективности бюджетных средств, направленных на развитие науки

В статье рассматриваются методологические проблемы оценки эффективности научной деятельности и ее влияния на экономику Республики Казахстан. Авторами раскрывается специфичность проведения аудита эффективности средств, направленных на развитие науки. В статье даются предложения по формированию методологической базы, необходимой для полноценной реализации функций органов государственного аудита.

Ключевые слова: аудит эффективности, развитие науки, результаты научной деятельности.

«ҚБЗО» РМК

Features of the audit of efficiency budget aimed at the development of science

In the article the methodological problems of evaluating of scientific activity and its impact on the economy of the Republic of Kazakhstan are considered. The authors reveal the specificity of performance audit of funds allocated for the development of science. The article provides suggestions for the formation of the methodological framework necessary for the full implementation of the state audit organ functions.

Keywords: performance audit, development of science, results of scientific activity

В своем Послании народу Казахстана от 17 января 2014 года Глава государства в качестве одного из главных направлений развития нашего общества определил инновационное развитие и формирование новой модели наукоемкой экономики. В соответствии с таким подходом для создания новых высокотехнологических отраслей потребуются

увеличение инвестиций в науку до 3% ВВП к 2050 году.[1]

В целях обеспечения реального вклада науки для ускоренной диверсификации и устойчивого развития экономики страны в Казахстане реализуется программа государственной поддержки науки. В настоящее время можно выделить три основных направления поддержки – это совершенствование норма-

тивной правовой базы, модернизация инфраструктуры науки, финансовое обеспечение научной деятельности.

Согласно Закону РК «О науке» финансирование научной и (или) научно-технической деятельности из государственного бюджета осуществляется в следующих формах.

Схема 1. Формы финансирования

Рациональное использование бюджетных средств, выделяемых в рамках грантового и программно-целевого финансирования, обеспечивается распределением ресурсов между пятью приоритетами развития науки, одобренными на заседании Высшей научно-технической комиссии при Правительстве РК:

- рациональное использование природных ресурсов, переработка сырья и продукции,
 - наука о жизни,
 - интеллектуальный потенциал страны,
 - энергетика и машиностроение,
 - информационные и телекоммуникационные технологии.
- [2]

Научная деятельность осуществляется путем выполнения фундаментальных, прикладных исследований и опытно-конструкторских разработок. В свою очередь, по предмету исследования все научно-технические проекты реализуются по специализированным научным направлениям, таким как естественные, технические, общественные, гуманитарные науки.

Как правило, результатами научно-исследовательских работ

являются научные публикации (статьи, монографии, отчет о научно-исследовательской работе); опытные образцы, топологии интегральной микросхемы; программное обеспечение; научные открытия; техническая документация. Результаты научно-технической деятельности (далее – РНТД) могут быть защищены патентом, свидетельством о регистрации, приказом о признании секретом производства (ноу-хау) и т.д. В экономическом аспекте РНТД должны приводить к наращиванию нематериальных активов, продаже лицензий. В общей сложности, следствием научной деятельности является научный, социальный, экономический, экологический или импортозамещающий эффект.

Как следует из основных программных документов страны, цель науки в Казахстане, в большей степени, связана с обеспечением реального вклада науки в развитие экономики путем ускоренной диверсификации, создания наукоемких высокотехнологичных производств, ухода от сырьевой и технологической зависимости. Для этого все исследования, финансируемые за

счет средств государственного бюджета, вне зависимости от того, носят ли они прикладной или фундаментальный характер, должны приводить к увеличению инновационного потенциала страны, что предполагает, в числе прочего, обязательность создания объектов интеллектуальной собственности и их введение в экономический оборот.

Таким образом, эффективность использования бюджетных средств, направленных на развитие науки, следует определять, в первую очередь, результативностью научных исследований, проведенных в рамках грантового и программно-целевого финансирования. Одним из важнейших показателей результативности научных исследований и разработок является патентная активность, отражающая технические и технологические достижения в экономике страны.

Проведенный анализ практики государственной финансовой поддержки научной и (или) научно-технической деятельности свидетельствует о том, что научный сектор не продемонстрировал достаточную эффективность в решении поставленных задач,

о чем свидетельствуют данные, представленные в таблице.

Таблица 1 – Результативность научных проектов, реализованных в рамках грантового и программно-целевого финансирования, завершенных в 2015 году

Наименование источника финансирования, приоритетного направления	Завершено проектов		По результатам реализации получен объект интеллектуальной собственности		По результатам реализации не получен объект интеллектуальной собственности	
	Кол-во	Стоимость тыс. тенге	Кол-во	Стоимость тыс. тенге	Кол-во	Стоимость тыс. тенге
Грантовое финансирование	374	2 941 415	123	1 018 684	251	1 922 731
Рациональное использование природных ресурсов, переработка сырья и продукции	53	532 612	25	261 582	28	271 030
Науки о жизни	107	772 465	36	208 025	71	564 440
Энергетика и машиностроение	50	480 331	28	232 021	22	248 310
Информационные и телекоммуникационные технологии	30	288 036	11	96 036	19	192 000
Интеллектуальный потенциал страны	134	867 971	23	221 020	111	646 951
Программно-целевое финансирование	109	3 678 508	20	1 574 987	89	2 103 521
Всего по грантовому и программно-целевому финансированию	483	6 619 923	143	2 593 671	340	4 026 252

Источник: Министерство образования и науки РК

Всего в рамках грантового и программно-целевого финансирования в 2015 году завершено 483 научных проекта общей стоимостью 6,6 млрд. тенге. В том числе в рамках грантового финансирования завершено 374 проекта на сумму 2,9 млрд. тенге, в рамках программно-целевого финансирования 109 проектов на сумму 3,6 млрд. тенге. Доля высокоэффективных и среднеэффективных проектов в общем количестве научных исследований (проектов) составляет 90%.

Из них только по 143 научным проектам общей стоимостью 2,5 млрд. тенге результаты научных исследований привели к созданию объектов интеллектуальной собственности и увеличению интеллектуального капитала страны, в том числе в

рамках грантового финансирования – 123 проекта на сумму 1 млрд. тенге (34,6%), в рамках программно-целевого финансирования – 20 проектов на сумму 1,5 млрд. тенге (42%).

По 340 научным проектам стоимостью 4 млрд. тенге или более 60% случаев результаты исследований не привели к созданию объекта интеллектуальной собственности и, тем самым, не увеличили интеллектуальный капитал страны.

В целом, результативность научных исследований, завершенных в 2015 году, не превышает 40%.

В большей степени результативность научных исследований, и, соответственно, эффективность использования средств, направленных на проведение на-

учных исследований и развитие науки, определяется практическим применением результатов научных исследований.

Согласно проведенному анализу, в соответствии с договорами, заключенными между научными организациями (исполнителями) и государственными учреждениями (заказчиком), за период с 2011 по 2015 год в целом по республике реализован 2501 научный проект. Более 80% научных проектов и программ имеют положительное заключение государственной научно-технической экспертизы.

При этом наблюдается низкая результативность и применимость результатов научно-технической деятельности. Так, на основе 2501 зарегистрированного научного проекта получено все-

го 318 результатов научно-технической деятельности, из них востребовано Заказчиком 189. Полученная продукция представлена новыми технологиями, методами и способами, сортами сельскохозяйственных культур. Однако внедрено только 64 результата НИОКР. Из 2501 научного проекта порядка 85 имеют социальный, экономический, экологический или импортозамещающий эффект.

реальным сектором экономики. Так, в ходе контрольных мероприятий часто выявляются факты неэффективного использования бюджетных средств, направленных на финансирование научных проектов (прекращение их дальнейшей реализации из-за низких оценок государственной научно-технической экспертизы); не исполнения обязательств научными организациями по обеспечению высокого уровня

о результатах развития казахстанской науки.

Вследствие этого совершенствование и унификация стандартов государственного учета, отчетности и аудита не теряет своей актуальности.

В настоящее время в Казахстане для полноценной оценки деятельности государственных органов по реализации социально-экономической политики внедрен государственный аудит, соответствующий международным стандартам, и включающий аудит эффективности. Ключевое отличие контроля эффективности от аудита эффективности заключается в том, что контроль эффективности нацелен на выявление фактов неэффективного использования средств со стороны объекта контроля. В то время как аудит эффективности направлен на формирование комплексной оценки эффективности деятельности аудируемого объекта (предмета, процесса, проблемы), включая оценку влияния результатов деятельности в аудируемой сфере на экономику страны. Концептуальное отличие аудита от контроля предусматривает различие в целях проведения мероприятия и, как следствие, – необходимость использования соответствующей методологии.

При аудите эффективности существуют общие правила и рекомендации, как провести аудиторские мероприятия качественно и результативно, при этом в сфере науки существуют свои особенности, нюансы. В зарубежных странах высшие органы аудита по-разному реализуют полномочия по проведению аудита эффективности в сфере науки. В одних странах проводят аудит нематериальных активов в составе аудита финансовой отчетности, в других осуществляют аудит эффективности использования объектов интел-

“ При разработке системы показателей и критериев оценки эффективности конкретных объектов аудита и научных проектов, государственным аудиторам следует учитывать различия в классификации научных исследований, их направлений, специализации и целевом назначении. Так, при реализации научных проектов эффективность и результативность может быть измерена такими показателями, как публикационная активность (для фундаментальных исследований), патентная активность (для прикладных исследований), количество внедренных РНТД и экономический эффект от их внедрения. Усилия в направлении развития технологий, как правило, нуждаются в других критериях оценки. ”

Обобщая результаты проведенного анализа, можно отметить, что научная продукция, предлагаемая к реализации, не востребуется и не внедряется, что препятствует достижению цели по построению наукоемкой экономики. В целом, государственное финансирование научного сектора не приводит к развитию инновационного потенциала страны.

Контролирующими органами на постоянной основе поднимаются вопросы эффективности вложений государственных средств в научно-технологические проекты и результативности взаимодействия науки с

научно-технической работы и подачи заявок на патент, отсутствия внедрения полученных результатов по научно-исследовательским темам. [3]

Следует отметить, что проведению полноценного анализа динамики развития научной сферы и оценке ее вклада в экономику страны препятствует отсутствие представления о реальной стоимости интеллектуальных ресурсов страны. Для проведения многоаспектного анализа научных проектов, оценки результатов научной деятельности и их вклада в экономику знаний необходима соответствующая система статистических данных

лектуальной собственности, в третьих – аудит эффективности использования средств, направленных на проведение научных исследований, а также деятельности госорганов, связанной с администрированием научных программ.

Анализ зарубежного опыта организации и проведения аудита эффективности показывает, что методики проведения аудита основаны на положениях общепринятых международных стандартов аудита ИНТОСАИ. Учитывая, что в них отражен лучший мировой опыт и лучшие тенденции развития государственного аудита, Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета при разработке казахстанских процедурных стандартов имплементировал основные положения стандартов ИНТОСАИ. Нормативным постановлением от 31 марта 2016 года № 5-НҚ утвержден процедурный стандарт внешнего государственного аудита и финансового контроля по проведению аудита эффективности, а приказом Председателя Счетного комитета – методологическое руководство по его применению. На их основе авторами статьи разработана отдельная методология аудита эффективности научной сферы

по трем уровням: оценки эффективности и результативности научно-исследовательских работ и научных организаций, государственного управления в сфере науки.

Основу методологии составил системный подход, сочетающий в себе анализ внутренней и внешней среды, оценку эффективности функционирования научной системы. При анализе внешней среды (анализ отрасли, рынка, правовой среды) изучаются факторы, которые могут воздействовать на текущую стратегию, возможности и угрозы, а также их влияние на результативность. Анализ внутренней среды (финансы и учет, персонал, организационная культура) позволит оценить, какие внутренние возможности, потенциал используются для достижения поставленных целей.

Проблема оценки научной системы является одной из ключевых при аудите эффективности и может быть рассмотрена в следующих основных аспектах:

- оценка обоснованности бюджетных заявок на выполнение научных проектов;
- оценка степени достижения и качества результатов научной деятельности;
- оценка результативности научной деятельности и ее влия-

ния на экономику страны;

- оценка управления научной деятельностью.

Оценка эффективности научной системы базируется на аудите институтов, образующих систему, и аудите отдельных бизнес-процессов.

При этом следует иметь в виду различия между наукой и управлением наукой. Управлением в научной сфере занимаются пять структур: Правительство Республики Казахстан, Высшая научно-техническая комиссия, национальные научные советы, уполномоченный орган и отраслевые уполномоченные органы, Национальный центр государственной научно-технической экспертизы. Реализацией научных исследований (наукой) занимаются различные аккредитованные научные организации, прошедшие конкурсный отбор и заключившие договор на выполнение научно-исследовательских работ. Соответственно, управление наукой и научная деятельность характеризуются множеством различных исполнителей мероприятий или задач, бизнес-процессов, направленных на получение заданного результата, а также прямых и конечных результатов деятельности.

Схема 2. Основные бизнес-процессы в сфере науки

Специфика научной деятельности заключается в том, что в рамках государственной поддержки научных программ происходит распределение ограниченных финансовых средств между большим количеством заявителей и проектов. В этой связи, для оценки экономности, эффективности и результативности (продуктивности) использования бюджетных средств, выделенных на науку, возникает необходимость проведения анализа за результативности отдельных научных проектов, оценки результатов исследований и степени внедрения научных достижений в практику. В соответствии с Законом РК «О государственном аудите и финансовом контроле» в целях оптимального использования трудовых, материальных и финансовых ресурсов, задействованных при осуществлении государственного аудита, и повышения результативности своей деятельности органы государственного аудита при организации аудиторских мероприятий применяют риск-ориентированный подход. В дополнение к данному подходу, государственным

аудиторам при аудите научной сферы рекомендовано предусмотреть группировку проектов по научно-техническим задачам и направлениям с последующей экспертной оценкой групп проектов по показателям качества и формированием обобщенной оценки.

Одной из проблем при аудите является оценки качества научных проектов. Для экспертизы характерна высокая степень субъективности и рисков, связанных с оцениванием полученных новых знаний и адекватности стоимости их получения. Для решения данной проблемы, помимо привлечения внешних экспертов, предлагается проведение оценки проектов на основе:

- сопоставления с аналогичными научными проектами по показателям расходов, продолжительности, объему вовлеченных ресурсов, значимости ожидаемых результатов;
- сопоставление степени реализации целей проекта с затраченными на это средствами;
- сравнительного анализа по показателям продуктивности,

результативности, экономности и эффективности.

При разработке системы показателей и критериев оценки эффективности конкретных объектов аудита и научных проектов, государственным аудиторам следует учитывать различия в классификации научных исследований, их направлений, специализации и целевом назначении. Так, при реализации научных проектов эффективность и результативность может быть измерена такими показателями, как публикационная активность (для фундаментальных исследований), патентная активность (для прикладных исследований), количество внедренных РНТД и экономический эффект от их внедрения. Усилия в направлении развития технологий, как правило, нуждаются в других критериях оценки.

Эти и другие вопросы аудита, показатели и критерии оценки эффективности легли в основу методологии аудита эффективности использования бюджетных средств, направленных на финансирование научной деятельности и развитие науки.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Стратегия «Казахстанский путь - 2050: единая цель, единые интересы, единое будущее, Послание Президента РК от 17 января 2014 года // URL: http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president?page=2
2. Протокол заседания Высшей научно-технической комиссии при Правительстве Республики Казахстан от 22 июня 2013 года
3. Исследование вопросов проведения аудита эффективности бюджетных средств, направленных на формирование интеллектуальных активов государства и развитие науки с разработкой методологического руководства, протестированного на основе пилотного проекта. – Исследовательская работа. – Астана, 2016. – 219 с.

Е.А. Әубәкіров

«ҚБЗО» РМК Қолданбалы ғылыми
зерттеулер бөлімінің ғылыми
консультанты

С.А. Жамышева

«ҚБЗО» РМК Қолданбалы ғылыми
зерттеулер бөлімінің ғылыми
консультанты

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінде анықталатын бұзушылықтар сыныптауышын жетілдіру мәселелері

«ҚБЗО» РМК

Бұл мақаланың мақсаты мемлекеттік аудиттің қағидаттары мен типтеріне жауап беретін бұзушылықтар сыныптауышының жаңа тәсілдерін айқындау, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінде анықталатын бұзушылықтарды сыныптаудың шетелдік тәжірибесін қарау, қолданыстағы Бұзушылықтар сыныптауышын талдау болып табылады.

Түйінді сөздер: Бұзушылықтар сыныптауышы, экономикалық шығындар, залал, айрылып қалған пайда, бюджет қаражатын тиімсіз пайдалану.

Мемлекеттік қаржы ресурстарын басқару сапасын арттырудың тиімді құралдарын іздестіру мәселесі экономикалық даму деңгейіне, бюджет саясатының ерекшеліктеріне қарамастан, әлемнің көптеген мемлекеттері үшін өзекті болып табылады.

Мемлекеттің қаржы ресурстарын басқару элементтерінің бірі мемлекеттік

қаржылық бақылау жүйесі және оның тиісті құралдары, соның ішінде бюджеттік құқық бұзушылықтар үшін санкциялар болып табылады. Мемлекеттік органдардың қаржылық құқықтық қатынастардағы бұзушылықтар мен қылмыстарды болдырмау қабілетіне тікелей мемлекеттің қаржылық, сондай-ақ оның салдары ретінде экономикалық қауіпсіздігі байланысты. [1]

2016 жылғы зерттеулердің ая-

сында Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу орталығы» РМК ұсыныстар әзірлей отырып, мемлекеттік аудитке көшу жағдайында мемлекеттік аудит объектілерінде анықталатын бұзушылықтарды сыныптау мен есепке алу мәселелері бойынша зерттеу жүргізді. Осы мақалада бұзушылықтарды сыныптаудың халықаралық тәжірибесі, Есеп комитеті өткізетін

бақылау іс-шараларының талдауы қаралып, қолданыстағы сыныптауышты жетілдіру бойынша ұсыныстар жасалатын болады.

Қазіргі уақытта халықаралық тәжірибеде бюджетті атқару, мемлекеттің бюджет қаражаты мен активтерін тиімді, нысаналы және дәйекті пайдалану кезінде жол берілетін бұзушылықтарды сыныптаудың бірыңғай тәсілі мен жалпы тенденциялары жоқ. ТМД-ның жоғары қаржылық бақылау органдарының (бұдан әрі - ЖКБО) жұмыс тәжірибесіне қарағанда шетелдік мемлекеттердің көпшілік ЖКБО-да «бұзушылық» термині қолданылмайды. Аса жиі қолданылатын терминдер «аудитті анықтау (бұзушылықтарды анықтау)» немесе «заңнаманы сақтамау» болып табылады. Әдеттегідей, бұзушылықтар сыныптауышы ЖКБО-ның жұмысында басты назарда болатын нәрсеге, яғни жалпы бюджеттің атқарылуын бақылауға, қаржылық есептілікті және тиімділікті бақылауға, сондай-ақ қандай да бір фактіні бұзушылықтар фактісіне жатқызу бойынша шешімдер шығару жөніндегі ЖКБО-ның өкілеттіктеріне және жол берілетін бұзушылықтарға санкция қолдану бойынша бақылауға байланысты [2].

Басқа мемлекеттерге қарағанда Ресейде бұзушылықтар сыртқы мемлекеттік аудит (бақылау) барысында анықталатын бұзушылықтар сыныптауышына топтастырылады [3].

Қазақстанда «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» ҚР Заңына сәйкес 2015 жылғы 28 қарашадағы № 6-НҚ-мен мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінде анықталатын Бұзушылықтар сыныптауышы (бұдан әрі – Сыныптауыш) бекітілді. Бақылаудың толықтығы және Есеп

комитетіне жүктелген функцияларға сәйкестігін қамтамасыз ету үшін Сыныптауышта құқық нормаларын бұзғаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген нормалар, жауапкершілік түрлері қарастырылған, бұл бюджет заңнамасын әкімшілік және қылмыстық кодекстерге сәйкес келтіруге ықпал етеді [4] [5].

Бұдан басқа, бұл бюджетті және бюджеттен тыс қорларды

“

«Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Заңда тиімділік аудитінің 14 бағыты және сәйкестік аудитінің 12 бағыты қарастырылған. Әсіресе, Ұлттық қордың қалыптасуы мен пайдаланылуына, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банк активтерінің пайдаланылуына сәйкестік аудитін, мемлекеттік борыштың қалыптасуы мен басқарылуына аудит жүргізу көзделген. Сыныптауышта іс жүзінде осы аудит бағыттары бойынша нормативтік және құқықтық нормалардың кешенді талдауы қамтылмаған.

”

атқару және мемлекеттік меншікті иелену, бақылау органдарының ұйғарымдарын орындау кезінде заң талаптарын бұзғаны үшін мемлекеттік лауазымды тұлғалардың жауапкершілігін нақтылау мен арттыруға, бюджет қаражатын қайтару тетігін және қамтамасыз етілмеген бюджет кредиттерін, қарыздарды бергені үшін лауазымды тұлғалардың жауапкершілігін бекітетін құқықтық нормаларды белгілеуге ықпал етеді.

Сыныптауышта залал түрлерін көрсете отырып, «залал» ұғымы қолданылған. Ресейде залал белгілі бір әдістеме бойынша, әсіресе нақты деректерді нормативтік құқықтық актілерде берілген нормалармен салыстыру негізінде айқындалады.

Шетелдік тәжірибеде «экономикалық шығындар» ұғымы қолданылады, бұл бюджет қаражатының нәтижесіз шығындары, мемлекет және квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерін жоғалту болып табылады. Біздің пікірімізше, бұл терминді бізде де қолдануға болады, ал залалды сот айқындайды.

Шетелдік тәжірибеде, әсіресе Ресейде бұзушылықтар кезінде айрылып қалған пайда айқында-

лады. Қолданыстағы сыныптауышта мұндай ұғым қолданылмайды. Айрылып қалған пайданы рәсімдік бұзушылықтар және бюджет қаражатын, сондай-ақ мемлекет және квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерін тиімсіз пайдалану және басқару кезінде айқындаған жөн.

Жалпы шетелдік тәжірибені талдау негізінде мынадай тұжырымдар жасауға болады:

1. «Экономикалық шығындар» мағынасы «залал» ұғымына үйлеседі. Бұл ретте тікелей және жанама залал болады;

2. Қазақстанда мемлекеттік аудит жүргізу кезінде айрылып қалған пайданы есептеу қажет деп санаймыз;

3. Түрлі типті аудит (сәйкестік аудиті, қаржылық есептілік ау-

диті, тиімділік аудиті) жүргізу кезінде бұзушылықтар анықталады;

4. Қаралып отырған мемлекеттерде анықталатын бұзушылықтар барлық бұзушылық түрлері және ықпал ету шаралары көрсетілген жекелеген (бірыңғай) құжатпен ресімделмеген нақты заңның немесе қағиданың негізінде топтастырылады;

5. Қазақстан Республикасында мемлекеттік аудит объектілерінде анықталатын Бұзушылықтар сыныптаушының болуын және олардың есепке алынуын жөн деп санаймыз. Бұл ретте жою әдістерін жоққа шығаруды ұсынамыз.

Сондай-ақ Сыныптаушыты пайдалану тәжірибесі негізгі проблемаларға байланысты оны жетілдіру қажеттілігіне нұсқайды:

біріншіден, бірдей бұзушылықтарды рәсімдік және қаржылық ретінде сыныптауға болады, бұл сыбайлас жемқорлық тәуекелін жеткілікті дәрежеде жоққа шығармайды;

екіншіден, қаржылық бұзушылықтар міндетті өтеуге (қалпына келтіруге) жатады. Инвестициялық жобалардың ескіру немесе аяқталу (шарт қатынастарының аяқталу) мерзімінің өтуіне байланысты жою әдістері қаржылық бұзушылықтар үшін қолданылмайды.

Есеп комитеті өткізетін бақылау іс-шараларының талдауы бюджет қаражаты бойынша шығыстарды тиімсіз жоспарлау, бюджет, салық және кеден заңнамасының жетілмеуі, мемлекеттік сатып алу өткізу қағидаларының сақталуын әлсіз бақылау, мемлекет активтерін басқару кезінде тиімсіз менеджмент, төмен қаржылық тәртіп және жол берілген бұзушылықтар үшін жауапкершіліктің болмауы салдарынан

болатын бұзушылықтардың жүйелілігін куәландырады.

Бұзушылықтарға жүргізілген талдау ұзақ мерзімді активтер мен күрделі салымдармен байланысты бұзушылықтардың 40%-дан асатынын көрсетті, әсіресе күрделі жөндеуге арналған шығыстар негізгі құралдар объектілерінің баланстық құнының ұлғаюына жатқызылмайды, аяқталмаған құрылыс объектілері негізгі құралдар ретінде кіріске жатқызылады.

Сыныптаушы қолданыстағы нормаларға, Бюджет кодексінің ережелеріне және оның заңға тәуелді актілеріне (Бюджет өтінімін жасау қағидаларына, Бюджетті атқару қағидаларына және тағы басқаларға), Салық және Кеден кодекстеріне, Еңбек кодексіне, Мемлекеттік сатып алу және мемлекеттік мүлік туралы заңдарға және т.б. сәйкес құрылған. Мұнымен қоса, сыныптаушыта Бюджет қаражатын басқару тиімділігін бағалау, жетекшілік ететін салаларда, ортада, өңірде стратегиялық мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу және оларды іске асыру тиімділігін бағалау әдістемелерінің, сондай-ақ Мемлекеттік мүлікті басқару тиімділігін бағалау қағидаларының және т.б. жекелеген нормалары, көрсеткіштері қолданылмаған.

Бюджет кодексінде мемлекеттік аудитте пайдаланылуға тиісті жаңа ережелер регламенттелген. Әсіресе, бюджеттік бағдарламаларды тиімсіз орындау, нәтижелердің көрсеткіштері – мемлекеттік органдардың қызметін сипаттайтын нысаналы индикаторлардың, тікелей және жанама нәтижелердің жиынтығы. Бұдан басқа, Бюджет кодексінің «Нәтижелерді бағалау» 113-бабында нәтижелерді бағалау стратегиялық жоспар мен бюджеттік бағдарламалардың іске

асырылуын бағалау негізінде мемлекеттік орган қызметінің мемлекет, өңір экономикасының дамуына тигізетін әсерін кешенді бағалау ретінде көзделген. Сыныптаушы мұндай бағалауға бағдарланбаған.

Осыған байланысты, мыналар бюджет қаражатын тиімсіз пайдалану болып табылады:

- жоспарланған қаражат көлемін пайдалану кезінде белгіленген нәтижеге (көлемі және (немесе) сапасы бойынша) қол жеткізбеу;

- нәтижеге көп шығынмен қол жеткізу;

- қаражаттың тиімсіз пайдаланылуын көздейтін олардың бүркеме шығысы.

«Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Заңда тиімділік аудитінің 14 бағыты және сәйкестік аудитінің 12 бағыты қарастырылған. Әсіресе, Ұлттық қордың қалыптасуы мен пайдаланылуына, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банк активтерінің пайдаланылуына сәйкестік аудитін, мемлекеттік борыштың қалыптасуы мен басқарылуына аудит жүргізу көзделген. Сыныптаушыта іс жүзінде осы аудит бағыттары бойынша нормативтік және құқықтық нормалардың кешенді талдауы қамтылмаған.

Қазіргі уақытта бюджет қаражаты, Ұлттық қордың және Бірыңғай зейнетақы жинақтау қорының қаражаты есебінен шаруашылық жүргізуші субъектілерді, шағын және орта бизнесті және өңірлерді қолдаудың түрлі жаңа тетіктері қолданылады. Сөйтіп, әкімдіктер «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ нақты сатып алушысы үшін ұлттық валютада облигациялар шығарады. Әкімдіктердің бағалы қағаздарды шығаруы «Нұрлы жол» бағдарламасы аясында кредиттік және жалдамалы тұрғын үй

құрылысына қаражат тарту мақсатында жүзеге асырылады. Бұл мақсаттарға «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ арқылы бюджеттен ақшалай қаражат бөлінген.

Экспортқа дейінгі және экспорттық қаржыландыруды ынталандыру үшін Ұлттық қордың қаражаты көзделген. Осы қаражатты Бірыңғай зейнетақы жинақтау қорының қаражатымен «микширлеу» есебінен тетік әзірленіп, әлеуетті экспорттық операциялардың тізбесі қалыптасты. Бұл жаңа тетіктер зерделеу мен бағалауды талап етеді, себебі бюджет қаражаты пайдаланылады.

Көрсетілген фактілер Сыныптауышты айтарлықтай пысықтау қажет екендігін куәландырады.

Осылайша, бұзушылықтарды барынша толық қамту үшін Сыныптауышта мыналарды жүзеге асыру ұсынылады:

1. Келесі бөлімдерді толықтыру:

1-бөлім. Қаражаттың бюджетке түсуі кезіндегі заңнама

бұзушылықтары, әсіресе салық жеңілдіктері мен артықшылықтары, ҚҚС бойынша дебеттік сальдо мәселелері бойынша және залалды (экономикалық шығындарды), айрылып қалған пайданы айқындау әдістемесін ұсына отырып басқа да;

3-бөлім. 1) Мемлекет активтерін, квазимемлекеттік сектор субъектілерін басқару мен пайдалану кезіндегі заңнама бұзушылықтары, қаржы активтері, материалдық емес активтер, зияткерлік меншік, сондай-ақ гранттық, нысаналықаржыландыру аясында жүзеге асырылатын ғылыми зерттеулердің нәтижелеріне сараптама жүргізу мәселелері жөніндегі кіші бөлімдермен толықтыру.

2. Жекелеген тарауларда Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаражатын қалыптастыру мен пайдалану мәселелерін қарау.

3. Жекелеген бөлімде мемлекеттік борышты және квазимемлекеттік сектор борышын қалып-

тастыру мен пайдалану мәселелерін қарау.

4. Жекелеген бөлімде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің активтерін пайдалану мәселелерін ресімдеу.

5. Айрылып қалған пайданы айқындай отырып, тікелей және жанама нәтижелердің қол жеткізілмеуіне әсер еткен рәсімдік бұзушылықтарды құндық шамада көрсету.

7. Жекелеген бөлімде экономикалық шығынды және айрылып қалған пайданы айқындай отырып, бюджет қаражатын және мемлекет активтерін тиімсіз пайдалану мәселелерін қарау.

Сәйкесінше, алынған зерттеу нәтижелерінің тәжірибелік маңызы жаңа бөлімдерді сыныптауышқа енгізу барысында әзірленген ұсынымдар мен ұсыныстарды және залалды, айрылып қалған пайданы айқындау мен өлшеу бойынша әдіснамалық құралды тікелей қолдану қажеттілігі мен мүмкіндігіне байланысты.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

1. О. Өксікбаев, А. Мұхамедиева. Применение санкций в качестве инструмента, сдерживающего нарушения бюджетного законодательства, 2004 ж.;
2. Система и принципы организации финансового контроля в Европейских странах. Бұл мақала «Евразийский юридический журнал» журналында жарияланды, № 3 (46) 2012ж.;
3. Сыртқы мемлекеттік аудит (бақылау) барысында анықталатын Бұзушылықтар сыныптауышы, Ресей Федерациясының Есеп комитеті алқасы мақұлдаған (2014ж. 18 желтоқсандағы № 63К/8 хаттама, 2015ж. 22 желтоқсандағы редакциямен). 2016 жылғы қаңтардан бастап қолданылады;
4. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының 12.11.2015ж. №392-V Заңы;
5. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау объектілерінде анықталатын бұзушылықтар сыныптауышын бекіту туралы» Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2015 жылғы 28 қарашадағы № 6-НҚ нормативтік қаулысы.

Вопросы совершенствования классификатора нарушений, выявляемых на объектах государственного аудита и финансового контроля

Целью данной статьи является определение новых подходов к классификации нарушений, отвечающих принципам и типам государственного аудита, рассмотрение зарубежного опыта классификации нарушений, анализ действующего Классификатора нарушений, выявляемых на объектах государственного аудита и финансового контроля

Ключевые слова : Классификатор нарушений, экономические потери, ущерб, упущенная выгода, неэффективное использование бюджетных средств.

Проблема поиска эффективных инструментов повышения качества управления государственными финансовыми ресурсами является актуальной для многих стран мира независимо от уровня их экономического развития, особенностей бюджетной политики.

Одним из составляющих элементов управления финансовыми ресурсами государства является система государственного финансового контроля и ее соответствующий инструментарий, в том числе санкции за бюджетные правонарушения. От способности государственных органов предотвращать нарушения и преступления в финансовых правоотношениях напрямую зависит финансовая и, как следствие, экономическая безопасность государства. [1]

В рамках исследований 2016

года РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений» Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета проведено исследование по вопросам классификации и учета нарушений, выявляемых на объектах государственного аудита в условиях перехода на государственный аудит с выработкой рекомендаций. В данной статье будет рассмотрена международная практика классификации нарушений, анализ контрольных мероприятий, проводимых Счетным комитетом, предложены рекомендации по совершенствованию действующего классификатора.

В настоящее время в международной практике отсутствует единый подход и общие тенденции классификации нарушений, допускаемых при исполнении бюджета, эффективным, целевом и обоснованном использовании

бюджетных средств и активов государства. В отличие от практики работы высших органов финансового контроля (далее – ВОФК) СНГ, в большинстве ВОФК зарубежных стран термин «нарушение» не используется. Наиболее часто употребляемыми терминами служат «обнаружение (выявление нарушений) аудита» или «несоблюдение законодательства». Как правило, классификация нарушений зависит от того, на что делается акцент в работе ВОФК. То есть, на контроль за исполнением бюджета в целом, контроль финансовой отчетности и эффективности, а также от полномочий ВОФК по вынесению решений по поводу отнесения того или иного факта к факту нарушения и контроль по наложению санкций за допускаемые нарушения[2].

В отличие от других стран в России нарушения группируются

в классификатор нарушений, выявляемых в ходе внешнего государственного аудита (контроля) [3].

В Казахстане в соответствии с Законом РК «О государственном аудите и финансовом контроле» от 28 ноября 2015 года за № 6-НК утвержден Классификатор нарушений, выявляемых на объектах государственного аудита и финансового контроля (далее – Классификатор). Для полноты контроля и обеспечения соответствия функциям, возложенным на Счетный комитет, в Классификаторе предусмотрены нормы, виды ответственности, установленные законами Республики Казахстан за нарушения норм права, что способствует приведению бюджетного законодательства в соответствие с административным и уголовным кодексами. [4] [5]

Кроме того, это способствует уточнению и повышению ответственности государственных должностных лиц за нарушение требований закона при исполнении бюджетов и внебюджетных фондов и распоряжении государственной собственностью, исполнении предписаний контрольных органов, установлению правовых норм, закрепляющих механизм возврата бюджетных средств и ответственность должностных лиц за предоставление необеспеченных бюджетных кредитов, ссуд.

В Классификаторе использовано понятие «ущерб» с указанием видов ущерба. В России же ущерб определяется по определенной методике, в основном на базе сравнения фактических данных с утвержденными нормами.

В зарубежной практике используется понятие экономические потери – это безрезультатные затраты бюджетных средств, утрата активов государства и субъектов квазигосударственного сектора. На наш взгляд, этот термин можно использовать и у нас, а ущерб определяет суд.

“ Одним из составляющих элементов управления финансовыми ресурсами государства является система государственного финансового контроля и ее соответствующий инструментарий, в том числе санкции за бюджетные правонарушения. От способности государственных органов предотвращать нарушения и преступления в финансовых правоотношениях напрямую зависит финансовая и, как следствие, экономическая безопасность государства. ”

В зарубежной практике, в частности, в России, определяется упущенная выгода при нарушениях. В действующем Классификаторе такое понятие не используется. Упущенную выгоду целесообразно определять при процедурных нарушениях и неэффективном использовании и управлении бюджетными средствами, а также активов государства и субъектов квазигосударственного сектора.

В целом, на основе анализа зарубежного опыта, можно сделать следующие выводы:

1. Значение «экономические потери» подходит к понятию «ущерб». При этом бывает прямой и косвенный ущерб;

2. Полагаем целесообразным считать «упущенную выгоду» при проведении государственного аудита в Казахстане;

3. Нарушения выявляются при проведении различных типов аудита (аудит соответствия, аудит финансовой отчетности, аудит эффективности);

4. Нарушения в рассмотренных странах группируются на основе конкретного закона или правила, которое было нарушено, но не оформлены отдельным (единым) документом (классификатором) в котором были бы указаны все виды нарушений и меры реагирования;

5. Считаю целесообразным в Республике Казахстан наличие Классификатора и учета нарушений, выявляемых на объектах го-

сударственного аудита. При этом, предлагаем исключить способы устранения.

Вместе с тем, практика применения Классификатора указывает на необходимость его совершенствования, в связи с основными проблемами:

во-первых, одни и те же нарушения можно квалифицировать как процедурные, так и финансовые, что в не достаточной мере исключает коррупционный риск;

во-вторых, финансовые нарушения подлежат обязательному возмещению (восстановлению). Тогда как в связи истечением сроков давности или завершении инвестиционных проектов (окончания договорных отношений) способ устранения для финансовых нарушений не применим.

Анализ контрольных мероприятий, проводимых Счетным комитетом, свидетельствует о системности допускаемых нарушений вследствие низкой эффективности планирования расходов бюджетных средств, несовершенства бюджетного, налогового и таможенного законодательств, слабого контроля за соблюдением правил проведения государственных закупок, неэффективного менеджмента при управлении активами государства, низкой финансовой дисциплины и отсутствия ответственности за допущенные нарушения.

Анализ нарушений показывает, что более 40% составляют нарушения, связанные с учетом

долгосрочных активов и капитальных вложений, в частности, расходы на осуществление капитального ремонта не относят на увеличение балансовой стоимости объектов основных средств, незавершенные объекты строительства приходуются, как основные средства.

Классификатор построен на действующих нормах, положениях Бюджетного кодекса и его подзаконных актов (Правил составления бюджетной заявки, Правил исполнения бюджета и другие) Налогового и Таможенного кодексов, Трудового кодекса, законов о государственных закупках и государственном имуществе и т.д. Вместе с тем, в классификаторе не использованы отдельные нормы, показатели Методики оценки эффективности управления бюджетными средствами, оценки эффективности достижения и реализации стратегических целей и задач в курируемых отраслях, сфере, регионе, а также Правил оценки эффективности управления государственным имуществом и другие.

В Бюджетном кодексе регламентированы новые положения, которые должны быть использованы в государственном аудите. В частности, неэффективное исполнение бюджетных программ, показатели результатов – совокупность целевых индикаторов, прямых и конечных результатов, характеризующих деятельность государственных органов. Кроме того, в статье 113 Бюджетного кодекса «Оценка результатов» предусмотрена оценка результатов, как комплексная оценка влияния деятельности государственного органа на развитие экономики страны, региона на основании оценки реализации стратегического плана и бюджетных программ. Классификатор не ориентирован на такую оценку.

В этой связи, неэффективным использованием бюджетных средств является:

- не достижение заданного

результата (по объему и (или) качеству) при использовании запланированного объема средств;

- достижение результата с большими, чем это было возможно, затратами;

- завуалированный расход средств, который изначально предполагает их неэффективное использование.

В Бюджетном кодексе регламентированы новые положения, которые должны быть использованы в государственном аудите. В частности, неэффективное исполнение бюджетных программ, показатели результатов – совокупность целевых индикаторов, прямых и конечных результатов, характеризующих деятельность государственных органов. Кроме того, в статье 113 Бюджетного кодекса «Оценка результатов» предусмотрена оценка результатов, как комплексная оценка влияния деятельности государственного органа на развитие экономики страны, региона на основании оценки реализации стратегического плана и бюджетных программ. Классификатор не ориентирован на такую оценку.

В Законе РК «О государственном аудите и финансовом контроле» предусмотрены 14 направлений аудита эффективности и 12 направлений аудита соответствия. В частности, аудит соответствия формирования и использования Национального фонда, использования активов Национального Банка Республики Казахстан, аудит формирования и управления государственным долгом. В Классификаторе практически не содержится комплексный анализ нормативных и правовых норм по этим направлениям аудита.

В настоящее время за счет бюджетных средств, средств Национального фонда и Единого накопительного пенсионного фонда используются различные новые механизмы поддержки хозяйствующих субъектов, малого

и среднего бизнеса и регионов. Так, акиматами выпускаются облигации в национальной валюте под конкретного покупателя АО «НУХ «Байтерек». Выпуск ценных бумаг акиматами осуществляется для привлечения средств под строительство кредитного и арендного жилья в рамках программы «Нұрлы жол».

На эти цели из бюджета выделены денежные средства через АО «НУХ «Байтерек».

Для стимулирования предэкспортного и экспортного финансирования предусмотрены средства Национального фонда. За счет «микширования» этих средств со средствами Единого накопительного пенсионного фонда разработан механизм, сформирован перечень потенциальных экспортных операций. Эти новые механизмы требуют изучения и оценки, так как используются бюджетные средства.

Все указанные факты свидетельствуют о том, что Классификатор необходимо существенно доработать.

Таким образом, для более полного охвата нарушений предлагается в Классификаторе:

1. Дополнить следующее

разделы:

Раздел 1. Нарушения законодательства при поступлении средств в бюджет, в частности, по налоговым льготам и преференциям, вопросам дебетового сальдо по НДС и другие с предложением методики определения ущерба (экономических потерь), упущенной выгоды;

Раздел 3. 1) Нарушения законодательства при управлении и использовании активов государства и субъектов квазигосударственного сектора, дополнить подразделами, в частности, по вопросам финансовых активов, нематериальных активов, интеллектуальной собственности, а также по вопросам проведения экспертизы результатов научных исследований, осуществляемых в

рамках грантового, целевого финансирования.

2. Предлагаем отдельными главами рассмотреть вопросы формирования и использования средств Национального фонда Республики Казахстан.

3. Отдельным разделом предлагаем рассмотреть вопросы формирования и управления государственным долгом и долгом квазигосударственного сектора.

4. Вопросы использования активов Национального Банка Республики Казахстан считаем необходимым оформить отдельным разделом.

5. Процедурные нарушения, повлиявшие на не достижение прямых и конечных результатов, предлагаем отражать в стоимостном выражении с определением

упущенной выгоды.

7. Вопросы неэффективного использования бюджетных средств и активов государства целесообразно рассмотреть отдельным разделом, с определением экономических потерь и упущенной выгоды.

Следовательно, практическая значимость полученных результатов исследования вытекает из востребованности и возможности непосредственного применения разработанных предложений и рекомендаций в ходе практического внедрения новых разделов в классификатор и методологического инструментария по определению и измерению ущерба, упущенной выгоды.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. Применение санкций в качестве инструмента, сдерживающего нарушения бюджетного законодательства О. Оксикбаев, А. Мухамедиева 2004 г.;
2. Система и принципы организации финансового контроля в Европейских странах, статья опубликована в Евразийском юридическом журнале № 3 (46) 2012 г.;
3. Классификатор нарушений, выявляемых в ходе внешнего государственного аудита (контроля), одобрен Коллегией Счетной палаты Российской Федерации (протокол от 18 декабря 2014 г. № 63К/8, в редакции от 22 декабря 2015 г.). Используется с января 2016 года;
4. Закон Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» №392-V от 12.11.2015;
5. Нормативное постановление Счетного комитета за исполнением республиканского бюджета 28 ноября 2015 года за №6-НК «Об утверждении Классификатора нарушений, выявляемых на объектах государственного аудита и финансового контроля».

Қ.А. Молдабаев

«ҚБЗО» РМК Қолданбалы ғылыми
зерттеулер бөлімінің ғылыми
консультанты

Г.С. Ордабаева

«ҚБЗО» РМК Қолданбалы ғылыми
зерттеулер бөлімінің ғылыми
консультанты

Салық түсімдерінің сәйкестігіне мемлекеттік аудит жүргізу әдіснамасына кейбір ұсынымдар

«ҚБЗО» РМК

Бұл мақаланың мақсаты түсімдерге аудит жүргізу кезінде қолданылатын мемлекеттік аудит әдіснамасына қойылатын талаптарды қарау болып табылады. Халықаралық тәжірибені және түсімдердің аудиті кезінде кейбір мәселелерді қарау.

Түйінді сөздер: сәйкестік аудиті, әдіснамалық тәсілдер, салықтар, мемлекеттік аудит.

Барлық деңгейдегі бюджет мемлекеттің дамуы мен гүлденуінде, ғылыми-техникалық прогрестің ілгерілеуінде, экономиканың дамуында маңызды рөл ойнайды. Дамыған мемлекеттерде ЖІӨ-ге шаққандағы мемлекеттік бюджет кірісі мыналарды құрайды: Австралияда - 50,6%, Норвегияда - 55,2% және Канадада - 39,8%. [1]

Бұл ретте Қазақстанда ЖІӨ-ге шаққандағы республикалық бюджет кірісі 2008 жылдан бастап төмендеді және 2015 жылы республиканың ЖІӨ-де 18,7% құрады. [2] Бюджет кірісінің ауқымды үлесін салықтар құрайды, бұл кірістің маңызды компоненттерінің бірі

- салықтарға мемлекеттік аудит жүргізу әдіснамасын әзірлеу қажеттілігін білдіреді. Осыған орай, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу орталығы» РМК салықтық және салықтық емес түсімдерге сәйкестік аудитін жүргізудің әдіснамалық басшылығын әзірлеу мәселелері бойынша зерттеу жүргізді.

Салық түсімдеріне аудит жүргізу бойынша оң тәжірибесі бар мемлекеттерден мыналарды атап көрсетуге болады: Ұлыбританияның Ұлттық Аудит Офисі, Эстонияның Ұлттық Аудиторлық Офисі және Нидерланды Корольдігінің Есеп Соты. Бұл

мемлекеттерде аудиторлар салық органының жұмысын тексеру, тәуекелдерді және бюджетке толық түспеген түсімдерді есептеу әдістемесін жақсарту, орган жұмысының тиімділігі мен өнімділігін арттыру бойынша ұсыныстар беруді, қалтарыстағы экономикамен және негізгі салық түсімдерін құрайтын салық жүйесіне қылмыстық қысыммен күресу шараларын жүзеге асырады. [2] [3]

Мысалы, осы мемлекеттерде түсімдерге аудит жүргізу кезінде тақырыптық тексерулер жүргізіледі. Нидерландының Есеп Соты салық төлеуден жалтарумен күресу шараларын жүзеге асыру, бюджет түсімдерін жоспарлауды жақсарту жолымен

салық жинамдылығын арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеуге баса назар аударады. Осыған ұқсас жағдай Ұлыбританияның ҰАО-да орын алған, мұнда халықаралық ұйымдармен бірге толық түспеген салық түсімдерін есептеу әдіснамасы қайта қаралады. [4]

Мұнымен қоса, бұл мемлекеттердің аудиторлары сәйкестік және тиімділік аудитінен басқа, жыл сайын белгілі бір салықты толық зерделейді және талдайды. Мысалы, Эстонияда 2012 жылы жер салығына аудит («Жергілікті өзін-өзі басқару органдарында жер салығын жинау мен есепке алу мәселелері») жүргізілген, ал Нидерландыда 2016 жылы

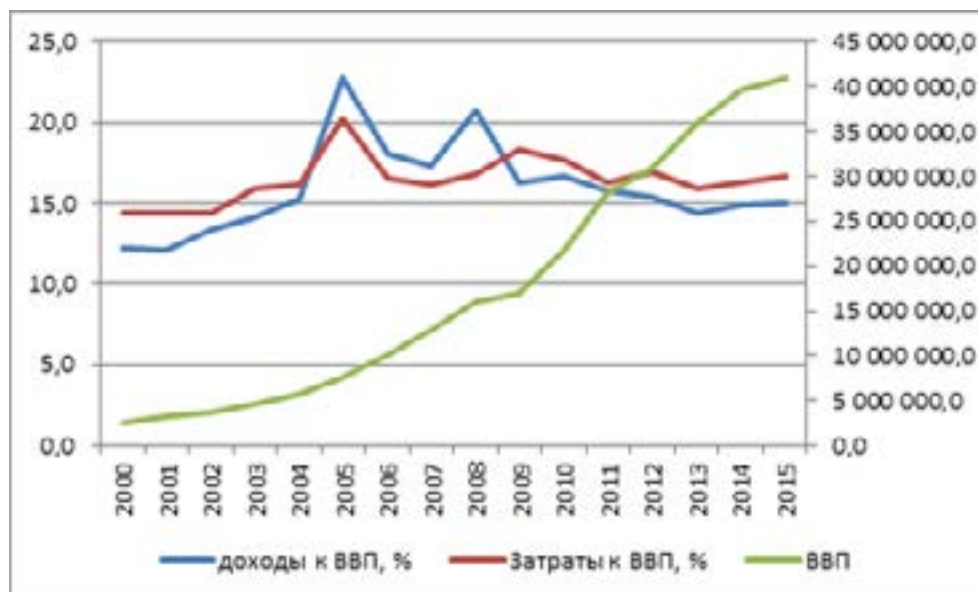
салық-кедендік әкімшілік етуге аудит («Салық-кеден органының салықты қадағалауы мен жинауын арттыру») жүргізілген. [5] [6] Белгілі бір салықты зерделеу кемшіліктерді, сондай-ақ анықталған кемшіліктерді еңсеру жолдарын анықтауға мүмкіндік береді.

Бірақ мұндай халықаралық тәжірибе салық жүйесіндегі айырмашылықтарға және жүйелердің әртүрлі күрделі мәселелеріне байланысты қазақстандық ақиқатқа тән болмауы мүмкін.

Қазақстанда салықты әкімшіліктендіру процесі әлсіз сипатқа ие, бұл мұнай бағасының шарықтап тұрған кезде салыққа тиісінше көңіл бөлін-

беуімен расталады. [7] Оның нәтижесінде, салалардың жалпы қосылған құнының өсімі мен бюджетке түсетін түсімдердің тәуелділігі барабар емес. Мысалы, 2008 жылы республикалық бюджет кірістері мен шығыстарының ЖІӨ-ге шаққандағы үлесі төмендеген, бұл көрсеткіш ЖІӨ-нің ұлғаюы жағдайында орын алды. Атаулы ЖІӨ-нің өсімі атаулы кірістердің өсімінен асып түсті. ЖІӨ-ге шаққандағы республикалық бюджеттің нақты кірістері мен шығыстары 2008 жылдан бастап төмендеген, бұл ретте соңғы бес жылда ЖІӨ-нің едәуір өсімі байқалады. [8]

1-сурет. ЖІӨ шаққандағы кірістер мен шығындар үлесі, %

Дереккөз: ҰЭМ-нің Статистика комитеті

Осылайша, ЖІӨ-нің ұлғаюы жағдайында кірістер мен шығындардың төмендеуі әкімшіліктендірудің тиімсіздігін көрсетуі мүмкін. Сондықтан осы тұрғыдан салықты әкімшіліктендіруді жақсартуға және салық заңнамасын оңтайландыруға бағытталған жүйелі іс-әрекеттер арқылы мемлекет бюджетінің кіріс бөлігіндегі салықтың рөлі мен маңызын арттыру қажеттілі-

гі туындайды.

Бұдан басқа, осы саладағы өзге кемшіліктердің бірі республикалық бюджеттің қосылған құн салығы (бұдан әрі – ҚҚС) және корпоративтік табыс салығы (бұдан әрі – КТС) сияқты екі ірі салық түсімдеріне тәуелділігі болып табылады. Осы салықтардың бірінің орындалмауы республикалық бюджеттің барлық кіріс бөлігінің орындалма-

уына әкелуі мүмкін. Бұл ретте әр салықтың өз ерекшеліктері және күрделі мәселелері болады.

Мысалы, 2013 жылдан бері жалпы кіріс бөлігінде қосылған құн салығы үлесінің төмендеуі байқалады: 2013 жылы 25,6%-дан 2014 жылы 20,3%-ға және 2015 жылы 15,4%-ға дейін. Мұндай төмендеу себептерінің бірі - ҚҚС қайтару және өтеу сомасының өсуі. [8]

1-кесте. 2013 жылғы қайтаруды қоспағанда, ҚҚС қайтару сомасының өсімі бюджетке түсетін түсімдердің өсімінен асып түсті.

	ҚҚС қайтару сомасының өсуі/азаюы,% өткен жылмен салыстырғанда	Бюджетке түсетін ҚҚС түсімдерінің өсуі/ азаюы, % өткен жылмен салыстырғанда
2011	125,0	106,6
2012	147,2	74,2
2013	55,2	266,1
2014	167,5	80,4
2015	148,8	67,7

Дереккөз: Ұлттық экономика министрлігі

Айта кететін жайт, ҚҚС қайтару және өтеу сомаларының өсу қарқыны түсімдердің өсу қарқынынан асып түсті. 2015 жылы ҚҚС бойынша бюджетке түскен 2014 жылғы түсімдер сомасының өсімі 32,3% құрады, ал бюджеттен қайтарылған ҚҚС сомасы 48,8%-ға өсті. Өтеу сомасының өсімі республикалық бюджетке түсетін жүктеменің артуын көрсетеді. [8]

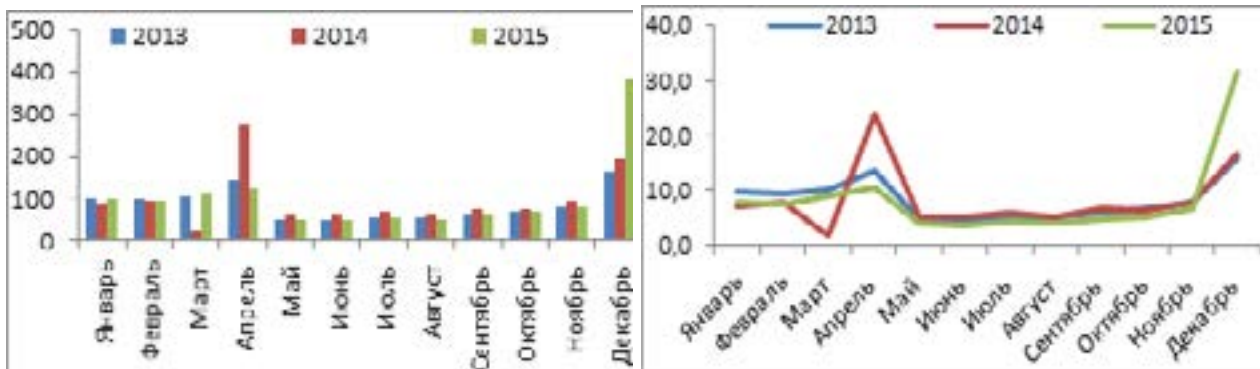
Оның тағы бір себебі - берешектің өсуі. 2016 жылғы 1

қаңтардағы жағдай бойынша салық және бюджетке төленетін төлемдер бойынша берешек 85,3 млрд. теңгені құрады, бұл 2014 жылғы көрсеткіштен 32 млрд. теңгеге немесе 27,4%-ға төмен және 2013 жылғы көрсеткіштер 21 млрд. теңгеге немесе 25%-ға жоғары. [8]

2013 жылдан бастап жалпы кіріс көлемінде КТС үлесінің 19,4%-дан 20%-ға өсімі байқалады. КТС бойынша негізгі күрделі мәселе осы салық түрі бойынша

түсімдердің біркелкі түспеуі болып табылады. Орташа есеппен алғанда, бюджетке түсетін түсімдердің жалпы сомасының 21,4%-дан астамы желтоқсан айына келеді. 2015 жылы КТС бойынша түскен барлық түсімдердің 31,6% осы желтоқсан айына келген. [9] КТС-тың аванстық тетігі қаржы жылына арналған республикалық бюджет кірісін орындау құралдарының біріне айналды.

2-сурет. КТС бойынша түсімдер, млрд. теңге және барлық түсімдердің үлесі, %

Дереккөз: Мемлекеттік кіріс комитеті

Жоғарыда мазмұндалғанды ескере отырып, біз стандарттар мен әдістемелерді әзірлеу кезінде келесі мәселелерді қараған жөн деп санаймыз: 1) салықты әкімшіліктендіруді жақсарту; 2) салық саясатын қайта қарау.

Бюджетте салық үлесінің азаюы және Ұлттық қорға тәуелділіктің артуы, сондай-ақ ЖІӨ-нің бақыланбайтын бөлігінің

ұлғаюы жағдайында ҚР салық жүйесінің тиімділігін арттыру, әсіресе шикізаттық емес секторларға салық салынатын база бойынша табыстылықты арттыру бөлігінде, сондай-ақ бақыланбайтын қаражат айналымының үлесін азайту мәселесі туындайды. Осы тұрғыдан мемлекеттік кіріс органының жұмысын, акциз төлеуден жалтару тәсім-

дерінің қолданылуымен және «қалтарыстағы экономиканың» жұмыс істеуімен күресу бойынша шараларды жақсарту жөнінде ұсыныстар жасалуы тиіс.

Бұдан басқа, қаржы жылына арналған кірістер бойынша түсімдер жоспарын орындау құралына айналған ҚҚС қайтару және КТС бойынша аванстау саясатын қайта қараған жөн. Нәти-

жесінде, қараша және желтоқсан айларында республикалық бюджетке айтарлықтай қаражат түседі, олар өз кезегінде тиісті қаржы жылында игерілуі тиіс. Осыған байланысты, республикалық бюджеттен қаржыландыру көлемі едәуір көбейеді. Оның нәтижесінде дебиторлық берешек сомалары, жергілікті атқарушы органдардың және бюджет қаражатын алушылардың қазынашылық шоттарда тұрған қаражат көлемі өседі.

Осылайша, аудит ықпалдылығының тиісті нормативтік құқықтық базамен айқындалуын ескеріп, Қазақстанның салық жүйесінің күрделі мәселелерін көрсететін тиісті рәсімдік стандарттар мен әдістемелердің болғаны жөн.

Бұл ретте Қазақстанда ЖІӨ-ге шаққандағы республикалық бюджет кірісі 2008 жылдан бастап төмендеді және 2015 жылы республиканың ЖІӨ-де 18,7% құрады. [2] Бюджет кірісінің ауқымды үлесін салықтар құрайды, бұл кірістің маңызды компоненттерінің бірі - салықтарға мемлекеттік аудит жүргізу әдіснамасын әзірлеу қажеттілігін білдіреді. Осыған орай, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу орталығы» РМК салықтық және салықтық емес түсімдерге сәйкестік аудитін жүргізудің әдіснамалық басшылығын әзірлеу мәселелері бойынша зерттеу жүргізді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕК КӨЗДЕРІ:

1. OECD Data. “General government revenue” [online] Available at: <https://data.oecd.org/> 6 Jul 2015
2. Hasseldine J., 15 Oct 2007. “Best practice in tax administration”. [online] Available at: <https://www.nao.org.uk>
3. Ұлыбританияның Ұлттық Аудит Офисі. “Tackling tax fraud: how HMRC responds to tax evasion, the hidden economy and criminal attacks” [online] Available at: <https://www.nao.org.uk> 17 December 2015
4. Toro J., Ogata K., Hutton E. and Caner S., Aug 2013. “Assessment of HMRC’s tax gap analysis” [online] Available at: <https://www.imf.org>
5. Эстонияның Ұлттық Аудиторлық Офисі. 2012. Problems of collecting and accounting land tax in local authorities.[online] Available at: <http://www.riigikontroll.ee>
6. Нидерландының Есеп Соты. 30 Ноя 2016 «The Tax and Customs Administration’s Enforcement Policy»[online] Available at: <http://www.courtsofaudit.nl/>
7. Б. Аймурзина, 2016 жылғы 5 ақпан. «Проблемные вопросы повышения эффективности налогового администрирования в РК». <http://group-global.org/>
8. Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті
9. ҚР Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кіріс комитеті

Некоторые предложения к методологии государственного аудита соответствия налоговых поступлений

Целью данной статьи является рассмотрение требований к методологии государственного аудита, используемого при аудите поступлений. Рассмотрение международного опыта и некоторых проблем при аудите поступлений.

Ключевые слова: аудит соответствия, методологические подходы, налоги, государственный аудит.

Бюджет на всех его уровнях играет огромную роль в развитии и процветании государства, продвижении научно-технического прогресса, развитии экономики. Доходы государственного бюджета к ВВП в развитых странах составляют: в Австралии - 50,6%, в Норвегии - 55,2% и 39,8% в Канаде.[1]

В то же время, в Казахстане доходы республиканского бюджета к ВВП с 2008 года снижаются и на 2015 год составили 18,7% от ВВП республики. [2] Важную долю в доходах бюджета составляют налоги, что обуславливает необходимость разработки методологии государственного аудита такого важного компонента доходов как налоги. В связи с этим, РГП Центр по исследованию финансовых нарушений Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета проведено исследование по вопросам разработки методологического руководства

аудита соответствия налоговых и неналоговых поступлений.

Положительный опыт по проведению аудита налоговых поступлений имеется у Национального Офиса Аудита (НАО) Великобритании, Национального Аудиторского Офиса Эстонии и Суда Счетов Королевства Нидерландов. Роль аудиторов в данных странах сводится к проверке работы налогового органа, улучшению

методики подсчета рисков и недопоступлений в бюджет, в предоставлении рекомендаций по увеличению эффективности и производительности работы органа, в борьбе с теневой экономикой и криминальными давлениями на налоговую систему, на которые приходится основные налоговые недопоступления.[2][3]

Например, при аудите поступлений в этих странах

“

Для Казахстана присуще слабое администрирование налогов, которым не уделялось должного внимания во время высоких цен на нефть. [7] В результате, отсутствует адекватная зависимость роста валовой добавленной стоимости отраслей и поступлений в бюджет. Например, с 2008 года идет снижение доли доходов и расходов республиканского бюджета к ВВП. Снижение происходило на фоне увеличения ВВП. Рост номинального ВВП опережал рост номинальных доходов. Реальные доходы и расходы республиканского бюджета к ВВП снижались с 2008, в то время как, ВВП за последние пять лет показывал значительный рост.

”

проводятся тематические проверки. Суд счетов Нидерланд делает особый акцент на разработку рекомендаций по увеличению собираемости налогов за счет борьбы с уклонением от уплаты налогов, улучшения планирования поступлений в бюджет. Аналогично, в Великобритании НАО совместно с международными организациями проводит пересмотр методологии подсчета налоговых недопоступлений.[4]

Более того аудиторы в этих странах помимо аудита соответствия и эффективности, ежегодно изучают и анализируют более подробно определенный налог. Например, в Эстонии в 2012 году был проведен аудит

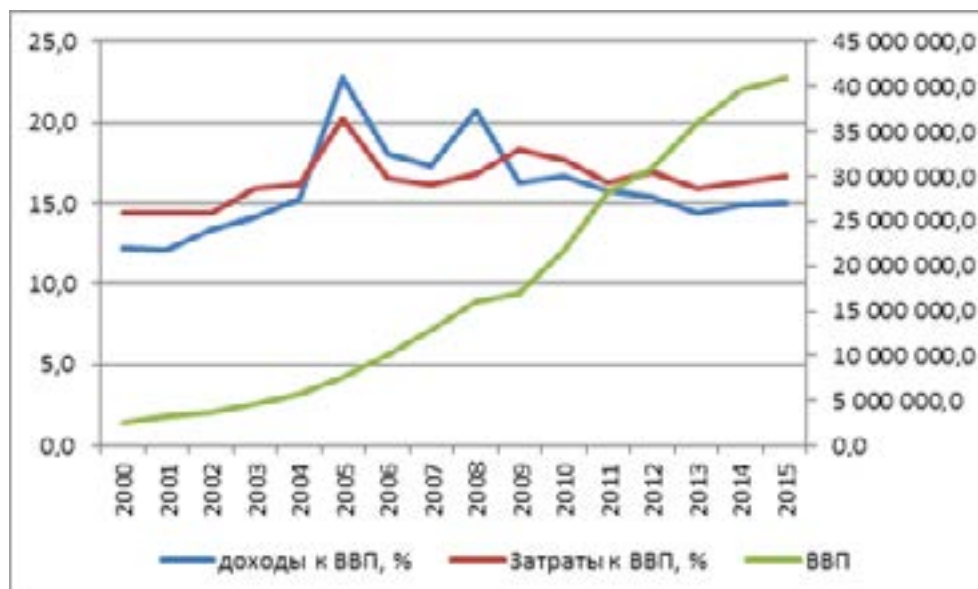
земельного налога («Проблемы сбора и учета земельного налога в местных самоуправлениях»), а в Нидерландах в 2016 году был проведен аудит налогово-таможенного администрирования («Увеличение надзора и сбора налогово-таможенным органом»).[5][6] Изучение определенного налога позволяет выявить недостатки, а также пути их исправления.

Однако международный опыт не всегда применим к казахстанским реалиям. Это связано с различиями в налоговых системах и, соответственно, с разными проблемами в системах.

Для Казахстана присуще слабое администрирование налогов, которым не уделялось

должного внимания во время высоких цен на нефть. [7] В результате, отсутствует адекватная зависимость роста валовой добавленной стоимости отраслей и поступлений в бюджет. Например, с 2008 года идет снижение доли доходов и расходов республиканского бюджета к ВВП. Снижение происходило на фоне увеличения ВВП. Рост номинального ВВП опережал рост номинальных доходов. Реальные доходы и расходы республиканского бюджета к ВВП снижались с 2008, в то время как, ВВП за последние пять лет показывал значительный рост. [8]

Рисунок 1. Доходы и затраты к ВВП, %

Источник: Комитет по статистике МНЭ

Таким образом, снижение доходов и затрат на фоне увеличения ВВП, свидетельствует о неэффективности администрирования налогов и исходя из этого, созревает необходимость повышения роли и значимости налогов в доходной части бюджета

страны посредством проведения скоординированных действий, направленных на улучшение налогового администрирования и совершенствование налогового законодательства.

Другим недостатком является зависимость республиканского бюджета от двух крупных

налоговых поступлений: налога на добавленную стоимость (далее – НДС) и корпоративного подоходного налога (далее – КПП). Неисполнение по одному из налогов может привести к неисполнению всей доходной части республиканского бюджета. При этом по каждому

из налогов имеются свои особенности и проблемные моменты.

Например, с 2013 года

наблюдается снижение доли налога на добавленную стоимость в общих доходах с 25,6% в 2013 году до 20,3% в 2014

и 15,4% в 2015 годах. Одной из причин снижения является рост сумм возврата и возмещения НДС. [8]

Таблица 1. Рост возврата НДС превышает рост поступлений в бюджет, за исключением возврата за 2013 год.

	Рост/снижение сумм возврата НДС, % к пред. году	Рост/снижение поступления НДС в бюджет, % к пред. году
2011	125,0	106,6
2012	147,2	74,2
2013	55,2	266,1
2014	167,5	80,4
2015	148,8	67,7

Источник: Министерство национальной экономики

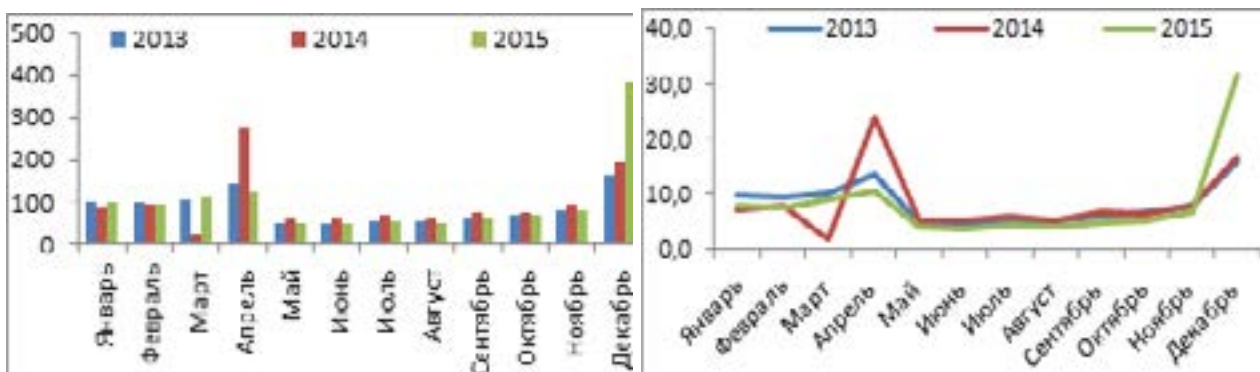
Следует отметить значительное опережение темпов роста сумм возмещений и возвратов НДС над темпами роста поступлений. В 2015 году рост суммы поступлений по НДС в бюджет к сумме 2014 года составил -32,3%, а рост суммы возврата НДС из бюджета - на 48,8%. Рост сумм возмещений свидетельствует о росте нагрузки на республиканский бюджет. [8]

Другой причиной является рост недоимок. По состоянию на 1 января 2016 года недоимка по налогам и платежам в бюджет составила 85,3 млрд. тенге, что ниже показателя 2014 года на 32 млрд. тенге или 27,4% и выше показателя 2013 года на 21 млрд. тенге или 25%. [8]

С 2013 года наблюдается увеличение доли КПП в общих доходах с 19,4% до 20%. Основной

проблемой по КПП являются его неравномерные поступления. На декабрь приходится в среднем более 21,4% от годовой суммы поступлений. В 2015 году 31,6% всех поступлений по КПП пришлось именно на декабрь. [9] Именно авансовый механизм платежей КПП стал одним из инструментов исполнения доходов республиканского бюджета на финансовый год.

Рисунок 2. Поступления по КПП, млрд. тенге и доля от всех поступлений, %

Источник: Комитет государственных доходов

Учитывая вышеизложенное, при разработке стандартов и методик, на наш взгляд, должны быть рассмотрены вопросы 1) улучшения налогового администрирования; 2) пересмотра налоговой политики.

На фоне снижения доли налогов в бюджете и все большей зависимости от Национального

фонда, а также увеличения доли неконтролируемой части ВВП, встает вопрос о повышении эффективности налоговой системы РК, особенно в части увеличения доходности по несырьевой налогооблагаемой базе, а также о снижении доли неконтролируемого оборота средств. Исходя из этого, должны

быть предложены рекомендации по улучшению работы самого органа государственных доходов, мер по борьбе с использованием схем уклонения от уплаты акцизов и функционированием «теневой экономики».

Кроме того, следует пересмотреть политику возврата НДС и авансирования по КПП,

которые стали инструментом исполнения плана поступлений по доходам на финансовый год. В результате в ноябре-декабре в республиканский бюджет поступают значительные средства, а их в необходимо освоить до окончания финансового года. В связи с этим, в декабре объем финансирования

из республиканского бюджета значительно увеличивается. В результате растет объем дебиторской задолженности, сумм средств, находящихся на счетах казначейства, местных исполнительных органов и получателей бюджетных средств. Таким образом, учитывая то, что действенность аудита во

многим определяется наличием соответствующей нормативно-правовой базы, необходимо также иметь соответствующие процедурные стандарты и методики, отражающие проблемные моменты налоговой системы Казахстана.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ:

1. OECD Data. "General government revenue" [online] Available at: <https://data.oecd.org/> 6 Jul 2015
2. Hasseldine J., 15 Oct 2007. "Best practice in tax administration". [online] Available at: <https://www.nao.org.uk>
3. Национальный офис аудита Великобритании. "Tackling tax fraud: how HMRC responds to tax evasion, the hidden economy and criminal attacks" [online] Available at: <https://www.nao.org.uk> 17 December 2015
4. Toro J., Ogata K., Hutton E. and Caner S., Aug 2013. "Assessment of HMRC's tax gap analysis" [online] Available at: <https://www.imf.org>
5. Национальный аудиторский офис Эстонии. 2012. Problems of collecting and accounting land tax in local authorities.[online] Available at: <http://www.riigikontroll.ee>
6. Суд Счетов Нидерландов. 30 Ноя 2016 «The Tax and Customs Administration's Enforcement Policy»[online] Available at: <http://www.courtofaudit.nl/>
7. Аймурзина Б., 5 фев. 2016 г. «Проблемные вопросы повышения эффективности налогового администрирования в РК». <http://group-global.org/>
8. Комитет по статистике Министерства национальной экономики
9. Комитет государственных доходов Министерства Финансов РК

ЖУРНАЛДЫҢ РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕСІ:

ҚОЗЫКӨРПЕШ ЕСІМҰЛЫ ЖАҢБЫРШИН
Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі
есеп комитетінің Төрағасы, э.ғ.д.,
Редакциялық кеңес төрағасы

АЛЕКСАНДР ВИКТОРОВИЧ ГОРЯИНОВ
Есеп комитетінің мүшесі

СЕРІК НӨГЕРБЕКҰЛЫ НӨГЕРБЕКОВ
Есеп комитетінің мүшесі,
э.ғ.д.

ГҮЛЖАН ЖАНПЕЙІСҚЫЗЫ ҚАРАҒУСОВА
Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің депутаты,
Қаржы және бюджет комитетінің Төрайымы
э.ғ.д., профессор

ОМАРХАН НҰРТАЙҰЛЫ ӨКСІКБАЕВ
Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің депутаты,
э.ғ.д.

ЕРҚАРА БАЛҚАРАҰЛЫ АЙМАҒАМБЕТОВ
Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университетінің
ректоры, ЖМ ХҒА мүше-корреспонденті, Еуразия ХЭА
академигі, э.ғ.д., профессор

АМАНЖОЛ ҚОШАНҰЛЫ ҚОШАНОВ
Қазақстан Республикасы ҰҒА академигі,
э.ғ.д., профессор

АЛДАНЫШ АРЫСТАНҒАЛИҰЛЫ НҰРЫМОВ
Еуразия ХЭА академигі және ҚҰЖҒА академигі,
Салық қызметінің екінші дәрежелі Мемлекеттік кеңесшісі,
э.ғ.д., профессор

КЕНЖЕҒАЛИ ӘБЕНҰЛЫ САҒАДИЕВ
Қазақстан Республикасы ҰҒА академигі,
э.ғ.д., профессор

РАХМАН АЛШАНҰЛЫ АЛШАНОВ
«Тұран» университетінің ректоры, э.ғ.д., профессор

АЛТАЙ БОЛТАЙХАНҰЛЫ ЗЕЙНЕЛҒАБДИН
э.ғ.д., профессор

СЕРГЕЙ ВСЕВОЛОДОВИЧ ШКОДИНСКИЙ
Ресей Федерациясы Есеп палатасы ҒЗИ бөлім басшысы,
э.ғ.д., профессор

САПАР ХАЙСАХАНҰЛЫ КӨШКІМБАЕВ
«Қазақстан Республикасы аудиторлар палатасы»
КАҰ президенті, э.ғ.к.

ЗИНАИДА ПЕТРОВНА ЗАГОСКИНА
Қазақстан Республикасы Аудиторлары Коллегиясының
және Қазақстанның ішкі Аудиторлар Институты басқарма
кеңесінің мүшесі, Ішкі аудитор дипломының иесі, Қазақстан
Республикасының аудиторы, э.ғ.к.

АЛМАТ ЗАРЛЫҚҰЛЫ МУРЗИН
«ҚБЗО» РМК директоры, э.ғ.к.,
Бас редактор

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ ЖУРНАЛА:

ДЖАНБУРЧИН КОЗЫ-КОРПЕШ ЕСИМОВИЧ
Председатель Счетного комитета по контролю за исполнением
республиканского бюджета, д.э.н.,
Председатель редакционного совета

ГОРЯИНОВ АЛЕКСАНДР ВИКТОРОВИЧ
Член Счетного комитета

НУГЕРБЕКОВ СЕРИК НУГЕРБЕКОВИЧ
Член Счетного комитета,
д.э.н.

КАРАГУСОВА ГУЛЬЖАН ДЖАНПЕИСОВНА
Депутат Мажилиса Парламента Республики Казахстан,
Председатель Комитета по финансам и бюджету,
д.э.н., профессор

ОКСИКБАЕВ ОМАРХАН НУРТАЕВИЧ
Депутат Мажилиса Парламента
Республики Казахстан,
д.э.н.

АЙМАҒАМБЕТОВ ЕРҚАРА БАЛҚАРАЕВИЧ
Ректор Карагандинского экономического университета
Казпотребсоюза, член-корреспондент МАН ВШ,
академик МЭА Евразии, д.э.н., профессор

КОШАНОВ АМАНЖОЛ КОШАНОВИЧ
академик НАН Республики Казахстан,
д.э.н., профессор

НУРУМОВ АЛДАНЫШ АРЫСТАНГАЛИЕВИЧ
академик МЭА Евразии, академик КНАЕН,
Государственный советник налоговой службы второго ранга,
д.э.н., профессор

САҒАДИЕВ КЕНЖЕҒАЛИ АБЕНОВИЧ
академик НАН Республики Казахстан,
д.э.н., профессор

АЛШАНОВ РАХМАН АЛШАНОВИЧ
Ректор университета «Туран», д.э.н., профессор

ЗЕЙНЕЛҒАБДИН АЛТАЙ БОЛТАЙХАНОВИЧ
д.э.н., профессор

ШКОДИНСКИЙ СЕРГЕЙ ВСЕВОЛОДОВИЧ
Начальник отдела НИИ Счетной палаты Российской Федерации,
д.э.н., профессор

КОШКИМБАЕВ САПАР ХАЙСАХАНОВИЧ
Президент ПАО «Палата аудиторов
Республики Казахстан», к.э.н.

ЗАГОСКИНА ЗИНАИДА ПЕТРОВНА
Аудитор Республики Казахстан,
Дипломированный внутренний аудитор,
Член совета Института внутреннего аудита
и Коллегии аудиторов Республики Казахстан, к.э.н.

МУРЗИН АЛМАТ ЗАРЛЫКОВИЧ
Директор РГП «ЦИФН», к.э.н.,
Главный редактор

EDITORIAL BOARD OF THE JOURNAL:

DZHANBURCHIN KOZY-KORPESH ESIMOVICH
Chairman of the Account Committee for Control
over Execution of the Republican Budget, D.Sc. Economics,
Prolocutor of the Editorial Board

GORYAINOV ALEXANDER VICTOROVICH
Member of the Accounts Committee

NUGERBEKOV SERIK NUGERBEKOVICH
Member of the Accounts Committee,
D.Sc. Economics

KARAGUSOVA GULZHAN DJHANPEISOVNA
The Parliament's Mazhilis Deputy
of the Republic of Kazakhstan,
DSc. Economics, Professor

OXIBAYEV OMARKHAN NURTAYEVICH
The Parliament's Mazhilis Deputy
of the Republic of Kazakhstan,
DSc. Economics.

AIMAGAMBETOV ERKARA BALKARAYEVITCH
President of the Karaganda Economical University of Kazakh
Consumers Unions, Corresponding Member of the IAS of HE,
Academician of the IAS in Eurasia, D.Sc. Economics, Professor

KOSHANOV AMANZHOL KOSHANOVITCH
Academician NAS of the Republic of Kazakhstan, D.Sc.
Economics, Professor

NURUMOV ALDANYSH ARYSTANGALIEVICH
academician of the IEA of Eurasia, academician and the KNA
of NS, second rank National Tax Counselor, D.Sc. Economics,
Professor

SAGADIYEV KENZHEGALI ABENOVICH
Academician NAS of the Republic of Kazakhstan, D.Sc.
Economics, Professor

ALSHANOV RAKHMAN ALSHANOVICH
President of the «Turan» University, D.Sc. Economics, Professor

ZEYNELGABDIN ALTAI BOLTAYKHANOVICH
D.Sc. Economics, Professor

SHKODINSKY SERGEY VSEVOLODOVICH
Head of the department at SRI of Accounts Chamber of the
Russian Federation, D.Sc. Economics, Professor

KOSHKIMBAYEV SAPAR CHAISACHANOVITCH
President of the PJSC "Chamber of Auditors of the Republic of
Kazakhstan", Candidate of Economics

ZAGOSKINA ZINAIDA PETROVNA
Auditor of the Republic of Kazakhstan, Certified Internal
Auditor, Board Member of Internal Audit Institute
and Member of Auditor's Council of the Republic of Kazakhstan,
Candidate of Economics

MURZIN ALMAT ZARLYKOVICH
Director of the RSE "CFVR", Candidate of Economics,
Editor in chief

«Мемлекеттік аудит - Государственный аудит»
қаржы-экономикалық журнал
Меншік иесі: Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі
есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі
орталық» РМК
Бас редактор: А.З. Мурзин
Шығарушы редактор: Р.М. Қожахметов
Қазақ тіліндегі нұсқасы: А.Қауымбаева
Ағылшын тіліндегі нұсқасы: «Galami Translators» ЖШС (директор - К.Н. Тыныбаев)
Корректорлар: Н.К. Аширова
Журнал 2010 жылғы 28 маусымда Қазақстан Республикасы Байланыс
және ақпарат министрлігінде қайта тіркеліп, № 11020-Ж куәлігі
берілген. Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі № 9582-Ж
15.10.2008 ж.
Тоқсанына бір рет шығады.
Қазақстан Республикасы және ТМД аумақтарына тарайды.
Материалдарды қайта басу кезінде журналға сілтеме жасалуы шарт.
Редакция пікірі мақала авторларының пікірімен сәйкес келмеуі
мүмкін.
Редакцияның мекен-жайы: 010000, Қазақстан Республикасы, Астана
қаласы, Орынбор көшесі, № 8, «Министрліктер үйі».
Тел: + 7 (7172) 74-16-55. <http://www.cifn.kz>
Дизайн, беттеу «Самрад» ЖК баспаханасында басылған.
Астана қ., Жеңіс даңғ., 35 «а»,
тел/ф. 8 (7172) 57 78 96.
Таралымы: 300 дана.
Жазылу индексі - 74167

«Мемлекеттік аудит - Государственный аудит»
финансово-экономический журнал
Собственник: РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений»
Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета
Главный редактор: А.З. Мурзин
Выпускающий редактор: Р.М. Кожахметов
Казахский вариант: А.Каумбаева
Английский вариант: ТОО «Galami Translators» (директор - К.Н. Тыныбаев)
Корректоры: Н.К. Аширова
Журнал перерегистрирован Министерством связи и информации
Республики Казахстан 28.06.2010 года, свидетельство №11020-Ж.
Номер и дата первичной постановки на учет №9582-Ж.
15.10.2008 г.
Выходит один раз в квартал.
Распространяется на территории Республики Казахстан и СНГ.
При распечатке материалов ссылка на журнал обязательна.
Мнение редакции может не совпадать с точкой зрения авторов статей.
Адрес редакции: 010000, Республика Казахстан, г. Астана,
ул. Орынбор, №8, «Дом министерств». Тел: + 7 (7172) 74-16-55. <http://www.cifn.kz>
Дизайн, верстка, отпечатано в типографии ИП «Самрад»,
г. Астана, пр. Победы, 35 «а»,
тел/ф. 8 (7172) 57 78 69.
Тираж: 300 экземпляров.
Подписной индекс - 74167

«Memlekettik Audit – State Audit» Journal of Finance and Economics
Owner: RSE «Center for Financial Violations Research» of Accounts
Committee for Control over Execution of the Republican Budget
Chief Editor: A. Murzin
Copy Editor: R.M. Kozhakhmetov
Kazakh version: A. Kaumbaeva
English version: «Galami Translators» LTD (director - K. Tynybayev)
Correctors: N.K. Ashirova
Journal was re-registered by the Ministry of Communications and
Information of the Republic of Kazakhstan on June 28, 2010, certificate
No. 11020-Zh. Number and date of initial registration No. 9582-Zh.,
October 15, 2008
Published quarterly.
Distributed on the territory of the Republic of Kazakhstan and CIS.
When printing materials reference to the journal is required.
Editorial staff opinion may not reflect views of the author.
Editorial office address: «House of Ministries», Astana, 010000,
the Republic of Kazakhstan
Tel: + 7 (7172) 74-16-55. <http://www.cifn.kz>
Printed in printing, Design, layout office of LLP «Samrad»,
35 "a" Zhenis str., Astana,
tel/fax. 8 (7172) 57 78 96.
Circulation: 300 copies.
Subscription index - 74167

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕМЛЕКЕТТИК
Аудит

Финансово-экономический журнал по вопросам социально-экономического развития управления государственными финансами, государственного финансового контроля и аудита

ЖУРНАЛ ВЫХОДИТ ЕЖЕКВАРТАЛЬНО

**Подписку на печатную версию журнала
вы можете оформить**
через отделение АО “Казпочта”
подписной индекс **74167**

Приглашаем к сотрудничеству!

Тел.: 8 (7172) 74 17 33, 74 22 58
факс 8 (7172) 74 19 31
www.cifn.kz

